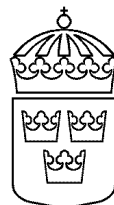

Förslag till riksdagen

1995/96:RR12

Riksdagens revisorers förslag angående Sveriges deltagande i internationella mellanstatliga organisationer

1995/96
RR12

Riksdagens revisorer anmäler härmed sin granskning av Sveriges deltagande i internationella mellanstatliga organisationer.

1. Granskningens bakgrund och syfte

Utrikesutskottet har föreslagit en granskning av Sveriges medlemskap i internationella mellanstatliga organisationer. Utskottets förslag framfördes mot bakgrund av att utskottet inom ramen för sitt arbete med uppföljning och utvärdering redan hade genomfört en preliminär kartläggning av i vilka organisationer Sverige är medlem.

Internationella mellanstatliga organisationer – några definitioner

För att en sammanslutning skall räknas som en *internationell organisation* fordras enligt de internationella organisationernas union, Union of International Associations, att den uppfyller följande krav:

- Organisationens syfte skall ha internationell karaktär, och organisationen skall ha för avsikt att ha verksamhet som berör minst tre länder.
- Medlemskap måste vara öppet för var och en inom organisationens verksamhetsområde.
- Tjänstemän eller förtroendemän bör representera de olika medlemsländerna. Om antalet medlemsländer överstiger antalet platser på någon nivå i organisationen bör ett rotationssystem användas.
- Organisationens stadga måste innehålla bestämmelser om val av beslutande organ. Permanent säte måste finnas.
- Minst tre länder måste bidra till finansieringen. Vinstsyfte för medlemmar-
nas räkning får inte finnas.
- Organisationens verksamhet måste ha egen verksamhet.
- Bevis på aktuella aktiviteter måste finnas tillgängliga.

En *mellanstatlig organisation*, IGO (Inter-Governmental Organization), måste förutom vad som fordras för en internationell organisation uppfylla kravet att ha bildats genom en överenskommelse mellan regeringarna i minst tre stater. De internationella organisationer som inte är mellanstatliga har beteckningen NGO (Non-Governmental Organizations).

Granskningens avgränsning och genomförande

Granskningen har främst inriktats mot följande frågor:

- I vilka internationella mellanstatliga organisationer är Sverige medlem?
- Vilka är motiven för deltagande i olika organisationer och i vilken utsträckning omprövas medlemskap?
- Vad innebär arbetet i olika internationella organisationer och vilken aktivitetsnivå upprätthålls?
- Hur är arbetet inom Sverige fördelat och samordnat?
- Vilka typer av insatser är det fråga om? Vad får Sverige i utbyte av sitt medlemskap?
- Hur har arbetet följts upp och utvärderats?
- Hur har Sveriges inträde i den europeiska unionen, EU, påverkat deltagandet i internationella mellanstatliga organisationer?
- Vilka möjligheter har riksdagen att ta ställning till det svenska arbetet i internationella mellanstatliga organisationer?

Sveriges EU-medlemskap har studerats med hänsyn till hur det påverkat deltagandet i internationella mellanstatliga organisationer. Av EU:s kommitté, program och liknande är det endast Sokrates som berörts i granskningen.

För att få en översiktlig bild av Sveriges deltagande i mellanstatliga organisationer har revisorerna genom en enkät riktat vissa frågor till departementen om deras engagemang i mellanstatliga organisationer (se *bilaga 1*). En sammanställning av departementens uppgifter om de organisationer de har huvudansvaret för finns i *bilaga 2*. Departementens uppgifter om finansiella åtaganden redovisas i *bilaga 3*.

Därutöver har fördjupade studier av det svenska deltagandet i några organisationer genomförts. De organisationer som särskilt studerats är: FN:s sjöfartsorganisation IMO, Helsingforskommissionen Helcom, den europeiska patentorganisationen EPO, den europeiska utvecklingsbanken och EU:s utbildningsprogram Sokrates. En sammanfattande analys av organisationsstudierna finns i *bilaga 4*.

Revisorerna i tredje avdelningen, som haft ett närmare ansvar för granskningen, har vidare anordnat ett seminarium för att inhämta synpunkter på ett rapportutkast. I seminariet deltog ledamöter och tjänstemän från utrikesutskottet och jordbruksutskottet, representanter för Utrikesdepartementet, Kommunikationsdepartementet, Finansdepartementet, Jordbruksdepartementet, Förvaltningspolitiska kommissionen och Statskontoret. De synpunkter på

2. Sveriges engagemang i internationella mellanstatliga organisationer

Regeringen har i flera sammanhang konstaterat att internationaliseringen har betydande återverkningar på stora delar av den statliga förvaltningen. Vad som tidigare varit frågor av i huvudsak nationell karaktär har successivt utvecklats till att bli frågor för över- eller mellanstatliga beslutsorgan. I 1992 års kompletteringsproposition framhöll regeringen att integrationsprocessen skulle komma att få betydande konsekvenser för ett flertal myndigheters verksamhet.

Den svenska ståndpunkten har varit att medlemskap och aktivt deltagande i internationella mellanstatliga organisationer är ett sätt för Sverige att tillvarata landets intressen. Det framgår bl.a. av inledningen till regeringsförklaringen hösten 1994, där statsministern uttalade: ”Det gäller att stärka Sveriges internationella inflytande för att därigenom gagna vårt lands intressen i Norden, i Europa och i världen.”

Av fem viktiga uppgifter för regeringen angavs uppgiften att öka Sveriges internationella engagemang som den tredje i ordningen. Regeringen meddelade sin avsikt att arbeta för att Sverige skall bli medlem i FN:s säkerhetsråd. Samarbetet med de baltiska länderna skulle intensifieras och ett aktivt engagemang i Europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen, ESK, Europarådet och Partnerskap för fred upprätthållas. Som en fjärde uppgift för regeringen angavs i regeringsförklaringen ett fördjupat samarbete med övriga Europa, där medlemskapet i EU bedömdes ge goda möjligheter att påverka och delta i Europapolitiken.

Olika uppgifter om medlemskapets omfattning

Sveriges engagemang i internationella organisationer har vuxit snabbt under senare år. Enligt en kartläggning som redovisas i *Statsförvaltningens internationalisering – En vitbok om konsekvenser för den statliga sektorn i Sverige* (Ds 1993:44) var Sverige år 1960 registrerad medlem i 705 internationella organisationer, mellanstatliga och icke-statliga. År 1992 hade antalet ökat till 2 503. Om medlemskap i kategorin ”övriga organisationer” inkluderas, ökar antalet till 3 754. Bara nio av jordens länder innehade medlemskap i fler internationella organisationer än Sverige.

Till den stora kategorin ”övriga” räknas sådana organisationer som är knutna till en huvudorganisation, t.ex. flera av FN:s fackkommittéer. Dit hör också organisationer som baserar verksamheten på fondbidrag från medlemsländerna t.ex. FN:s barnfond Unicef, Världsbanken och Nordiska industrifonden. Vidare hör till denna grupp organiserat samarbete till följd av avtal och konventioner. I vitboken understryks också att gränsdragningen mellan olika typer av organisationer är svår att göra och att absoluta tal för medlemskap därför bör användas med försiktighet.

Sverige har enligt samma kartläggning blivit medlem i allt fler mellanstatliga organisationer. År 1960 var Sverige medlem i 54 sådana organisationer. År 1977 hade antalet ökat till 70. Sverige var 1992 medlem i 91 mellanstatliga organisationer. Sverige och Danmark delade år 1992 första platsen i förteckningen över denna typ av internationellt engagemang.

Sverige deltar också i medlemskapsliknande samarbete enligt avtal och konventioner. Detta engagemang omfattar betydligt fler mellanstatliga relationer; i maj 1993 sammanlagt 360. En stor del av engagemanget avsåg organ för det nordiska samarbetet och olika FN-organ. Sveriges anslutning till exempelvis internationella miljökonventioner är då medräknade, även om de inte innebär formellt medlemskap i någon organisation.

Inom ramen för sitt arbete med uppföljning och utvärdering har utrikesutskottet, som redovisats ovan, genomfört en preliminär kartläggning av svenskt medlemskap i internationella mellanstatliga organisationer. Utskottskansliet utgick från ett internationellt referensverk över internationella organisationer – *Yearbook of International Organizations* (YIO). Där redovisades totalt 238 519 internationella organisationer, varav 33 223 mellanstatliga. Enligt uppgifter från årsboken 1993/1994 var Sverige medlem i ca 200 mellanstatliga organisationer. Bland dessa 200 organisationer ingår vitbokens 91 mellanstatliga organisationer och en del av de ytterligare organisationer som ingår i vitbokens större grupp.

Regeringen tillsatte i december 1994 en interdepartemental arbetsgrupp med uppgift bl.a. att biträda Utrikesdepartementet med att utveckla metoder för att vidga rekryteringen av svensk personal till för Sverige betydelsefulla internationella organisationer. Andelen svenskar i internationella organisationer ansågs vara otillfredsställande låg. Arbetet skulle enligt regeringens beslut koncentreras till de enligt svensk bedömning mest värdefulla organisationerna. En förteckning över sådana organisationer har också upprättats med utgångspunkt från uppgifter från berörda departement. Förteckningen upptar mellan 25 och 30 organisationer, som alltså bedömts som särskilt väsentliga från svensk synpunkt.

Försök att kvantifiera internationellt engagemang ger alltså olika resultat beroende på vilka avgränsningar som görs. Det finns inget entydigt svar på frågan i hur många organisationer Sverige deltar. Inte heller revisorernas undersökning ger nödvändigtvis någon fullständig bild av Sveriges mellanstatliga engagemang.

Deltagandet i internationella mellanstatliga organisationer enligt revisorernas enkät

De ovan nämnda kartläggningarna har inte syftat till att ge någon bild av hur arbetet är fördelat på departement och myndigheter. Revisorernas enkät inriktades därför bl.a. på den departementsvisa fördelningen av medlemskap.

Expeditionscheferna i regeringskansliet tillställdes i juni 1995 dels ett brev med allmänna frågor om arbetet i mellanstatliga organisationer, dels enkätformulär (se bilaga 1). Formulären avsåg enstaka organisationer i vilka departementen var engagerade. Som stöd för departementen bifogades två

förteckningar över internationella mellanstatliga organisationer hämtade från Finansdepartementets s.k. vitbok *Statsförvaltningens internationalisering* (jfr ovan). Den ena innehöll ett utdrag ur YIO och hade aktualiserats med hjälp av årsboken för 1994/1995 från samma organisation. Den andra innehöll uppgifter om mellanstatliga organisationer där Sverige ingår men utan att vara medlem. Denna förteckning avsåg förhållandena i april 1993.

Att fylla i formulären har för flera departement och i vissa fall även för myndigheter inneburit en hel del arbete. Alla frågor har inte besvarats för varje organisation. Uppgifter om det svenska deltagandet har prioriterats framför t.ex. historiska redogörelser. Till enkätsvaren har i flera fall fogats förteckningar över organisationer och konventioner som departementen har huvudansvaret för samt material om enskilda organisationer. I flera fall har kompletterande uppgifter dessutom inhämtats från departementen och andra källor i efterhand.

Sammanlagt har departementen lämnat uppgifter om 190 organisationer och urskiljbara verksamheter inom organisationer. Exempel på sådana särskilt ”urskiljbara verksamheter” är OECD:s, Europarådets och Nordiska ministerrådets kulturverksamheter.

Utrikesdepartementet, Kommunikationsdepartementet och Jordbruksdepartementet är de tre departement som enligt enkätsvaren har huvudansvaret för det svenska deltagandet i flest organisationer.

I nedanstående tabell redovisas de mellanstatliga engagemang som respektive departement uppgivit att man har huvudansvaret för. Som framgår av tabellen är bl.a. huvudansvaret för deltagandet i FN:s olika fackorgan fördelat på flera olika departement. Även ansvaret för de nordiska frågorna och arbetet i OECD och Europarådet är fördelat mellan departementen.

Departement	Antal organisationer	Exempel på organisationer
Justitie	15	Patentorganisationerna EPO och WIPO samt Interpol och UNIDROIT som arbetar med samordning och harmonisering av privaträtten mellan stater.
Utrikes	43	11 biståndsorgan som tillhör FN-familjen, 7 banker och fonder, t.ex. Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) och Internationella utvecklingsfonden (IDA) samt 23 övriga organisationer, däribland Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet, Europarådet, OECD-organisationer och organisationer för kaffe och kakao.
Försvar	2	Bonn Agreement, Köpenhamnsavtalet
Social	4	Världshälsoorganisationen WHO
Kommunikation	37	Internationella transportslags- och kommunikationsorganisationer och motsvarande OECD-, FN-, Europa- och nordiska organ
Finans	8	Världsbanken och Internationella valutafonden
Utbildning	4	OECD:s, Europarådets och Nordiska ministerrådets utbildningsverksamheter samt FN-organet Unesco
Jordbruk	37	FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation FAO och 14 nordiska organ
Arbetsmarknad	11	ILO, International Organization for Migration (IOM), 2 Europarådsorgan för asyl- och migrationsfrågor och 4 nordiska organ
Kultur	5	Nordiska ministerrådets, Europarådets och Unescos kulturarbete samt Eureka Audiovisual
Näring	12	Patentorganisationerna EPO och WIPO samt 7 OECD-arbetsgrupper
Civil	3	
Miljö	15	Internationella atomenergiorganet IAEA och OECD:s atomenergiorgan NEA samt 13 organisationer som grundar sig på en konvention. Departementet arbetar dessutom med 6 allmänna miljökonventioner och internationella överenskommelser på miljöområdet.

I Finansdepartementets vitbok redovisades, som framgått ovan, två katego-

rier av mellanstatliga organisationer – sådana organisationer i vilka Sverige är medlem och sådana där Sverige ingår utan traditionellt medlemskap.

De i enkätsvaren redovisade organisationerna synes utgöra ett mellanting mellan de två kategorierna. Endast en del av organisationerna i den senare gruppen har tagits med. Exempelvis har en del av det organiserade internationella samarbetet till följd av avtal och konventioner inte redovisats i enkätsvaren. Detsamma gäller för vissa av FN:s verksamheter. Vad gäller antalet organisationer överensstämmer enkätsvaren däremot ganska väl med resultatet av utrikesutskottets kartläggning (jfr ovan).

Även om ett departement har huvudansvaret för varje organisation, berörs ofta flera departement av arbetet i en organisation. I t.ex. det internationella sjöfartssamarbetet deltar förutom Kommunikationsdepartementet några andra departement. Justitiedepartementet deltar i arbetet med att anpassa svensk lagstiftning till nya eller ändrade internationella konventioner. Miljödepartementet deltar i vissa miljörelaterade sjöfartsfrågor och har huvudansvaret inom regeringen för arbetet i Helcom. Utrikesdepartementet har ansvaret för sjöfartsrelaterade biståndsfrågor och vissa sjöfartspolitiska frågor. Försvarsdepartementet ansvarar för oljeutsläppsfrågor.

3. Insatser och utbyte

I en bilaga till departementsförordningen (1982:1177) anges till vilka departement myndigheter och andra organ hör. Av bilagan framgår att exempelvis Världsbanksgruppen, tull- och handelsavtalet GATT, Världshandelsorganisationen WTO och OECD, i den mån sådana ärenden inte ankommer på annat departement, hör till Utrikesdepartementet. Socialdepartementet har huvudansvaret för Sveriges förhållande till Världshälsoorganisationen WHO, medan Jordbruksdepartementet har ansvar för Svenska FAO-kommittén och Arbetsmarknadsdepartementet för ILO-kommittén.

Arbetet i departementen är i allmänhet organiserat så att sakenheterna svarar för internationellt arbete inom sina områden och en internationell eller administrativ enhet för budgetering och samordning av det internationella arbetet. I Utbildningsdepartementet finns ett särskilt EU-kansli med uppgift att samordna arbetet i internationella organisationer. I Justitiedepartementet kommer på motsvarande sätt ett EU-sekretariat att inrättas. Finansdepartementets arbete rörande internationella mellanstatliga organisationer är i huvudsak organiserat inom enheten för internationella organisationer. Arbetsmarknadsdepartementet har under det senaste året inrättat ett sekretariat för internationell samordning. I Utrikesdepartementet hanteras arbetet kring internationella mellanstatliga organisationer inom den enhet där respektive sakfråga hör hemma. Den politiska avdelningens tredje enhet arbetar med allmänna frågor om internationella organisationer.

Svenskt deltagande i de mellanstatliga organisationernas arbete

Av svaren på revisorernas enkät framgår att tyngdpunkten i förberedelsearbetet inför möten i internationella mellanstatliga organisationer för de flesta organisationer ligger på departementen. För ett tiotal organisationer inom

olika departementsområden anges dock att tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos myndigheterna. Det gäller exempelvis Bonn Agreement, som gäller samarbete om olje- och kemikalieutsläpp i Nordsjön, och Nordiska samarbetsrådet för kriminologi.

I enkätsvaren redovisas hög närvaro vid de sammankomster som hålls på olika nivåer i de mellanstatliga organisationerna. I flera fall beskrivs arbetet som mycket omfattande. Exempelvis uppges 16 representanter för Luftfartsinspektionen ha deltagit i sammanlagt 109 sammankomster för Joint Aviation Authority. Den nedlagda arbetstiden beräknas till närmare 600 dagar under år 1994.

I arbetet inom ramen för konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar deltog sammanlagt sju personer från Miljödepartementet, 16 myndighetstjänstemän och fem personer från fyra andra organisationer i ett tjugotal möten på olika nivåer – styrgrupp, arbetsgrupper och ämnesgrupper – i organisationen. Departements- och myndighetsföreträdarna deltog på alla tre nivåerna, medan de övriga deltog i arbets- och ämnesgrupper.

I olika undergrupper till Helsingforskommissionen hölls ca 60 möten med 1–3 deltagare från Sverige.

Även departement som inte har huvudansvaret för deltagandet i någon organisation representerar Sverige i skilda organisationer. Så deltog Civildepartementet under 1994 i Nordiska ministerrådets arbete med konsumentfrågor vid elva sammankomster med sammanlagt åtta personer från departementet. Departementet deltog även i arbetet inom OECD och i Europarådets aktiviteter.

Även i de fall departementet uppgett att tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på departementsnivå kan myndighetens deltagande i organisationens arbete ha varit betydande. Sjöfartsverket har t.ex. deltagit i 31 IMO-sammankomster med sammanlagt 70 personer under 1994.

För flertalet av de beskrivna organisationerna uppges att representanter för både departement och myndigheter har deltagit i arbetsgrupper, arbetsutskott och styrande församlingar. Ansvar har dock varit fördelat på olika sätt i olika fall.

Exempelvis har Miljödepartementet huvudansvaret för Sveriges deltagande i 15 organisationer eller konventioner. Departementet representerar Sverige i Helsingforskommissionens (Helcom) kommissionsmöten. I övrigt representeras Sverige av Naturvårdsverket och Sjöfartsverket och i vissa arbetsgrupper av experter.

Det förekommer också att departementen biträder myndigheterna i det internationella arbetet. Det gäller för Nordiska utlänningsutskottet, där Invandrarverket är svensk huvudman med representanter för Arbetsmarknadsdepartementet och Rikspolisstyrelsen vid sin sida.

I andra fall är ansvaret delegerat till statliga myndigheter. Det gäller enligt enkätsvaret särskilt för Kommunikationsdepartementets område. I arbetet i åtta organisationer har endast myndigheter deltagit.

Även intresseorganisationer deltar ofta aktivt som svenska representanter i mellanstatliga organisationer. I de internationella patentorganisationerna EPO och WIPO representeras Sverige sålunda i första hand av Patentverket. En av intresseorganisationerna inom området har också i allt högre grad

kommit att agera via den europeiska patentorganisationen och den rådgivande kommitté som är knuten till det europeiska patentverket.

Av den fördjupade studien om IMO framgår att det huvudsakligen är Sjöfartsverket som representerar Sverige i organisationen. De förmöten och eftermöten som arrangeras inför sammankomster i internationella kommittéer och arbetsgrupper hålls hos Sjöfartsverket. Det är verket som knyter till sig de organisationer som är intresserade. Förmöten och eftermöten i samband med IMO:s rådsmöten hålls hos Kommunikationsdepartementet. Intresseorganisationer, som Sveriges Redareförening, är också representerade i IMO:s kommittéer och arbetsgrupper. I IMO:s råd representeras Sverige av Kommunikationsdepartementet och Sjöfartsverket.

Även statliga bolag har i vissa fall huvudansvaret för Sveriges deltagande i det mellanstatliga samarbetet. I Intelsat, som upplåter rymdsektorkapacitet för allmänna internationella telekommunikationer mellan alla delar av världen, är Telia AB part i den konvention som arbetet grundas på. Det är också Telia som investerar i organisationen och uppbär avkastningen.

Av enkätsvaren framgår således att Sverige i de mellanstatliga organisationerna representeras av såväl regerings- eller departementsföreträdare som av företrädare för myndigheter, statliga bolag eller intresseorganisationer. I vissa fall har hela ansvaret delegerats från departementen till myndigheter eller bolag.

I det mellanstatliga samarbetet deltar också parlamentariker. Det gäller framför allt arbetet i Nordiska rådet (20 delegater år 1995), Europarådet, FN och olika FN-organ och OSSE. Denna representation kan ge riksdagens ledamöter direkta inblickar i respektive organisations skilda aktiviteter och därigenom även förbättra riksdagens förutsättningar för inflytande (jfr avsnitt 5 nedan).

Utbyte av de svenska insatserna

I de flesta av de organisationer som beskrivs i revisorernas enkät har Sverige blivit medlem då organisationen bildats. Organisationerna har i de flesta fall bildats efter andra världskriget. Motivet för medlemskap är i allmänhet liktydigt med organisationens ändamål. Motiv och ändamål har enligt enkätsvaren ändrats endast i två fall:

- För den europeiska post- och telekonferensen CEPT uppges att organisationen numera inte innefattar operativa funktioner utan endast arbetar med regelfrågor.
- För OECD anges att arbetet blivit mer globalt sedan medlemskretsen utökats med asiatiska länder.

I övrigt har departementen inte angivit några ändrade motiv för deltagande.

Bara i enstaka fall redovisas att Sverige utträtt ur en mellanstatlig organisation. Det gäller t.ex. den internationella migrationsorganisationen IOM, där Sverige var med från bildandet 1951 men gick ur 1965 efter att ha konstaterat att den politiska inriktning som organisationens verksamhet hade inte stod i överensstämmelse med Sveriges migrationspolitik. Då Sverige återinträdde

år 1991 motiverades det med att organisationens verksamhet hade förändrats.

Vidare upphörde medlemskapet i EFTA och i olika EFTA-organ när Sverige blev medlem i EU. Justitiedepartementet uppger därtill att Sverige överväger att med anledning av EU-medlemskapet gå ur Uncitral, en FN-organisation som arbetar för att undanröja rättsliga hinder för internationell handel.

För övriga organisationer anges att de motiv som gällde vid inträdet i organisationen fortfarande gäller. Det kan – tillsammans med förhållandet att Sverige har gått ur endast ett fåtal organisationer – tolkas som att åtminstone de som deltar i organisationernas arbete bedömer att utbytet av svenskt medlemskap är tillfredsställande. Mera formella utvärderingar har dock genomförts endast undantagsvis (jfr avsnitt 4). Det gör att ställningstagandet till Sveriges medlemskap i en mellanstatlig organisation i praktiken ofta är underförstått genom att medlemskapet inte avbryts, motiven för medlemskap inte ändras och avgifter och frivilliga bidrag betalas.

Motiven för svenskt deltagande i en mellanstatlig organisation är inte utslutande snävt nationella. I många fall – det gäller framför allt på miljö- och trafiksäkerhetsområdena – har Sverige ett intresse av internationella eller globala lösningar av ett bestämt innehåll. Exempelvis betraktar Sverige arbetet i sjöfartsorganisationen IMO som framgångsrikt, om man lyckas öka sjösäkerheten och förbättra havsmiljön. Ett av Sveriges motiv för att delta i Världsbanksgruppen är på motsvarande sätt att bidra till finansiell stabilitet.

Om arbetet i en mellanstatlig organisation bedöms som mindre tillfredsställande, finns också ofta möjligheten att driva frågan i ett annat sammanhang. Frågor kan flyttas från global till europeisk nivå eller från europeisk till nordisk nivå. Beträffande just säkerhetsbestämmelser för sjöfarten har olika handlingsvägar prövats. Exempelvis har inom ramen för Nordiska ministerrådets verksamhet bedrivits ett projekt som syftar till att främja införandet av bättre och mera likartade säkerhetsförhållanden för de nordiska ländernas fiskare.

Att på detta sätt söka skapa särlosningar kan emellertid innebära ett dilemma. Även om det i Sverige – särskilt efter de senaste årens olyckor med ro-ro-färjor – finns starka önskemål om att snabbt få igenom åtgärder för ökad sjösäkerhet, krävs det ett brett internationellt stöd för att nya regler skall antas. Arbetet med att utveckla sjösäkerheten är tidskrävande. Om de länder som vill skärpa bestämmelserna inbördes kommer överens om strängare regler, lämnar man det globala regelverket inom sjöfarten. Det finns risk för att styrkan i det internationella samarbetet minskar (jfr bilaga 4).

Det finns också exempel på att det internationella samarbetet har fått sådana effekter i andra länder att det har påverkat Sveriges agerande. Det gäller exempelvis på patentområdet, där det svenska utbytet av medlemskap som följd härav kan sägas ha minskat.

Den europeiska patentorganisationen EPO skapades 1977–78 för att hantera det växande antalet patentansökningar i flera europeiska länder. Genom att det europeiska patentverket fick befogenheter att bevilja patent för flera länder samtidigt skulle problem med dubbelarbete och hög nationell arbetsbelastning lösas. Den europeiska patentkonventionen hindrar emellertid inte medlemsstaterna att ha kvar egna nationella patentverk vid sidan av det stora

gemensamma patentverk som skapats.

Sverige är också med i FN:s patentorganisation, WIPO, som i likhet med EPO tillkommit för att centralisera granskning och bedömning av patentansökningar. Inom ramen för WIPO:s verksamhet har några nationella patentverk, bl.a. det svenska, tilldelats rätten att utföra internationell nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning för medlemsländerna.

I flera europeiska länder förefaller de nationella patentverken numera – som följd av centraliseringen till EPO – ha fått minskad betydelse, vilket kan vara en källa till konflikter i det europeiska samarbetet. Att det svenska patentverket kan utföra nyhetsgranskningar och behandla patentansökningar åt Danmark, Finland, Norge, Brasilien samt ett antal afrikanska länder kan uppfattas som störande. Patent- och registreringsverket uppger också att man till följd härav har börjat inskränka arbetet åt det europeiska patentverket (jfr bilaga 4).

Obligatoriska avgifter och frivilliga bidrag

I 1992 års kompletteringsproposition redovisades att det under budgetåret 1991/92 från statsbudgeten utbetalades bidrag till över 100 internationella organisationer. De sammanlagda bidragen uppgick till över 5 miljarder kronor.

På uppdrag av finansutskottet kartlade Riksdagens utredningstjänst under 1993 statens bidrag till *internationella organisationer*. Syftet med kartläggningen var att ge en sammanhållen redogörelse för vilka internationella organisationer som tog emot de största bidragen från Sverige. Samtliga departement kontaktades. Kartläggningen gällde Sveriges bidrag till internationella organisationer och således inte de totala kostnaderna för Sveriges deltagande. Materialet sammanställdes till en förteckning över obligatoriska respektive frivilliga bidrag under budgetåret 1992/93. Av sammanställningen framgick också hur bidragen fördelade sig på departement och större organisationer.

De *obligatoriska bidragen* uppgick till 1 368 miljoner kronor. Av de *frivilliga bidragen* betalades en stor del till organisationer inom Utrikesdepartementets ansvarsområde (3 414 miljoner kronor), varav merparten till olika FN-organ. Totalt uppgick de frivilliga bidragen till 3 446 miljoner kronor. Enligt utredningstjänstens kartläggning uppgick således summan av samtliga bidrag till 4 814 miljoner kronor.

Revisorernas enkät har gällt *internationella mellanstatliga organisationer*, och bidrag har specificerats även för mindre organisationer. Denna kartläggning skiljer sig därmed i vissa avseenden från den som gjorts av utredningstjänsten. De belopp som redovisas nedan är därmed inte helt jämförbara med dem som redovisats av regeringen eller utredningstjänsten.

Även i revisorernas enkät har årliga obligatoriska och frivilliga bidrag efterfrågats; däremot inte de totala kostnaderna för deltagandet. Exempelvis har inte rese- och traktamentskostnader och kostnader för förlorad arbetstid i Sverige kartlagts. Inte heller har de ersättningar Sverige i vissa fall erhåller från de internationella organisationerna kartlagts.

De utgifter för medlemskap i internationella mellanstatliga organisationer år 1994 som sammanlagt redovisats i revisorernas enkät uppgår (omräknat

till kurserna 1996-02-14) till omkring 5 miljarder kronor varav drygt 2 miljarder kronor utgörs av frivilliga bidrag. I beloppen ingår kostnaderna för fredsbevarande operationer och för det svenska deltagandet i flygsäkerhetsmyndigheten Joint Aviation Authority, som betalas av Luftfartsverket. Att de frivilliga bidragen uppgick till högre belopp i utredningstjänstens sammanställning beror främst på att bidrag till Världsbanksgruppen räknats in bland de frivilliga bidragen och på att de frivilliga bidragen till livsmedelsbistånd var högre budgetåret 1992/93 än år 1994. Sveriges kapitalinsatser till Världsbanksgruppen betalas enligt avtal med olika löptider. I revisorernas sammanställning har bidrag till Världsbanksgruppen räknats in bland de obligatoriska bidragen. En annan möjlighet hade varit att dela in bidragen i uttaxerade, förhandlade och frivilliga.

Tabell 2. Sveriges bidrag till internationella mellanstatliga organisationer enligt revisorernas enkät (omräknat till valutakurserna 1996-02-14)

Departement	obligatoriska avgifter miljoner kronor	frivilliga bidrag miljoner kronor
Justitie	14,5	2,0
Utrikes	1918,0	1883,0
Försvar	0,1	–
Social	30,0	183,0
Kommunikation	20,5	19,3
Finans	*	*
Utbildning	32,0	2,7
Jordbruk	29,5	–
Arbetsmarknad	80,4	11,7
Kultur	0,5	–
Näring	6,1	–
Civil	–	–
Miljö	164,0	6,8

* Bland de åtta organisationer som Finansdepartementet lämnat uppgifter om ingår sju banker, fonder och investeringsorgan. Till dessa har inbetalats kapitalinsatser av olika slag. Vidare har garantiåtaganden gjorts. (Den åttonde organisationen – Nordiska ekonomiska forskningsrådet – har finansierats över Nordiska ministerrådets budget och har därmed redovisats av UD.) Det belopp som departementet redovisat uppgår till drygt 600 miljoner kronor för 1995.

De obligatoriska avgifterna är beroende av vilka organisationer Sverige är

med i, medan de frivilliga bidragen kan variera vid oförändrat medlemskap. Även de obligatoriska bidragen går dock att påverka. Så beslutade Nordiska ministerrådet i november 1995 på Sveriges initiativ att den totala budgetramen för Nordiska rådet skulle sänkas med 50 miljoner danska kronor för år 1996, samtidigt som den principiella fördelningen mellan de nordiska länderna skulle vara oförändrad (protokoll, Nordiska rådets 47:e session i Kuopio).

Till de belopp som redovisas i tabell 2 kommer inbetalningar, enligt kvoter, avtal om kapitalpåfyllnad etc. Som exempel på en sådan inbetalning kan nämnas att Riksbanken har betalat en kvot motsvarande ca 17 600 miljoner kronor till Internationella valutafonden. Kvoterna höjs ungefär vart femte år.

Enligt enkätsvaren uppgår inbetalningarna sammanlagt till mer än 20 miljarder kronor. Det är belopp som har betalats vid olika tidpunkter under en följd av år då Sveriges ekonomi och den svenska kronan har haft varierande styrka. Det säger sig självt att en omräkning enligt en bestämd kronkurs år 1996 – och utan diskontering – inte kan ge annat än en mycket allmän uppfattning om att det rör sig om betydande belopp. Det finns inte heller någon garanti för att redovisningen är fullständig. Uppgifter om inbetalningar som ligger långt tillbaka i tiden kan ha varit svårtillgängliga och kan mycket väl saknas i departementens redovisning. Utöver direkta inbetalningar har vissa garantiåtaganden gjorts. Exempelvis uppgick Sveriges garantiåtaganden i Världsbanken sommaren 1995 till sammanlagt 1 696 miljoner dollar.

Riktlinjer för ekonomisk styrning

En medlemsstat kan påverka resursanvändning och resultat i en organisation på olika sätt. Regeringen redovisade i 1993 års kompletteringsproposition att en arbetsgrupp i regeringskansliet hade studerat den finansiella styrningen av FN, Europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen, Europarådet, FAO, ILO, Unesco och WHO. Gruppen hade bl.a. kommit fram till att svenska representanter borde verka för en effektiv ekonomistyrning i de internationella organisationer som Sverige deltar i och lämnar statsbidrag till. Alla större organisationer med diversifierad verksamhet borde därför utforma sin ekonomistyrning i linje med de principer som ligger till grund för FN:s regler på detta område.

Inom Utrikesdepartementet har senare riktlinjer för ekonomisk styrning av internationella organisationer utarbetats (september 1994). Enligt dessa skall den som företräder regeringen vid förhandlingar med en större internationell organisation till vilken bidrag lämnats ur statsbudgeten verka för att organisationen tillämpar de principer för ekonomisk redovisning som fastställts för organisationerna i FN-systemet (United Nations System Accounting Standards). Vidare bör svenska representanter verka för att organisationens externa revision bedrivs enligt de principer (Auditing Standards) som fastslagits av Intosai (International Organization of Supreme Audit Institutions). Avvikelser från riktlinjerna uppges dock ibland vara oundvikliga. I många fall kan de också behöva kompletteras med specifika organisationsvisa instruktioner.

Revisorerna har i enkäten ställt två frågor om den ekonomiska redovis-

ningen; dels hur man kontrollerar att medlen används för avsedda ändamål, dels om respektive organisation följer de principer för ekonomisk redovisning som fastställts för FN-organisationer. På dessa frågor lämnas emellertid få svar.

På den första frågan – *Hur kontrollerar Sverige att medlen i stort används för avsedda ändamål?* anges oftast att departement och myndigheter deltar aktivt i organisationens arbete. Departementen hänvisar också till årsrapporten från organisationens kontrollkommission eller revisor.

För några av de sju större internationella mellanstatliga organisationer som ingick i den tidigare nämnda genomgången av organisationernas budgetsystem hänvisas till denna. För WHO anges att SIDA/SAREC har initierat ett flertal utvärderingar och att Sverige regelbundet har krävt utvärderingar av program där Sverige varit stor bidragsgivare.

För exempelvis den europeiska patentorganisationen EPO anges att den helt finansieras med användaravgifter och inte över statsbudgeten, varför frågan inte är aktuell.

I den mån den andra frågan – *Följer organisationen de principer för ekonomisk redovisning som fastställts för organisationerna inom FN-systemet?* – besvarats är svaret övervägande ”nej” eller ”vet ej”. För många FN-organ är dock svaret ja. För några anges att organisationen, t.ex. Europarådet, har egna principer.

Det förefaller således som om regeringens riktlinjer ännu inte haft någon större effekt för den ekonomiska styrningen av organisationerna. Det kan bero på att det svenska inflytandet i organisationerna är litet, eller på att riktlinjerna inte har tillmätts någon särskilt stor betydelse av de svenska deltagarna.

Att den senare förklaringen kan vara tillämplig antyds av att departementen ibland, såsom för den internationella energiorganisationen IEA, anger att organisationen inte ingår i FN-systemet och därför inte följer FN:s principer för redovisning. Den som fyllt i formuläret har då inte uppfattat att regeringens riktlinjer avser samtliga större internationella mellanstatliga organisationer, oberoende av om de är FN-organisationer eller ej.

4. Uppföljning och utvärdering, redovisning till riksdagen

I svaren på revisorernas enkät anger departementen endast undantagsvis att Sverige har gjort egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna. För några organisationer redovisas däremot att utvärderingar gjorts inom organisationerna. I vissa fall anges också översiktligt vad dessa utvärderingar resulterat i – oftast har det handlat om förändringar i organisation eller arbetsformer.

Exempel på svenska utvärderingar

De svenska utvärderingar som redovisas i enkätsvaren har i de flesta fall resulterat i bedömningen att Sveriges medlemskap i en bestämd organisation

är väl motiverat och att de medel som Sverige anslår används på från svensk synpunkt värdefulla aktiviteter. I några fall har utvärderingen föranlett organisatoriska förändringar i organisationen eller beträffande det svenska deltagandet. De mera kritiska utvärderingar som redovisas har gällt Världshälsoorganisationen, WHO.

WHO är en 50 år gammal organisation. Aktiviteterna har svällt, och ledarskapsproblem har påtalats. WHO:s styrelse konstaterade år 1992 att organisationen behövde ses över med hänsyn till förändringar i omvärlden. En reformlista omfattande 47 punkter presenterades år 1993.

I september 1993 deklarerade Sverige i ett memorandum till WHO, inför överenskommelse om frivilliga bidrag m.m. för 1994, sitt stora förtroende för organisationen. Sverige såg emellertid också allvarligt på reformbehoven inom WHO och önskade bli informerat om hur reformarbetet fortskred. Vid en genomgång med WHO i oktober 1994 fann Sverige WHO:s svar vara otillfredsställande. Även om WHO hade fattat beslut om reformer, hade de förändringar som genomförts varit begränsade. Sverige markerade att det var viktigt att medlemsländerna engagerades i en öppen reformprocess. De svenska frivilliga bidragen till WHO har därtill under senare år utvärderats i två omgångar av SIDA och Styrelsen för u-landsforskning.

Regeringen beslutade i december 1994 att det frivilliga bidraget för 1995 skulle halveras – från ca 103 miljoner kronor till 51,5 miljoner kronor, en nivå som bibehölls för bidragen 1996. För närvarande genomförs i regeringskansliet en studie av WHO. Arbetet leds av en styrkommitté med representanter för UD, Socialdepartementet, SIDA och Socialstyrelsen och beräknas vara färdigt hösten 1996, då ett nytt beslut om fortsatt stöd till organisationen skall fattas.

Övriga utvärderingar som redovisas i enkätsvaren är följande:

- Som ett led i den svenska uppföljningen av Riokonferensen (UNCED) tillsatte regeringen en arbetsgrupp för att se över det svenska biståndet med utgångspunkt i Riodeklarationen och Agenda 21. I rapporten *Hållbart bistånd – det svenska biståndet efter UNCED* (Ds 1994:132) konstaterar Arbetsgruppen för hållbart bistånd att Världsbankens policy för hållbar utveckling varit väl avvägd. Arbetsgruppen konstaterar att banken genomgått stora förändringar som haft stor betydelse för bl.a. miljötillsynen i banken och för bedömningar av miljöeffekterna av bankens verksamhet. Dessa förändringar i synen på bl.a. miljö/naturresurser/hållbar utveckling har skett efter svenska och nordiska initiativ.
- För Bonn Agreement (som gäller olje- och kemikalieutsläpp i Nordsjön) och Köpenhamnsavtalet (som gäller nordiskt samarbete om olje- och kemikalieutsläpp) har Sverige gjort egna utvärderingar av deltagandet. De resulterade i synpunkter på policyn och det operationellt tekniska arbetet.
- För den internationella studiegruppen för zink och bly gjorde Sverige en egen utvärdering 1994, varvid det konstaterades att organisationen har stort värde både för företag och myndigheter.
- Deltagandet i den internationella vinorganisationen, OIV, utvärderades

under budgetåret 1994/95. Även i denna utvärdering bedömdes medlemskapet som givande.

1995/96:RR12

- Deltagandet i arbetet med FN-konventionen om skydd av flyttade vilda djur och med Europarådskonventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö utvärderades under 1994. En slutsats av utvärderingen blev att Sverige i detta arbete i möjligaste mån bör representeras av Naturvårdsverket.
- En utvärdering av Sveriges deltagande i FN:s sjöfartsorganisation IMO gjordes 1994/95. Den resulterade i bedömningen att Sverige bör tillmäta organisationen större betydelse i det internationella samarbetet.
- Den finansiella styrningen av några större internationella mellanstatliga organisationer utvärderades under 1993, vilket bl.a. resulterade i ett svenskt ställningstagande till riktlinjer för redovisning och kontroll (jfr avsnitt 3).
- Under 1994 gjordes en utvärdering av vad ett medlemskap i Europeiska investeringsbanken skulle innebära, varvid man kom fram till att fördelarna med ett medlemskap väl motiverade Sveriges kapitalinsats. Bankens stadga bedömdes ge en tillfredsställande säkerhet för denna insats.

Exempel på utvärderingar som gjorts av respektive organisation

Även inomorganisatoriska utvärderingar har resulterat i nya arbetsformer. Sådana utvärderingar har också lett till att vissa verksamheter kommit att uppmärksammas och särskilt framhållas. Mera betydande förändringar har genomförts vad gäller det nordiska samarbetet.

- En arbetsgrupp under Nordiska ministerrådet har i rapporten *Nordisk nytta* presenterat förslag om neddragningar av de nordiska institutionerna. Förslagen lämnades mot bakgrund av en utvärdering av de nordiska institutionerna. Utvärderingen gjordes i samband med det pågående reformarbetet av det nordiska samarbetet. (Se vidare avsnitt 5.) I rapporten föreslogs att 19 nordiska institutioner skulle läggas ned. I april 1996 beslutade de nordiska samarbetsministrarna om en ny struktur för de nordiska institutionerna. Enligt beslutet skall 13 institutioner läggas ned, medan tre institutioner får helt ny verksamhetsprofil och tre helt nya institutioner inrättas. Beslutet sägs innebära att hela det nordiska samarbetet kan fortsätta men i förnyade former.
- För det europeiska standardiseringsinstitutet inom telekommunikationsområdet, ETSI, redovisas att organisationen under 1995 gjorde en utvärdering. Denna visade att tyngdpunkten i arbetet legat på radiosidan, vilket kommer att ändras successivt.
- Världsbanken har varit föremål för omfattande kritik från såväl de externa revisorerna som från medlemsstaterna för sin bristande utvärdering. Kritiken har resulterat i ökade resurser för utvärdering inom organisationen. Vikten av att bankens program och projekt på det lokala planet

förankras samt att mer resurser avsätts för att genomföra program och projekt betonas numera starkare. Sverige har enligt enkätsvaret från Utrikesdepartementet varit aktivt i denna process och fortsätter att via den nordiska eller baltiska representanten i bankens styrelse att kontinuerligt följa upp att de avsedda förändringarna kommer till stånd. Arbetet utvärderas dels av enskilda kontor, där ansvaret för utvärderingen av de enskilda objekten ligger, dels av huvudkontoret i Washington, som genomför utvärderingar av mer övergripande slag. Resultaten av utvärderingarna redovisas normalt för medlemsstaterna.

- Samtliga utvecklingsbanker – Världsbanken och alla regionalbanker – har under 1994–96 varit föremål för en internationell översyn. Syftet med denna breda översyn har bl.a. varit att främja högre effektivitet och bättre arbetsformer.
- Även FN-systemet som helhet har bedömts vara i behov av genomgripande reformer. En kommission i vilken statsminister Ingvar Carlsson spelat en ledande roll presenterade en rapport *Vårt globala grannskap* under år 1995. I denna redovisades en grundläggande analys av den globala utvecklingen och reformbehoven samt ett antal åtgärdsförslag. Exempelvis föreslogs att konferensen om miljö och utveckling, UNCTAD, samt organisationen för industriell utveckling, UNIDO, skulle avvecklas.

Information till riksdagen

På revisorernas fråga om i vilket dokument riksdagen senast informerades om arbetet i organisationen lämnas endast ett fåtal svar. Då anges ”inte ofta”, ”i 199x års budgetproposition” eller i ”Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse”.

I 1995 års budgetproposition redovisas Sveriges internationella engagemang i respektive departements bilaga. Där redovisas de viktigaste organisationer och verksamheter som Sverige är med i och stöder. Det framgår också i vissa fall hur regeringen ser på verksamheten.

I Utrikesdepartementets bilaga beskrivs det internationella samarbetet för fred, demokrati och välstånd som grunden för svensk utrikespolitik. Denna politik tar sig uttryck i ett aktivt engagemang i Förenta nationerna (FN) och i det internationella utvecklingssamarbetet. Sverige vill också inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE, f.d. ESK) verka för att förhindra uppkomsten av konflikter. Av särskild betydelse för Sverige är samarbetet i Norden och Östersjöområdet. De verksamheter som kommer att beröras vid ett svenskt deltagande i internationella konfliktlösningar är fredsbevarande styrkor, civila och militära observatörer, diplomatiska och biståndsinriktade insatser samt andra freds- och säkerhetsskapande insatser under i första hand FN:s eller OSSE:s mandat. Verksamhet inom ramen för Partnerskap för fred (PFF) och EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik tillhör också området liksom i vissa fall miljöinsatser.

Regeringen anger även i Försvarsdepartementets bilaga att det är viktigt för Sverige att delta i OSSE. Som ett regionalt säkerhetsorgan utgör OSSE ett huvudelement i formandet av en ny europeisk säkerhetsarkitektur. Samtidigt förblir det politiska och resursmässiga stödet till FN för dess internat-

ionella konfliktförebyggande, fredsfrämjande och humanitära insatser av central betydelse eftersom mycket talar för att efterfrågan på internationell konflikthantering kommer att förbli hög under lång tid.

Nordiska rådets svenska delegation beskriver varje år sin verksamhet i en särskild berättelse till riksdagen. Berättelsen innehåller en redogörelse för den gångna verksamheten, däremot inte någon plan för verksamheten. Riksdagen lägger i de allra flesta fall berättelsen till handlingarna utan debatt. Även om det förekommit att en rådsmedlem uppmärksammat utskottet på bestämda frågor, har berättelsen inte föranlett några särskilda uttalanden från riksdagens sida.

Även från Sveriges delegation i Europarådets parlamentariska församling lämnas årligen en redogörelse till riksdagen. Regeringen lämnar också i en skrivelse en redogörelse för verksamheten i Europarådets ministerkommitté. Inte heller dessa redogörelser har föranlett någon debatt i riksdagen eller något annat beslut än att godkänna redogörelserna.

För verksamheten i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) lämnade regeringen under 1995 för första gången en skrivelse med redogörelse för arbetet i organisationen och en kort rapport om den parlamentariska församlingen. Regeringens skrivelse inleds med en historisk återblick över den europeiska säkerhetskonferensens (ESK) utveckling från 1970-talet och framåt. Regeringen beskriver hur denna konferens tagit form av en internationell regional organisation och analyserar förutsättningarna för organisationens arbete.

Utrikesutskottet välkomnade i sitt betänkande *Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa år 1994* (bet. 1994/95:UU23) regeringens initiativ att lämna en kortfattad årsredovisning över verksamheten i OSSE till riksdagen. Utskottet utgick från att regeringen även fortsättningsvis kommer att lämna årliga sådana till riksdagen. Regeringen har under våren 1996 lämnat en redogörelse (skr. 1995/96:164) för verksamheten inom OSSE under år 1995.

Efter olika underhandskontakter mellan utrikesutskottet och Utrikesdepartementet har regeringen i skrivelsen *FN inför framtiden* (skr. 1995/96:40) lämnat en redogörelse för Förenta nationernas verksamhet och olika aspekter av svensk FN-politik. Detta gjordes inför FN:s 50-årsjubileum hösten 1995.

Utrikesutskottet framhöll i sitt betänkande (bet. 1995/96:UU1) beträffande skrivelsen: ”FN, det kanske viktigaste av alla organ som Sverige verkar inom, förtjänar ett större utrymme i riksdagen. Regeringens skrivelse om FN inför framtiden borde mot denna bakgrund inte vara en engångsföreteelse med anledning av FN:s 50-årsfirande. En mer regelbundet återkommande skrivelse till riksdagen skulle öka riksdagens möjligheter att regelbundet följa och debattera de numera snabbt föränderliga förutsättningarna för FN:s mångskiftande verksamhet.” Utskottet hänvisade bl.a. till att riksdagen årligen behandlar redogörelser för verksamheten i andra internationella organisationer som Europarådet, Nordiska rådet och OSSE samt till att redogörelser för verksamheten i EU också kommer att föreläggas riksdagen. Någon annan åtgärd än att lägga regeringens skrivelse till handlingarna föreslogs inte.

Tidigare har *Fakta om svenskt bistånd* ingått som en underbilaga till bud-

getpropositionen. För budgetåren 1993/94 och 1994/95 har inom UD i stället årsberättelserna *Svenskt bistånd* respektive *Sveriges utvecklingssamarbete* upprättats. I dessa presenteras förutom Sveriges bistånd och utvecklingssamarbete även FN:s biståndsorganisationer, FN:s fackorgan, internationella finansieringsorgan och en del övriga organisationer. Förändringen innebär att riksdagen inte längre formellt tillställs lika utförliga redogörelser för det svenska biståndet som tidigare.

Vid sidan av skriftliga redogörelser informeras riksdagen om regeringens syn på Sveriges internationella engagemang genom en årlig s.k. utrikesdeklaration. Det förekommer också att tjänstemän vid UD och Finansdepartementet informerar berörda utskott eller ledamöter om verksamheten i internationella mellanstatliga organisationer genom muntliga redovisningar.

Ledamöter av riksdagens utskott kan också få information genom kolleger som deltar som ledamöter i olika internationella sammanslutningar. Under 1995 bereddes t.ex. samtliga riksdagspartier tillfälle att delta i sessionerna i FN:s generalförsamling med sammanlagt 17 ledamöter i två omgångar. De riksdagsledamöter som deltar i dessa sessioner är emellertid lösare knutna till de svenska delegationerna än parlamentariker i Nordiska rådet, Europarådet och OSSE. Några formella redogörelser för delegaternas arbete föreläggs därmed inte heller riksdagen.

Den skriftliga information om arbetet i internationella organisationer som underställts riksdagen har alltså ofta varit knapphändig och i huvudsak haft deskriptiv karaktär. I första hand har riksdagen genom olika redogörelser informerats om aktiviteter som redan genomförts. De överväganden som gjorts eller skall göras inom ramen för det mellanstatliga samarbetet har i liten utsträckning redovisats för riksdagen. Detta kan bl.a. förklaras av tidsförskjutningar mellan den svenska budgetprocessen och de beslutsprocesser som rör Sveriges åtaganden i de internationella organisationerna.

För WHO fattade regeringen som tidigare nämnts i december 1994 beslut om en väsentlig nedskärning av de frivilliga bidragen. Vid detta tillfälle var 1995 års budgetproposition i praktiken färdigställd, vilket kan vara en förklaring till att någon redogörelse för beslutet inte finns med i propositionen. Där anges inte heller att en utvärdering av det svenska deltagandet i WHO pågår.

Även om riksdagen inte begärt ytterligare formella redogörelser för arbetet i internationella organisationer från regeringen, har man välkomnat sådana redogörelser. Den mera kontinuerliga information man har erhållit har dock inte föranlett några ingripanden från riksdagens sida.

5. Förändringar till följd av Sveriges medlemskap i EU

1995/96:RR12

I internationella mellanstatliga organisationer, där det redan tidigare funnits förberedelse- och samverkansprocesser för ett samlat svenskt agerande i organisationen, har EU-medlemskapet medfört ytterligare en nivå för samordningen. EU innebär samtidigt en för svenskt vidkommande delvis ny typ av organisation. Det handlar enligt Arbetsgruppen för statsförvaltningen och EU om att kunna omfördela resurser inom ramen för en projekt- eller matrisorganisation och om att kunna arbeta i och genom nätverk (se Ds 1995:21).

Frågan är då om – och i så fall hur – de nya samverkansformerna påverkar medlemskap och arbete i andra mellanstatliga organisationer. Det är också dessa frågor revisorerna ställt till departementen.

Sveriges medlemskap i EU medförde, som framgått ovan, att Sverige utträdde ur EFTA och olika EFTA-organ. Sverige överväger också fortsatt deltagande i UNCITRAL (jfr avsnitt 3).

För den övervägande delen av övriga organisationer uppger departementen att EU-medlemskapet inte har påverkat Sveriges deltagande i organisationen. Samtidigt redovisar man dock ganska många exempel på att deltagandet faktiskt har påverkats av medlemskapet i EU. I ännu högre grad förefaller sättet att arbeta i de internationella mellanstatliga organisationerna ha påverkats av medlemskapet.

I enkätsvaren finns exempel på

- att medlemskapet i EU har inneburit att Sverige blivit medlem i internationella organisationer som man tidigare inte var medlem i. Det gäller t.ex. medlemskap i Europeiska investeringsbanken och Europols narkotikaenhet.
- att Sverige har blivit medlem i organisationer där man tidigare bara var observatör. Det gäller t.ex. Kommittén för godkännande av terminalutrustning, ACTE.
- att innebörden av medlemskap i en organisation har ändrats till följd av medlemskapet i EU. Det gäller t.ex. medlemskap i de internationella organisationerna för kakao, kaffe och naturgummi, som numera är obligatoriskt. Det kan också komma att gälla samarbete för skydd av den vilda faunan och floran enligt Washingtonkonventionen, där EU arbetar för att EU som union skall vara part i stället för som nu unionens medlemsstater.
- att möjligheten att lämna organisationen har begränsats. Det gäller t.ex. Fund for Commodities, som skall främja ekonomiskt samarbete mellan u- och i-länder på råvaruområdet.
- att Sverige minskat sitt engagemang i organisationen. Det gäller t.ex. standardiseringsorganisationen ECE, där Sverige har dragit ner på antalet deltagare. För organisationen för lotsmyndigheter i Östersjön, BPAC, uppges att behovet av organisationen har börjat diskuteras. För Nordiska ministerrådet anges att antalet möten mellan trafikministrarna har minskat.

- att samarbetsformerna har förändrats. Det gäller t.ex. världspatentorganisationen WIPO, där en omfattande samordning med övriga EU-länder äger rum inför beslut i organisationen. Detsamma gäller för OECD:s arbetsgrupp inom vegetabilieområdet, liksom den internationella organisationen för tropiskt timmer. Till den senare organisationen ger EU betydande bidrag och medlemsstaterna i EU uppträder enligt.
- att deltagandet påverkats av att Norge inte är med i EU. Näringsdepartementet uppger t.ex. att Nordtest (en organisation för provningstekniskt samarbete) nu utgör en nordisk plattform för samarbetet inom EU.
- att arbetet i organisationen betraktas på ett annat sätt än tidigare. Det gäller t.ex. Internationella energimyndigheten, IEA, vars arbete nu kompletterar arbetet med energifrågor i EU och ger deltagarna möjlighet att förbereda arbetet i EU på ett effektivt sätt. För OECD:s vägtransportforskningskommitté anges att deltagandet i FOU-projekt övervägs på ett annat sätt. Större hänsyn tas till om motsvarande forskning pågår inom EU.
- att finansieringsformerna har förändrats. Det gäller t.ex. Joint Vienna Institute, där EU-medlemskapet har medfört att Sveriges deltagande kan komma att finansieras genom EU.
- att Sverige representeras av departement i stället för som tidigare myndigheter. Det gäller särskilt för organisationer inom Jordbruksdepartementets område. I t.ex. det internationella vinkontorets OIV arbetsutskottsmöten representeras Sverige sedan den 1 januari 1995 av Jordbruksdepartementet i exekutivkommittén och av Livsmedelsverket i generalförsamlingen. Näringen får delta i arbetsgrupper och med en observatör i generalförsamlingen. Tidigare representerades Sverige av AB Vin & Sprit AB och Jordbruksdepartementet var inte inblandat. Anledningen var att Vin & Sprit AB förlorade sin monopolställning.

Beträffande det nordiska samarbetet i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet anges i enkätsvaren att Sveriges deltagande sannolikt kommer att påverkas av medlemskapet i EU. Under de senaste åren har diskussionen om det nordiska samarbetet fokuserats på tiden efter de tre folkomröstningarna om finländskt, svenskt och norskt medlemskap i EU.

En för ministerrådet och Nordiska rådet gemensam arbetsgrupp har konstaterat att det nordiska samarbetet behöver förnyas, moderniseras och rationaliseras, samtidigt som innehållet koncentreras. Det nordiska samarbetet betraktas inte som ett alternativ till ett bredare europeiskt samarbete utan som en del av ett sådant samarbete.

Nordiska rådet beslutade i mars 1995 att det nordiska samarbetet skall koncentreras till tre huvudområden: Samarbete inom Norden, Norden och Europa/EU/EES samt Norden och dess närområden. Nordiskt förankrade ståndpunkter avses, via medlemsländerna, kunna tillföras EU:s beslutsprocess innan den går in i en formell fas. För Nordiska investeringsbanken har medlemskapet i EU medfört ett närmare samarbete med Europeiska investeringsbanken.

Både av enkätsvaren och av de fördjupade studier som genomförts framgår att arbetet i internationella mellanstatliga organisationer vuxit i omfattning. De fem specialstudierna visar att arbetet har kommit att tillmätas allt större vikt. Internationaliseringens betydelse ifrågasätts inte. I stället finns uppfattningen att internationella organisationer kan nå resultat som de nationella organisationerna inte själva förmår åstadkomma. När problemen är globala krävs att lösningar söks utanför de enskilda nationerna. Regler på t.ex. sjöfarts- och miljöområdena får begränsad effekt om de utvecklas i varje enskilt land för sig.

Frågan är vad det allt mera omfattande och intensifierade arbetet i internationella organisationer betyder för svensk statsförvaltning – för riksdagens och regeringens möjligheter att styra och för relationerna mellan riksdag, regering och myndigheter.

Betydelsen av en nationell ståndpunkt

I de fördjupade studier som genomförts återfinns två motiv för svenskt deltagande i internationella mellanstatliga organisationer; vad som kan betecknas som funktionalistiska och ideella motiv.

I det förra fallet handlar det om att hitta lösningar på problem. Det kan t.ex. gälla miljöproblem eller säkerhetsfrågor, där problemen inte uteslutande gäller enstaka nationer, utan är gemensamma för flera eller till och med alla länder. I sådana fall ligger det också i enstaka nationers intresse att samverka. Av de särskilt studerade organisationerna gäller det International Maritime Organization, IMO, världspatentorganisationen och Helcom.

I det andra fallet skall samarbetet bidra till att förverkliga en idé; en idé om gemenskap över gränserna eller en Europatanke. Internationell samverkan bygger på att flera nationer vill arbeta för samma idé. Av de studerade organisationerna kan den europeiska utvecklingsbanken och utbildningsprogrammet Sokrates ses som uttryck för en tanke om europeisk enhet och Europa som gemenskap.

Oberoende av vilka motiven för samverkan är tycks arbetet i mellanstatliga organisationer förutsätta nationella ställningstaganden i en rad frågor. De som representerar Sverige i en mellanstatlig organisation vill inte inför representanter från andra länder framstå som inbördes oense eller motsägelsefulla. Både av enkätsvaren och av de fördjupade studierna framgår också att man i Sverige lägger ned mycket arbete på att förbereda sammankomster i mellanstatliga organisationer. I förberedelsearbetet deltar inte bara företrädare för regeringen och statliga myndigheter utan också bl.a. intresseorganisationer. Deltagandet leder på så sätt till att Sverige som nation skaffar sig en uppfattning i en rad frågor, där man utan internationellt samarbete inte nödvändigtvis skulle ha en artikulerad ståndpunkt.

Vikten av att finna en svensk ståndpunkt i internationella organisationer har också berörts av Statskontoret, när man på uppdrag av regeringen studerat EU-medlemskapets effekter på svensk statsförvaltning (1996:7). Undersökningen visar att myndighetstjänstemännen som deltar i EU-organens

arbete ofta får endast muntliga direktiv. Statskontoret rekommenderar att formkraven skärps genom skriftliga instruktioner och rutinmässig återrapportering. Regeringens styrmöjligheter skulle då enligt Statskontoret öka. Bl.a. skulle regeringen lättare kunna följa Sveriges och andra länders ståndpunkter under ett ärendes gång.

Tekniska och politiska frågor

De mellanstatliga organisationer som särskilt studerats arbetar med frågor av olika karaktär. Det kan vara en förklaring till att det svenska arbetet har sin tyngdpunkt på olika nivåer i statsförvaltningen. För organisationer som arbetar med problem av mera teknisk karaktär representeras Sverige ofta av berörda myndigheter. Regeringskansliet kopplas in på budget- och personfrågor och i extrema situationer av olika slag. Samarbetet i dessa organisationer har pågått under ganska lång tid. Arbetet kan ha "funnit sina former" och den svenska ståndpunkten kan framstå som klar. Det kan också vara en förklaring till att tjänstemän från myndigheter utses att representera Sverige.

I organisationer som tillkommit för att främja en bestämd idé – och i nyare organisationer – representeras Sverige i högre grad av departements-tjänstemän, även om myndigheterna som tidigare framgått ofta är aktiva även i sådana organisationer. Med en starkare politisk förankring kan det svenska arbetet i mellanstatliga organisationer utvecklas successivt. Sverige får tillfälle att inte bara förmedla en redan färdig svensk ståndpunkt utan också att genom samarbetet komma fram till denna ståndpunkt. I organisationer där det rått osäkerhet om vilken ställning Sverige bör ta har ofta auktoritativa personer, "tunga namn" placerats. Dessa förutsätts ganska självständigt kunna utforma en svensk ståndpunkt (se bilaga 4).

Internationaliseringens betydelse för svensk förvaltningspolitik

Arbetet i internationella mellanstatliga och överstatliga organisationer innebär att regler av olika slag utformas och fastställs på tre olika nivåer: nationell, europeisk och global nivå. Det får betydelse för den offentliga förvaltningens arbete i Sverige. Den svenska förvaltningsstrukturen har emellertid hittills i allt väsentligt varit uppbyggd med utgångspunkt i nationella behov.

Regeringen menar i direktiven till Kommissionen om den statliga förvaltningens uppgifter och organisation (dir. 1995:93) att den ökande internationaliseringen och EU-integrationen ändrar förutsättningarna för förvaltningens arbete och ställer nya krav på regeringens styrning och samordning. Kommissionen har därför givits i uppgift att bl.a. analysera den offentliga verksamhetens förmåga att arbeta i en tid av ökad internationell samverkan.

De fördjupade studier som genomförts inom ramen för granskningen indikerar att ett vidgat deltagande i internationella mellanstatliga organisationer leder till att den centrala statsförvaltningen – och dess förmåga att skapa och förmedla svenska ståndpunkter – blir mera betydelsefull än tidigare. Frågor som tidigare handlagts av uteslutande statliga myndigheter blir i högre grad än tidigare frågor för regeringskansliet. Behovet av ett kontinuerligt informationsutbyte mellan departement och myndigheter leder till att den informella

styrningen ökar. När gränserna mellan departement och myndigheter suddas ut minskar myndigheternas traditionella självständighet.

Samtidigt skapas kontaktnät kring de internationella mellanstatliga organisationerna. Dessa avser inte bara kontakterna mellan departement och myndigheter utan innefattar också privata företag och intresseorganisationer av olika slag. De följer inte nödvändigtvis nationsgränserna utan kan innefatta både svenska och utländska deltagare.

Svenska tjänstemäns och politikernas förmåga att förstå hur internationella organisationer arbetar och samspelar inbördes blir avgörande för Sveriges möjligheter både att tillgodose sina egna intressen och att driva bestämda uppfattningar. Utan insikter i det internationella samarbetets villkor kan engagemanget i internationella organisationer leda till att utrymmet för svensk politik minskas snarare än vidgas. Det finns då också risk för att det internationella arbetet i hög grad sköts av en begränsad grupp tjänstemän, som specialiserat sig på att förstå detaljerna i olika organisationers procedurer (se vidare bilaga 4).

7. Revisorernas överväganden och förslag

Som framgått ovan tillhör Sverige de stater som är mest engagerade i internationella mellanstatliga organisationer. De svenska bidragen uppgår till mer än fem miljarder kronor per år. Motiven för medlemskap har sällan ändrats. Få utvärderingar har gjorts av det svenska deltagandet. Riksdagen har fått knapphändig information om pågående arbete i organisationerna.

Frågan om Sverige bör delta i ett internationellt mellanstatligt samarbete har inte ifrågasatts av dem som på olika sätt lämnat uppgifter som underlag för revisorernas granskning. I stället har betydelsen och värdet av det internationella arbetet betonats.

Det svenska engagemanget har också utvecklats och utvidgats under en lång följd av år (avsnitt 2). Det förefaller snarast ha ökat till följd av Sveriges medlemskap i EU (avsnitt 5).

Det starka internationella engagemanget kan tolkas som ett tecken på att internationellt samarbete bedöms som värdefullt och värt de uppoffringar det för med sig. Det kan emellertid lika väl spegla en allmänt positiv attityd till internationella kontakter – eller en ökad förekomst av internationella mellanstatliga organisationer över huvud taget. Revisorerna ifrågasätter inte att svenskt medlemskap i internationella mellanstatliga organisationer är nödvändigt och värdefullt av flera olika skäl; både för att det gagnar svenska intressen och för att Sverige genom medlemskap får tillfälle att förmedla svenska synpunkter och erfarenheter. Samtidigt konstaterar revisorerna att det internationella samarbetet bara i undantagsfall har utvärderats genom formella analyser av vilka kostnader och intäkter som är förknippade med Sveriges medlemskap. De utvärderingar som gjorts har ofta varit inriktade på interna förhållanden i organisationerna, såsom arbetsformer och organisationsfrågor.

I detta avslutande avsnitt diskuterar revisorerna behovet av en fortlöpande diskussion kring det svenska engagemanget i internationella mellanstatliga organisationer.

Genomgången i avsnitt 2 visar att kartläggningar av Sveriges deltagande i internationella mellanstatliga organisationer kan ge olika resultat. Det är inte självklart hur en internationell mellanstatlig organisation skall avgränsas, vad som skall räknas som medlemskap eller hur obligatoriska avgifter respektive frivilliga bidrag skall avgränsas från varandra. Sammanställningar av den typ som redovisas i avsnitt 2 och 3, som visar ungefär i hur många organisationer Sverige är medlem, hur många organisationer respektive departement har ansvar för och ungefär vilka belopp som direkt betalas för medlemskapet, ger endast en allmän bild av omfattningen av det svenska engagemanget. Med hjälp av sådana sammanställningar kan den ungefärliga omfattningen av det svenska engagemanget uppskattas och utgifterna för svenskt medlemskap relateras till andra stora utgiftsområden.

Revisorerna menar dock att sådana sammanställningar ger begränsad information. Om de är ofullständiga – och t.ex. inte innehåller uppgifter om kostnaderna i Sverige för medlemskap (vilket är fallet med uppgifterna i tabell 2 i avsnitt 3) – finns risk för att de blir vilseledande. Trots att de kan förefalla mycket exakta ger de inte tillräcklig information för att kunna tjäna som underlag för bedömningar av värdet av svenskt medlemskap i internationella mellanstatliga organisationer. Sådana bedömningar måste alltid avse bestämda organisationer. Då krävs sammanhållna redogörelser för hur medlemskapet i det enskilda fallet har utövats och hur det har inverkat på svenskt samhällsliv, svensk statsförvaltning och svenska statsfinanser.

Sveriges arbete i internationella mellanstatliga organisationer måste självfallet anpassas till frågornas karaktär och de förutsättningar som de enskilda organisationerna verkar under. Internationellt samarbete kan ha ett värde även då möjligheterna att få gehör för svenska ståndpunkter förefaller begränsade. Revisorerna menar ändå att det svenska arbetet i internationella mellanstatliga organisationer så långt möjligt bör betraktas som en del av den statliga verksamheten och styras på samma sätt som andra delar av denna verksamhet. Det innebär att statsmakterna bör behandla detta arbete på samma sätt som arbetet i svenska myndigheter. De krav på produktivitet, utveckling, budgetering och resultatredovisning som gäller för statliga myndigheter bör enligt revisorernas mening gälla även för det svenska arbetet i internationella mellanstatliga organisationer.

Att delta i internationella organisationers arbete är en särskild uppgift för statliga myndigheter och kan betraktas som en speciell verksamhetsgren. Arbetet bör enligt revisorernas mening därför särredovisas i myndigheternas anslagsframställningar och i regeringens budgetförslag. Med särskilda redovisningar för arbetet i internationella mellanstatliga organisationer tydliggörs det internationella arbetet och riksdagen får underlag för egna ställningstaganden. Det behöver för den skull inte betyda att varje organisation tilldelas ett eget anslag. Utgifterna för arbetet i organisationerna kan mycket väl fördelas på flera olika verksamhetsområden.

Revisorerna utgår från att regeringen tar initiativ till de förändringar av redovisningen som fordras för att riksdagen genom budgetprocessen skall få en bättre överblick över det svenska arbetet i internationella mellanstatliga

organisationer.

Revisorerna menar att myndigheterna även i sina årsredovisningar bör särredovisa kostnaderna för sin internationella verksamhet och resultatet av arbetet. Denna del av resultatredovisningen bör granskas av Riksrevisionsverket på samma sätt som de redogörelser som gäller andra verksamhetsgrenar.

Förhållandet att arbetet i en internationell mellanstatlig organisation ofta bedrivs av departement och myndigheter gemensamt gör dock att de redogörelser för arbetet i bestämda organisationer som myndigheterna kan lämna sällan kommer att ge någon fullständig bild av arbetet. Redogörelserna måste kompletteras med motsvarande redogörelser från departementen.

Departementens årsredovisningar skall från och med innevarande budgetår även innehålla en resultatredovisning. Revisorerna förutsätter att departementen där kommer att redovisa vilka utgifter man haft för internationellt samarbete och hur värdet av detta samarbete bedöms.

Revisorerna bedömer att myndigheternas och departementens resultatredovisningar tillsammans bör kunna ge en bild av hur arbetet i internationella mellanstatliga organisationer har bedrivits och vad det har kostat. Revisorerna föreslår att de resultatredovisningar som lämnas 1997 utnyttjas som underlag för en redogörelse till riksdagen för arbetet i internationella mellanstatliga organisationer. Revisorerna förutsätter att regeringen samtidigt redovisar ställningstaganden till engagemangets omfattning i enskilda fall och till principiella frågor som rör det svenska deltagandet i internationella mellanstatliga organisationer.

Som underlag för mera radikala omprövningar av medlemskapet i enskilda fall behövs dock enligt revisorernas bedömning mera inträngande studier av arbetet i bestämda organisationer.

Omprövning

Granskningen har visat att Sverige i allt väsentligt behåller sitt medlemskap i de organisationer man en gång beslutat sig för att delta i. Något system för att ompröva – och verkligen ifrågasätta – det svenska deltagandet tycks inte finnas.

Liksom vad gäller annan statlig verksamhet bör värdet av att Sverige är medlem i bestämda internationella mellanstatliga organisationer enligt revisorernas mening regelmässigt omprövas. Frågan om det svenska arbetets inriktning och omfattning bör då prövas, liksom Sveriges finansiella åtaganden. Det gäller särskilt i de fall Sverige har varit medlem under lång tid, betydande statliga anslag beviljas och resultatredovisningen har varit ofullständig eller bristfällig. Det gäller också för organisationer där det knappast är aktuellt att ifrågasätta Sveriges medlemskap, såsom FN, OECD eller Nordiska rådet. I dessa fall handlar det om att ompröva formerna för och omfattningen av deltagandet samt inriktningen av organisationens verksamhet. I andra organisationer kan det vara motiverat att ifrågasätta medlemskapet som sådant.

Det är naturligt att utvärderingar som genomförs av dem som själva deltar i arbetet i en organisation präglas av deltagarnas speciella erfarenheter och

intressen. Det finns därför risk för att sådana utvärderingar inte ger någon tydlig information till den som inte själv är insatt i arbetet i en speciell organisation. Revisorerna menar att de utvärderingar som görs av myndigheter och departement behöver kompletteras med mer oberoende bedömningar. Det gäller särskilt i de fall större förändringar av det svenska deltagandet kan vara aktuella eller inför nya avtal om kapitalinsatser och garantiåtaganden. Revisorerna anser att regeringen årligen bör föranstalta om ett antal sådana omprövningar av deltagandet i internationella mellanstatliga organisationer.

Medlemskapet kan omprövas efter olika kriterier. Det kan t.ex. omprövas med bestämda tidsintervall, som bestäms med hänsyn till engagemangets omfattning. Det är också tänkbart att medlemskap i organisationer som står inför mera betydande förändringar omprövas, eller att bestämda utgiftsområden behandlas ett bestämt budgetår.

Revisorerna föreslår att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till hur en systematisk omprövning av medlemskapet i internationella mellanstatliga organisationer kan utformas.

Revision

Revisorerna har i annat sammanhang (PM 1996-03-06) uppmärksammat att de utbetalningar som sker direkt från departementen inte blir föremål för någon extern revision. En betydande del av de utbetalningar regeringen beslutar om avser åtaganden inom ramen för det internationella mellanstatliga samarbetet. Det innebär att dessa utbetalningar inte granskas på det sätt som är vanligt beträffande annan statlig verksamhet.

Konstitutionsutskottet har behandlat frågan om behovet av extern revision av regeringskansliet i årets granskningsbetänkande (bet. 1995/96:KU30). Utskottet anser att det är otillfredsställande att regeringskansliet inte är föremål för löpande extern revision, men har inhämtat att man inom regeringskansliet har uppmärksammat frågan. Vidare kommer frågan att behandlas av den av talmanskonferensen tillsatta Revisionsutredningen. Konstitutionsutskottet förutsätter därför att det översynsarbete som pågår leder fram till att regeringskansliet granskas av externa revisorer.

Vid revisorernas seminarium angående internationella mellanstatliga organisationer underströk också flera deltagare vikten av att utbetalningarna till sådana organisationer blir föremål för extern revision.

Konsekvenser av medlemskapet i EU

I svaren på revisorernas enkät finns en rad exempel på att medlemskapet i internationella mellanstatliga organisationer på olika sätt har påverkats av Sveriges medlemskap i EU. Även om det är svårt att ur enkätsvaren härleda någon entydig tendens, finns det flera exempel på att Sveriges handlingsfrihet har reducerats som följd av deltagandet i EU-samarbetet. Sverige är numera obligatorisk medlem i ett antal organisationer. I flera organisationer framför EU en gemensam ståndpunkt, som medlemsstaterna i förväg kommit överens om. Sverige deltar då i de internationella organisationernas arbete inte i första hand som enskild nation utan i egenskap av EU-medlem (avsnitt

5).

Revisorerna anser att frågan om hur Sveriges deltagande i internationella mellanstatliga organisationer har påverkats av medlemskapet i EU – och vilka konsekvenser det får för det svenska arbetet – är otillräckligt belyst. Det är en fråga som inte har behandlats i Statskontorets utvärdering av EU-medlemskapets effekter för svensk statsförvaltning, men som enligt revisorernas bedömning passar väl in i den förvaltningspolitiska kommissionens arbete. Revisorerna föreslår att regeringen ges i uppdrag att genom Förvaltningspolitiska kommissionen eller på annat sätt utreda frågan om hur medlemskapet i EU har påverkat det svenska arbetet i internationella mellanstatliga organisationer. Riksdagen bör informeras om resultatet av arbetet.

Riksdagens delaktighet

Ett omfattande internationellt engagemang har inverkat inte bara på statsförvaltningens uppgifter utan också på förhållandet mellan departement och myndigheter. Allt flera frågor tas om hand genom samarbete mellan olika myndigheter, mellan departement och myndigheter eller i regeringskansliet. Avgränsningen av departements- respektive myndighetsuppgifter har blivit alltmera oklar. Departement och myndigheter samarbetar, och departementens informella styrning av myndigheterna har ökat (avsnitt 6 och bilaga 4).

Att frågor som tidigare hanterats i myndigheter flyttats till departementen betyder inte självklart att det politiska inflytandet över arbetet stärkts. Om departementen har fått uppgifter av myndighetskaraktär har regeringen formella möjligheter att fatta beslut. I praktiken kan innebörden av sådana förskjutningar i befogenheter dock vara att uppgifter har flyttats från tjänstemän i myndigheter till departementstjänstemän. Det har varit fallet beträffande t.ex. utbildningsprogrammet Sokrates.

I de fördjupade studier som genomförts inom ramen för granskningen har riksdagen inte framställts som särskilt aktiv i det internationella mellanstatliga arbetet. Sveriges internationella engagemang förefaller därmed ha resulterat i att inflytande över betydelsefulla verksamheter förskjutits från riksdagen till regeringen och till tjänstemän snarare än politiker. Samtidigt vidgas de internationella organisationernas inflytande över svenska förhållanden. Det blir också allt viktigare att det finns en uttalad svensk ståndpunkt i de frågor som kommer upp till avgörande i internationella sammanhang (avsnitt 6).

Det finns flera förklaringar till att tjänstemännens inflytande kan ha ökat på de folkvalda politikernas bekostnad. Några har att göra med de internationella frågornas karaktär. Om arbetet i en internationell organisation utvecklas gradvis, kan varje enskilt beslut innebära marginella förändringar jämfört med tidigare. Frågorna kan te sig alltför små för att föras upp för politiska avgöranden. Det blir först sedan en rad beslut fattats som en bestämd politisk inriktning blir urskiljbar.

Andra förklaringar har att göra med de procedurer som olika organisationer använder sig av. Avgörandena i internationella mellanstatliga organisationer sker inte alltid vid tidpunkter som är anpassade till svenska förhållanden, t.ex. den svenska budgetprocessen. Det gör det svårt för framför allt

riksdagen att aktivt delta i beslutsfattandet i internationella mellanstatliga organisationer. Arbetet i organisationerna bedrivs dessutom ofta genom förhandlingar. Om riksdagen framförde synpunkter vid ”fel” tidpunkt – för tidigt eller för sent i förhållande till ett bestämt beslutsdatum – skulle detta arbete kunna försvåras eller hindras. Det är inte säkert att riksdagen alltid skulle hinna formulera synpunkter som passade in i en internationell beslutsprocedur. Det skulle också kunna bli uppenbart att det i vissa frågor inte fanns en svensk ståndpunkt, utan flera.

Revisorernas bedömning är att riksdagen kan utöva ett väsentligt inflytande över arbetet i internationella mellanstatliga organisationer genom ställningstaganden till medlemskapet som sådant och till de redovisningar av resultat revisorerna förutsatt kommer att lämnas av regeringen (jfr ovan).

Samtidigt behöver riksdagen ges möjligheter att påverka de svenska ståndpunkterna och besluten i organisationerna. Berörda utskott behöver därför informeras om arbetet i internationella mellanstatliga organisationer på ett så tidigt stadium att beslut och ståndpunkter verkligen kan påverkas. Detta betyder bl.a. att man behöver mer information om arbetsformerna i olika organisationer – hur budgetprocesserna ser ut, när avtal löper ut och hur långt arbetet med regler av olika slag har nått.

Som framgått ovan finns det emellertid ingen enkel lösning på frågan hur riksdagen skall informeras om pågående arbete i organisationerna. Erfarenheterna av den beredningsordning som utvecklas för EG/EU-frågor bör dock enligt revisorernas mening kunna vara vägledande även när det gäller frågor som rör arbetet i internationella mellanstatliga organisationer.

Statskontoret har i sin rapport *EU-medlemskapets effekter på svensk statsförvaltning* rekommenderat skriftliga instruktioner till dem som utses att representera Sverige i EU samt rutinmässig återrapportering från tjänstemännen till regeringen. Skärpta formkrav gör det enligt Statskontoret lättare för regeringen att styra arbetet och förbättrar också regeringens möjligheter att följa verksamheten, som kan utvecklas under lång tid. Enligt revisorernas mening bör arbetet i internationella mellanstatliga organisationer dokumenteras på motsvarande sätt, bl.a. med syftet att öka riksdagens möjligheter till insyn i organisationernas arbete. Både utrikesutskottet och övriga utskott bör ges möjlighet att följa det internationella arbetet på ett sådant sätt att de kan ta till vara tillfällen att påverka arbetets inriktning.

Statskontoret har även föreslagit en översyn av statsförvaltningens förhandlings- och beredningsstruktur, detta för att säkerställa att viktiga EU-frågor blir politiskt förankrade. Revisorerna anser att en sådan översyn inte bör begränsas till EU-frågor utan innefatta även arbetet i internationella mellanstatliga organisationer. Det är enligt revisorernas mening också väsentligt att riksdagens möjligheter att påverka det internationella arbetet beaktas i en sådan översyn.

Revisorerna föreslår att regeringen prövar olika former för att öka riksdagens möjligheter att påverka förestående avgöranden i internationella mellanstatliga organisationer.

Även frågan hur riksdagens inflytande över svenska samhällsförhållanden över huvud taget har påverkats av den ökade internationaliseringen behöver enligt revisorernas mening belysas närmare. Den undersökning som Stats-

kontoret nyligen har avrapporterat har gällt formerna för samordning mellan regeringen och förvaltningsmyndigheterna (avsnitt 6). Revisorerna efterlyser en motsvarande redogörelse för förhållandet mellan riksdag, regering, förvaltningsmyndigheter och internationella mellanstatliga organisationer. Revisorerna anser att frågan bör bli föremål för en särskild utredning.

Behov av lättillgänglig information

Som framgått ovan förordar revisorerna att regeringen i väsentliga avseenden utvecklar den information om arbetet i internationella mellanstatliga organisationer som lämnas till riksdagen. Revisorerna menar att riksdagen måste ges goda förutsättningar att – genom frågor, motioner eller på annat sätt – reagera på speciella händelser eller förhållanden som rör arbetet i dessa organisationer. Underlag för sådana reaktioner kan – liksom inom andra samhällsområden – hämtas från uppgifter som förmedlas till enskilda riksdagsledamöter via medier eller från enskilda medborgare.

Samlade uppgifter om internationella mellanstatliga organisationer finns bl.a. i Yearbook of International Organizations (avsnitt 2). Revisorerna menar dock att denna eller liknande publikationer inte ger den direkta och lättillgängliga information om specifikt svenska förhållanden som riksdagens ledamöter skulle behöva. Riksdagens arbete skulle underlättas om man kontinuerligt hade tillgång till konkreta uppgifter om det svenska engagemanget i internationella mellanstatliga organisationer.

En databas över internationella mellanstatliga organisationer där Sverige är medlem eller på annat sätt engagerat skulle kunna innehålla uppgifter av den typ revisorerna efterfrågat i sin enkät – uppgifter om organisationens syfte, om vilket departement som är närmast ansvarigt, vilken myndighet som representerar Sverige i organisationen, om Sveriges ekonomiska bidrag med flera uppgifter. Det skulle också kunna innehålla uppgifter från den dokumentation kring aktuella frågor som revisorerna efterfrågat ovan. Med uppgifter från ett sådant register skulle riksdagens ledamöter ges möjlighet att på ett översiktligt sätt informera sig om arbetet i internationella mellanstatliga organisationer. De skulle få underlag för att på eget initiativ skaffa mera utförlig information som utgångspunkt för frågor till regeringen och förslag till riksdagen.

Revisorerna föreslår att uppgifter om internationella mellanstatliga organisationer sammanförs i ett datorbaserat register. Revisorerna förutsätter att ett sådant register görs tillgängligt även för andra användare.

Revisorerna ser det som angeläget att olika vägar prövas för att öka politikers och medborgares insikt i hur internationellt arbete bedrivs och hur det kan påverkas. Genom att göra informationen om Sveriges medlemskap och arbete i internationella mellanstatliga organisationer mera lättillgänglig kan statsmakterna skapa förutsättningar för ett vidgat intresse för internationella frågor. Med mera lättillgänglig information förbättras förutsättningarna för att svenska ståndpunkter kan formuleras efter offentlig debatt och beslut av riksdagen.

Sammanfattningsvis anser revisorerna att det svenska deltagandet i internationella mellanstatliga organisationer behöver uppmärksammas, analyseras och regelbundet ifrågasättas. Revisorerna föreslår

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna har anfört om budgetering och redovisning av resultat,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna har anfört om omprövning,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna har anfört om konsekvenser av medlemskapet i EU,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna har anfört om riksdagens delaktighet samt
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad revisorerna har anfört om behovet av lättillgänglig information.

Detta ärende har avgjorts av revisorerna i plenum. I beslutet har deltagit revisorerna Per Olof Håkansson (s), Anders G Högmark (m), Lars Bäckström (v), Bengt Silfverstrand (s), Anita Jönsson (s), Bengt Kronblad (s), Marianne Carlström (s), Birgitta Hambraeus (c), Sverre Palm (s), Bengt Harding Olson (fp), Ingvar Eriksson (m) och Stig Grauers (m).

Vid ärendets slutliga handläggning har vidare närvarit kanslichefen Åke Dahlberg, utredningschefen Karin Brunsson och revisionsdirektören Ingrid Carlman (föredragande).

Stockholm den 5 juni 1996

På Riksdagens revisorers vägnar

Per Olof Håkansson

Ingrid Carlman

1995-06-22

Frågor angående internationella mellanstatliga organisationer som Sverige är medlem i (*4 sid*)

Regeringskansliets förvaltningskontor

Organisation . . . . .

Tidigare benämning . . . . .

Säte . . . . .

Ändamål . . . . .

. . . . .

. . . . .

angivet i . . . . .

Organisationen (eller dess föregångare) bildades år . . . . .

Sverige blev medlem år . . . . .

I. Motiv

Sveriges motiv för inträde . . . . .

. . . . .

angivet i . . . . .

Gäller dessa motiv fortfarande?   Ja   Nej   Om nej
ange vilka motiv som bortfallit

. . . . .
. . . . .

Motiv som tillkommit under senare år . . . . .
. . . . .

II. Sveriges åtaganden i organisationen

Sveriges årliga   obligatoriskt i   frivilligt i kronor
bidrag . . . . . betalningsvaluta . . . . . eller betalningsvaluta

Sveriges funktioner i organisationen, t.ex. arbetande ordförandeskap eller sekretariat

. . . . .
. . . . .
. . . . .

Särskilda finansiella åtaganden t.ex. för leading countryfunktioner . . . . .

Andra åtaganden, t.ex. att vidta åtgärder el. utarbeta underlag . . . . .

III. Aktivitet

Vilka regelbundna aktiviteter har organisationen? . . . . .

Deltagande från Sverige		
Det egna departementet	Andra departement	Myndighet

	Minister/ statssekr.	Övriga	Minister/ statssekr.	Övriga	Gd/ avd. chef	Andra mynd. tjänste- män	Andra – ange t.ex. org. tillhörighet och ställning
Antal samman- komster Styrande församling Antal deltagare från Sverige							
Antal samman- komster Arbetsutskott Antal deltagare från Sverige							
Antal samman- komster Arbetsgrupp / Kommitté Seminarier m.m. Antal deltagare från Sverige							

Var ligger tyngdpunkten i förberedelsearbetet?

Departement **B**

Myndighet **B**

Har Sverige gjort egna utvärderingar av deltagandet i organisationen?

Nej Ja År . . . . .

Om ja vad resulterade det i? . . . . .

. . . . .

Hur kontrollerar Sverige att medlen i stort används för avsedda ändamål?

. . . . .

. . . . .

Följer organisationen de principer för ekonomisk redovisning som fastställts för organisationerna inom FN-systemet?

Ja Nej

I vilket dokument informerades riksdagen senast om arbetet i organisationen?

. . . . .

Har Sveriges medlemskap i EU påverkat Sveriges deltagande i organisationen?

Ja Nej

Om ja ange hur . . . . .

Flera departement utelämnar svar rörande Sveriges bidrag till organisationerna, arbetsåtaganden och utvärderingar. Därför saknas i många fall uppgifter om dessa frågor i sammanställningen.

Justitiedepartementet

UNCITRAL

Ändamålet med organisationen är att möjliggöra för FN att spela en mer aktiv roll för att minska eller få bort rättsliga hinder för internationell handel. Organisationen har sitt säte i Wien. Sverige blev medlem 1966, i samband med bildandet av organisationen. Kommissionen möts en gång per år. Tre arbetsgrupper sammanträder vardera två gånger per år. Sverige är för närvarande observatör i organisationen. Sverige gjorde en egen utvärdering 1994–1995 som resulterade i ett fortsatt deltagande i organisationen. Medlemskapet i EU har inte påverkat Sveriges deltagande i organisationen. Det har dock föranlett departementet att överväga Sveriges fortsatta deltagande.

Europarådet

Justitiedepartementet deltar i det juridiska samarbetet inom området. Sverige deltog under 1994 i ca 20 sammankomster med arbetsgruppen med 12 deltagare från departementet och fem från andra myndigheter.

European Patent Organization (EPO)

EPO har som ändamål att centralisera och förbilliga utfärdandet av patent genom att skapa ett system för ett enhetligt prövningsförfarande för alla de länder där patent önskas. Organisationen bildades 1978 och Sverige blev medlem samma år. EPO har sitt säte i München. EPO:s styrande församling hade under 1994 fyra sammankomster med svensk medverkan. Sverige deltog också i sex sammankomster vardera med arbetsutskottet och arbetsgruppen med sex deltagare från Sverige. Samtliga deltagare kom från myndigheter där också tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger.

Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO)

Organisationen har som ändamål att verka för skyddet av immaterialrätten samt tjäna som sekretariat för de många internationella konventionerna på immaterialrättsområdet. WIPO bildades 1883 och Sverige blev medlem 1885. Organisationen har sitt säte i Genève. Sveriges motiv för inträde var att få patent-, varumärkes- och upphovsrättsskydd för svenska produkter i andra länder. Sveriges årliga obligatoriska avgift till WIPO uppgår till 845 700 CHF. Sverige bidrar också frivilligt med ca 6 000 000 SEK till en fond för industriellt rättsskydd under åren 1992–1995 samt finansierar vissa upphovs-

rättsliga aktiviteter med ca 500 000 SEK årligen. WIPO:s styrande församling hade en sammankomst med svensk medverkan under 1994 med tre deltagare från både departement och myndigheter. Sverige deltog också i 20 sammankomster med arbetsgruppen där 15 stycken deltog från Justitiedepartementet och 13 stycken från myndigheterna. Medlemskapet i EU har inneburit ett omfattande koordinationsarbete för organisationen. Se även under Näringsdepartementet.

Internationella luftfartsorganisationen (ICAO)

Organisationen har som ändamål att utveckla principerna och tekniken för internationell luftfart samt att befrämja planering och utveckling av internationell lufttrafik. Organisationen bildades 1944 och Sverige blev medlem 1946. ICAO har sitt säte i Montreal. Sveriges årliga bidrag uppgår till 3 078 000 SEK. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med ICAO:s styrande församling med deltagare från både departementet och myndigheter. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos myndigheten. Kommunikationsdepartementet deltog i en sammankomst med ICAO:s arbetsgrupp under 1994.

Organisationen för internationella järnvägstransporter (OTIF)

Organisationen har som ändamål att upprätta, genomföra och utveckla en enhetlig rättsordning för befordran av resande, ilgods och gods i genomgående internationell trafik på järnväg. Organisationen bildades 1980 och Sverige blev medlem 1985. OTIF har sitt säte i Bern. Sveriges årliga bidrag uppgår till ca 130 000 CHF. Under 1994 hade organisationens arbetsutskott tre sammankomster med fem deltagare från departementen.

Internationella atomenergiorganet (IAEA)

Justitiedepartementets deltagande är begränsat till frågor om skadeståndsansvar för atomskador. Organisationen bildades 1956 och Sverige blev medlem 1957. IAEA har sitt säte i Wien. Justitiedepartementet deltog under 1994 i två sammankomster med IAEA:s arbetsgrupp med en deltagare. Se mer under *Näringsdepartementet*.

OECD-NEA

Justitiedepartementet deltar i OECD:s atomenergiorgan i en expertgrupp om skadeståndsansvar för atomskador. OECD-NEA bildades 1960 och Sverige blev medlem året därpå. Organisationen har sitt säte i Paris. Justitiedepartementet deltog under 1994 i två sammankomster med OECD-NEA:s arbetsgrupp med två deltagare.

IOPC

Organisationen har som ändamål att betala ersättning för oljeskador orsakade

av tankfartyg. IOPC bildades 1973 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i London. Sveriges motiv för inträde var möjligheten att få ersättning för saneringskostnader för stora tankfartygsolyckor. Sverige deltog under 1994 i sex sammankomster med organisationen med deltagare från Justitiedepartementet.

Haagkonferensen

Ändamålet med organisationen är att verka för ett gradvis enhetligande av den internationella privaträttens regler. Organisationen bildades 1893 och Sverige blev medlem ungefär samtidigt. Sveriges årliga bidrag uppgår till 72 730 Dfl. Haagkonferensen har ordinarie sessioner vart fjärde år och budgetsammanträden varje år med svenskt deltagande.

UNIDROIT

Ändamålet med organisationen är att undersöka möjligheterna att harmonisera och samordna privaträtten mellan stater och att gradvis förbereda staternas antagande av uniform lagstiftning. Organisationen bildades 1940 och Sverige blev medlem samma år. UNIDROIT har sitt säte i Rom. Sveriges årliga bidrag uppgick 1995 till 58 320 000 LIT. Organisationen hade ett möte under 1994 med svenskt deltagande.

Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol)

Interpol skall inom ramen för olika länders gällande lagstiftning och i överensstämmelse med de mänskliga rättigheterna säkerställa och befrämja bredast möjliga ömsesidiga samverkan mellan alla kriminalpolisiära myndigheter samt skapa och utveckla inrättningar ägnade att effektivt bidra till förebyggandet och bekämpandet av brott. Interpol bildades 1923 och Sverige blev medlem samma år. Interpol har sitt säte i Lyon. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgick 1994 till 3 493 700 SEK. Sveriges rikspolischef är ordförande i Interpol t.o.m. 1996. Sverige deltog under 1994 i en sammankomst med Interpols styrande församling med tre deltagare, samtliga från myndigheter. Sverige deltog samma år i 40 sammankomster med Interpols arbetsgrupp där 20 myndighetstjänstemän deltog.

Europols narkotikaenhet (EDU)

Organisationen har till ändamål att utväxla och analysera information och underrättelser om olaglig narkotikahandel, olaglig handel med radioaktivt och nukleärt material, organiserad illegal invandring och olaglig handel med fordon. Organisationen bildades 1994 och är ett förstadium till det framtida Europol. Den har sitt säte i Haag. Sverige blev medlem 1995. Sveriges årliga bidrag uppgår till ca 1 miljon kronor. Sverige har två stycken sambandsmän i Haag, vilka är ansvariga för det löpande arbetet inom organisationen. Sverige har ej kunnat delta i EDU:s arbete tidigare eftersom vi inte har varit medlemmar i EU.

Organisationens ändamål är att underlätta samarbetet mellan de nordiska ländernas polis och tull i frågor om narkotikabekämpningen. Organisationen bildades 1992 och Sverige blev medlem samma år. PTN-gruppen har regelbundna möten med svenskt deltagande.

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi (Nsfk)

Rådet har till uppgift att främja kriminologisk forskning i Norden. Rådet skall lämna myndigheterna i de nordiska länderna handräckning i kriminologiska spørsmål och ge information om sin verksamhet och nordisk kriminologi. Rådet bildades 1962 och Sverige blev medlem samma år. Nsfk har sitt säte i Reykjavik. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till ca 700 000 SEK. Rådet sammanträder en gång om året, har en forskarkurs om året och ett kontaktseminarium vartannat år.

Allmänt

Sveriges motiv för inträde i organisationerna stämmer i allt väsentligt överens med organisationernas ändamål. Motiven för inträde gäller för de flesta organisationerna fortfarande. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger i de tre övervägande polisiära organisationerna hos myndigheterna. I övriga organisationer som Justitiedepartementet arbetar i ligger tyngdpunkten i förberedelsearbetet oftast hos departementet. Några egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna har, i de fall det inte påpekats i sammanställningen, ej redovisats i enkätsvaren. Medlemskapet i EU har inte påverkat Sveriges deltagande i organisationerna förutom i några få fall.

Utrikesdepartementet

Förenta nationerna (FN)

FN:s ändamål är att 1. Upprätthålla internationell fred och säkerhet. 2. Utveckla vänskapliga mellanfolkliga förbindelser. 3. Söka minska spänningar mellan folken. 4. Utgöra en medelpunkt i nationernas verksamhet för dessa syften. FN bildades 1945 och Sverige blev medlem 1946. Huvudkontoret ligger i New York. Sveriges bidrag till FN uppgick 1995 till 100,5 miljoner kronor till den reguljära budgeten samt 268,4 miljoner kronor till den fredsbevarande budgeten. De regelbundna aktiviteterna Sverige deltar i är generalförsamlingens ordinarie möten varje höst samt utskottsbehandlings- och arbetsgrupper året runt.

<i>Organisationens namn</i>	<i>Sveriges bidrag 1994/95</i>	<i>Arbetsåtgången vid dep.</i>
FN:s utvecklingsprogram UNDP	610 miljoner kronor	40–50 % av en heltidstjänst. Förberedelsearbete inför styrelsemötena tillkommer samt fältbesök för att studera UNDPs arbete på landnivå.
FN:s befolkningsfond UNFPA	140 miljoner kronor	30–35 % av en heltidstjänst.
FN:s barnfond UNICEF	350 miljoner kronor	60 % av en heltidstjänst. Förberedelsearbete inför styrelsemötena tillkommer samt fältbesök för att studera UNICEFs arbete i mottagarländerna.
FN:s kvinnofond UNIFEM	8 miljoner kronor (95/96)	5 % av en heltidstjänst.
FN:s kvinnokommission CSW	Inga bidrag	Sverige deltar som observatör, mycket liten arbetsåtgång.
Världslivsmedelsprogrammet WFP	270 miljoner kronor	50 % av en heltidstjänst. Tillkommer arbetsinsatsen vid ambassaden i Rom.
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar	146 miljoner kronor	15 % av en handläggartjänst.
FN:s flyktingkommissarie UNHCR	275 miljoner kronor	50 % av en heltidstjänst. Tillkommer arbetsinsatsen vid svenska delegationen i Genève.
UNCTAD/GATT:s internationella handelscentrum	15 miljoner kronor	20 % av en heltidstjänst.
FN:s narkotika-program UNDCP	40 miljoner kronor	30 % av en heltidstjänst.
FN:s boende- och bebyggelsecenter UNCHS	5 miljoner kronor	10 % av en handläggartjänst.

Till arbetsåtgången i flera biståndsorganisationer tillkommer den arbetsinsats som görs av tjänstemän vid FN-delegationen i New York, där en del frågor rörande dessa biståndsorganisationer kan uppta en betydande del av en handläggares uppgifter.

1995/96:RR12
Bilaga 2

Världsbanken, regionala utvecklingsbanker och fonder

Internationella utvecklingsfonden (IDA)

Ändamålet med organisationen är att bidra till att världsbanksgruppen ytterligare förstärker verksamhetens fattigdomsinriktning. Sverige bidrog under budgetåret 1995/96 med 939 miljoner kronor. UD har två handläggare som arbetar med bevakningen av övriga världsbanksgruppen.

Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)

IDB skall främja den pågående strukturanpassningen i regionen. Målet för verksamheten är fattigdomsreduktion, modernisering och integration, social jämställdhet, stärkande av kvinnans roll i utvecklingsprocessen och en miljömässigt hållbar utveckling. Sverige har inbetalat 70 miljoner kronor fördelat över en sexårsperiod fr.o.m. innevarande budgetår. Sverige har också inbetalat 78 miljoner kronor fördelat över en tioårsperiod till en fond för särskild verksamhet. Arbetsåtgången på UD motsvarar 33 % av en heltidstjänst.

Asiatiska utvecklingsbanken/fonden (AsDB)

AsDB:s ändamål är att främja ekonomisk och social utveckling i medlemsländerna i Asien och Stillahavsområdet. Sverige har inbetalat 10,5 miljoner kronor fördelat på sex årsbidrag fr.o.m. innevarande budgetår samt 477 miljoner kronor fördelat över perioden 1991/92–1995/96 till Asiatiska utvecklingsfonden. Arbetsåtgången på UD motsvarar 33 % av en heltidstjänst.

Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB)

Sverige har tecknat 1,3 % av bankens kapital som totalt är tecknat till ca 165 miljarder kronor. Vid den senaste påfyllnaden av bankens mjuka fond bidrog Sverige med 4,5 % av resurserna motsvarande 880 miljoner kronor. Arbetsåtgången på UD motsvarar 65 % handläggartjänst.

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD)

IFAD har till uppgift att bekämpa hunger och fattigdom på landsbygden i de fattigaste länderna. Sveriges bidrag i den senaste kapitalpåfyllnaden (1991–1993) var 137 miljoner kronor. Arbetsåtgången på UD motsvarar ca 20 % av en handläggartjänst.

Övriga organisationer

1995/96:RR12

Bilaga 2

Internationella familjeplaneringsorganisationen (IPPF)

Sveriges planerar under verksamhetsåret 1995 utbetala ca 60 miljoner kronor till organisationen. Arbetsåtgången på UD motsvarar ca 5 % av en heltidstjänst.

Globala miljöfonden (GEF)

GEF har till uppgift att bistå u-länder och länder i Östeuropa att lösa vissa globala miljöproblem. Sverige har utfäst under påfyllnadsperioden 1994–1997 450,04 miljoner kronor som kapitaltillskott till organisationen. Arbetsåtgången på UD motsvarar ca 25 % av en handläggartjänst.

Montrealprotokollets multilaterala fond för u-länder

Montrealprotokollet är ett avtal som förbinder dess parter att genomföra en avveckling av ozonnedbrytande ämnen. Fondens uppgift är att bistå u-länderna i deras strävan efter att genomföra detta. Arbetsåtgången på UD motsvarar ca 5 % av en heltidstjänst.

Development Center of OECD

Organisationen bildades 1962 och har sitt säte i Paris. Ändamålet är vetenskapliga studier om utvecklingsekonomiska frågor. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 800 000 kronor. Sverige är ledamot i the Advisory Board och deltar i seminarier och konferenser. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos myndigheten.

OECD:s biståndskommitté (DAC)

Organisationens ändamål är informationsutbyte, riktlinjer, samordning och granskning av medlemslänternas bistånd. Sverige blev medlem 1965. Sverige är ledamot i organisationen och sänder deltagare vid viktigare möten.

International Association for the Promotion of Cooperation with Scientists from the Independent States of the FSU (INTAS)

Sveriges årliga obligatoriska bidrag uppgår till 2,7 miljoner kronor.

International Organization for Migration (IOM)

Sveriges bidrag till organisationen uppgick 1994 till 5,5 miljoner kronor.

International Science and Technology Center (ISTC)

ISTC:s ändamål är att bereda experter på massförstörelsevapen sysselsättning i syfte att hindra spridning av teknologi för framställning av dessa vapen.

ISTC bildades 1994 och Sverige blev medlem samma år. ISTC ligger i Moskva. Sveriges årliga bidrag uppgår till 4 miljoner USD.

1995/96:RR12
Bilaga 2

Science and Technology Center in Ukraine (STCU)

STCU:s ändamål är samma som för ISTC. Sveriges årliga bidrag uppgår till 1,5 miljoner USD.

Nordic Project Export Fund (NOPEF)

NOPEF administrerar medel inom ramen för Baltiska investeringsprogrammet. Sveriges bidrag uppgår till 5,5 miljoner kronor årligen.

Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO)

NEFCO skall med kapital delta i finansiering av företag som tillverkar miljö-tjänster i Central- och Östeuropa. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till ca 20 miljoner kronor.

IMF:s Joint Vienna Institute

Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 800 000 kronor. Sveriges medlemskap i EU har påverkat Sveriges deltagande i organisationen så till vida att finansieringen eventuellt skall fortsättas genom EU:s försorg.

Nordiska rådet (NR) och Nordiska ministerrådet (NMR)

Ändamålet med Nordiska rådet är att ytterligare främja gemenskapen och ytterligare utveckla samarbetet mellan de nordiska länderna. Nordiska ministerrådet, som har sitt sekretariat i Köpenhamn, skall vara ett organ för samarbete mellan dels de nordiska regeringarna, dels regeringarna och de nordiska departementen. Samarbetets målsättning är att gagna en kulturell, social och ekonomisk välfärd i de nordiska länderna. Ändamålen är angivna i Helsingforsavtalet från år 1962. Sverige blev medlem 1953 respektive 1971, samma år som organisationerna bildades. Sveriges årliga bidrag till NMR uppgår till 279 659 000 SEK. Sveriges åtaganden i NMR är att vara ordförande vart 5:e år. Sveriges deltagande i NR och NMR kommer sannolikt att påverkas av Sveriges medlemskap i EU.

Europarådet

Europarådets målsättning är enligt dess stadga att ”åstadkomma en fastare enhet mellan sina medlemmar för att skydda och förverkliga de ideal och principer, som utgör deras gemensamma arv, och att underlätta deras ekonomiska och sociala framsteg”. Organisationen bildades 1949 och Sverige blev medlem samma år. Europarådet har sitt säte i Strasbourg. På senare år har frågan om integreringen av de forna öststaterna fått ökad betydelse. Sveriges totala bidrag 1994/95 uppgick till 39 404 567 SEK. Ordförandeskapet i

ministerkommittén roterar halvårsvis i alfabetisk ordning mellan medlemsstaterna. En representant för Sverige var senast ordförande under perioden maj–november 1991.

1995/96:RR12
Bilaga 2

Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD)

Organisationen skall verka för ekonomisk tillväxt, sysselsättning och ökande levnadsstandard i medlemsländerna, bidra till sund ekonomisk utveckling i utvecklingsländerna samt främja en vidgad världshandel. OECD bildades 1948 och har sitt säte i Paris. Sverige blev medlem 1960. OECD:s arbete har blivit mer globalt sedan medlemskretsen har utvidgats med asiatiska länder. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till ca 30 miljoner SEK. Sverige innehar 1995 15 ordförandeposter och 9 vice ordförandeposter i organisationens ca 150 kommittéer och arbetsgrupper. 1994 deltog Sverige med 11 deltagare i sammankomsterna med OECD:s styrande församling.

World Trade Organization (WTO, tidigare GATT)

WTO:s ändamål är att främja den ekonomiska utvecklingen bl.a. genom undanröjande av olika hinder för den internationella handeln. GATT bildades 1947 och Sverige blev medlem 1950. WTO har sitt säte i Genève. Sveriges bidrag 1995 uppgår till 1 554 384 CHF. Sverige deltog i nio sammankomster med WTO:s styrande församling med åtta deltagare från både UD och myndigheter. Arbetsutskottet hade 18 sammankomster och arbetsgruppen ca 230 sammankomster med deltagare från både UD och myndigheter.

International Coffee Organization (ICO)

ICO:s ändamål är att administrera de internationella kaffeavtalen, som i huvudsak är prisstabiliserande. ICO bildades 1962 och Sverige blev medlem 1963. ICO har sitt säte i London. Sveriges årliga obligatoriska bidrag uppgår till 70 855 engelska pund. Sverige deltog med en deltagare i fyra sammankomster med ICO:s styrande församling. Sverige deltog också i sex sammankomster med ICO:s arbetsutskott och arbetsgrupp med en deltagare från departementet. Sveriges medlemskap i organisationen är numera obligatoriskt sedan vi gick med i EU.

International Rubber Study Group (IRSG)

IRSG har som ändamål att vara ett forum för diskussion om alla aspekter av världens gummiindustri. IRSG bildades 1944 och Sverige blev medlem 1966. Den svenska gummiindustrin saknar numera intresse för fortsatt svenskt medlemskap och inga andra intressenter finns. Sveriges årliga bidrag uppgår till 14 331 engelska pund.

International Cocoa Organization (ICCO)

ICCO har till uppgift att administrera de internationella kakaoavtalen. ICCO

bildades 1973 och Sverige blev medlem samma år. ICCO har sitt säte i London. Sveriges årliga bidrag uppgår till 9 445 engelska pund. Sverige deltog i sammankomster med ICCO:s råd, styrelse och arbetsgrupp under 1994 med deltagare från UD. Sveriges medlemskap i organisationen är numera obligatoriskt sedan vi gick med i EU.

International Natural Rubber Organization (INRO)

INRO har till uppgift att administrera de internationella naturgummiavtalen som syftar till prisstabilisering och balanserad tillväxt av tillgång och efterfrågan främst genom ett buffertlagersystem. INRO bildades 1980 och Sverige blev medlem samma år. INRO har sitt säte i Kuala Lumpur, Malaysia. Sveriges årliga bidrag uppgår till USD 2 946. Sverige har också utfäst ett bidrag till buffertlagret. Sverige deltog i fyra till fem råds-, styrelse- och kommittémöten med en deltagare från ambassaden i Kuala Lumpur under 1994. Medlemskapet i EU har inneburit att medlemskapet i INRO numera är obligatoriskt.

Common Fund for Commodities (CFC)

CFC:s ändamål är att främja ekonomiskt samarbete och förståelse mellan u- och i-länder på råvaruområdet som en del av upprättandet av den nya ekonomiska världsordningen. CFC bildades 1980 och Sverige blev medlem 1981. CFC har sitt säte i Amsterdam. Inga årliga bidrag till organisationen utgår från svenskt håll då kostnaden täcks av avkastning på kapitalet. Till detta kapital har Sverige bidragit med 2,5 miljoner USD samt total utfästelse om 24 miljoner SEK. Under 1994 deltog Sverige endast i en sammankomst med CFC:s styrande församling med en deltagare från UD. Sveriges medlemskap i EU har inneburit att möjligheten att lämna CFC begränsas.

Bureau International des Expositions (BIE)

BIE skulle skapa ordning genom att upprätta ett organ som kan sanktionera världsutställningar och fastställa frekvensen av sådana evenemang. BIE bildades 1928 och Sverige blev medlem samma år. BIE har sitt säte i Paris. Sveriges bidrag till organisationen 1995/96 uppgår till FF 75 000. Sverige hade under 1994 två möten med både BIE:s generalförsamling och exekutivkommitté samt ett möte med arbetsgruppen. UD hade en deltagare vid respektive möte.

Nordiska utlänningsutskottet

Utskottet skall samordna kontrollen av utlänningar, dryfta ärenden av betydelse för det gemensamma passkontrollområdet. Organisationen bildades 1957 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har ett roterande huvudmannaskap mellan de nordiska länderna. Svensk huvudman är Invandrarverket, med representanter från Arbetsmarknadsdepartementet och Rikspolisstyrelsen vid sin sida. Dessa myndigheter samt Arbetsmarknadsde-

Allmänt

Sveriges motiv för inträde i organisationerna stämmer i allt väsentligt överens med organisationernas ändamål. Motiven för inträde gäller för de flesta organisationerna fortfarande. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet inför arbetet i organisationerna ligger i nästan samtliga fall hos departementet. Sveriges medlemskap i EU har med några få undantag inte påverkat Sveriges deltagande i organisationerna. Några egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna har, i de fall det inte påpekats i sammanställningen, ej redovisats i enkätsvaren. Däremot tar departementet del av de utvärderingar som andra länder gör eller låter göra.

Försvarsdepartementet

Bonn Agreement

Ändamålet för medlemskapet är att få ett löpande samarbete om olje- och kemikalieutsläpp i Nordsjön och överenskommelse om bistånd för att hantera olyckssituationer. Organisationen bildades i början av 70-talet och Sverige har varit medlem från början. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 100 000 kr vilket är en obligatorisk avgift. Sverige har som uppdrag i organisationen att inneha ordförandeskapet i arbetsgruppen. Under 1994 deltog Sverige genom Försvarsdepartementet och dess myndigheter i fyra sammankomster med organisationens styrande församling och arbetsgrupp. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos både departementet och myndigheterna. En egen utvärdering har gjorts av deltagandet i organisationen vilket resulterade i synpunkter på policyn och det operationellt/tekniska arbetet. Sveriges medlemskap i EU har inte påverkat Sveriges deltagande i organisationen.

Köpenhamnsavtalet

Ansvar för organisationen roterar mellan medlemsländerna, och sekretariatet är finansierat av Nordiska ministerrådet. Den utgör en viktig del av beredskapen för olje- och kemikalieutsläpp till sjöss, eftersom inget land kan klara av en större olyckshändelse på egen hand. Organisationen bildades för 15–20 år sedan och Sverige blev medlem från början. Från Sverige utgår inget årligt bidrag till organisationen. Under 1994 deltog det egna departementet med en till två deltagare i en sammankomst med organisationen. Myndigheterna deltog i sju sammankomster med sammanlagt fem deltagare. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger både i departementet och hos myndigheterna. Även i denna organisation har det gjorts en utvärdering liknande den i Bonn Agreement, med liknande resultat.

Världshälsoorganisationen (WHO)

WHO bildades 1948 och Sverige blev medlem samma år. Huvudkontoret ligger i Genève men det finns ytterligare sex regionkontor fördelade över världen. WHO:s ändamål är att främja bästa möjliga hälsa för alla människor, vilket sker medelst de två huvudfunktionerna a) att leda och koordinera internationellt hälsoarbete och b) att främja tekniskt samarbete med medlemsländerna. Sveriges motiv för inträde var att samarbetet för att förbättra människors hälsa sågs som en del i arbetet för fred och utveckling. Sveriges obligatoriska avgifter till organisationen uppgick 1994 till USD 4 322 835. Under åren 1995–1996 tillkommer ett frivilligt bidrag på 113 miljoner kronor samt ca 70 miljoner för insatser i Sydamerika och katastrofbistånd. Sverige deltog i en sammankomst under 1994 där den styrande församlingen, arbetsutskottet och arbetsgruppen deltog. I de två förstnämnda deltog Sverige med ca 20 deltagare från både departement och myndigheter. I arbetsgruppens sammankomst deltog Sverige med ca 75–100 deltagare från exempelvis SIDA och vetenskapliga institutioner. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos departementet. Sverige har gjort egna utvärderingar av deltagandet i organisationen. SIDA har initierat ett flertal utvärderingar av de svenska frivilliga bidragen till WHO. En fördjupad studie av Sveriges samarbete med WHO pågår för närvarande.

International Social Insurance Conference (ISSA)

ISSA bildades 1927 och Sverige blev medlem 1948. Organisationen, som också ligger i Genève, har som ändamål att genom internationellt samarbete värna, stödja och utveckla de sociala trygghetssystemen världen över, främst genom tekniska och administrativa förbättringar. Sveriges årliga obligatoriska bidrag är 70 286 CHF. ISSA:s sammankomster har under 1994 sammanfallit med WHO:s, och mötesdeltagarna från Sveriges sida har varit desamma som vid sammankomsterna med WHO. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos myndigheterna.

Cooperation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs (Pompidougruppen)

Organisationen har till ändamål att utifrån ett multidisciplinärt arbetssätt studera problem orsakade av narkotikamissbruk. Den bildades 1971. Sverige blev medlem samma år. Den har sitt säte i Strasbourg. Sverige deltog i en sammankomst med organisationens styrande församling under 1994 med fyra representanter från Socialdepartementet. I arbetsutskottet deltog Sverige i två sammankomster med tre representanter från departementet. I arbetsgruppen deltog Sverige i 12 sammankomster med en representant från departementet och 10 från myndigheterna. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos departementet. Inga egna utvärderingar av deltagandet i organisationen har utförts.

Organisationen har som ändamål att utarbeta en europeisk farmakopé. Organisationen bildades 1964 och Sverige blev medlem 1975. Den har sitt säte i Strasbourg. Sveriges motiv för inträde var att ersätta nationella föreskrifter med internationella föreskrifter. Finansieringen av organisationen sker via bidragen till Europarådet. Sverige deltog med tre ledamöter vid samtliga tre kommissionsmöten år 1994. En av ledamöterna är ställföreträdande generaldirektör vid Läkemiddelsverket. Sverige var vidare representerat vid ca 60 expertgruppsmöten. Från Sveriges sida gjordes en utredning 1988/89 av deltagandet i organisationen. Därvid konstaterades att det är mycket viktigt för industrin att ha internationellt harmoniserade regler och föreskrifter samt att Sverige genom ett aktivt deltagande har möjlighet att påverka dessa regler och därvid bevaka de svenska kvalitetskraven. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos myndigheterna.

Allmänt

Sveriges medlemskap i EU har inte påverkat Sveriges deltagande i någon av de ovanstående fyra organisationerna.

Kommunikationsdepartementet

Europeiska transportministerkonferensen (CEMT)

Organisationen skall främja transportpolitiska och transportekonomiska frågor. CEMT bildades 1953 och Sverige blev medlem året efter. CEMT har sitt säte i Paris. Kostnaderna för medlemskapet ingår i OECD-bidraget. Departementet deltog i flera sammankomster med CEMT:s styrande församling och arbetsgrupp under 1994. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1995 och resulterade i att så länge CEMT spelar en aktiv roll i miljöarbetet och utgör ett politiskt intressant forum för öst-väst-dialogen inom transportområdet finns det anledning för Sverige att vara medlem.

The International Civil Aviation Organization (ICAO)

Organisationen skall utveckla principerna och tekniken för internationell luftfart samt främja planering och utveckling av internationell lufttrafik. Målen för organisationen anges i Chicagokonventionen från 1944. Sverige blev medlem 1946, men var tidigare medlem i ICAO:s föregångare från 1919.

Motivet för Sveriges deltagande är luftfartens betydelse och behovet av internationell reglering. Anslutning till ICAO och Chicagokonventionen utgör grunden för Sveriges bilaterala luftfartsavtal. ICAO har sitt säte i Montreal. År 1994 deltog Sverige i sammanlagt 73 sammankomster med en eller två personer. Sveriges årliga bidrag uppgår till 3 078 000 SEK, som betalas av Luftfartsverket.

Organisationen skall harmonisera den civila luftfarten mellan sina medlemsländer och arbeta för en förståelse för deras luftfartspolitik gentemot övriga världen. Organisationen bildades 1955 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Paris. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 413 652 SEK. Sverige deltog i sammankomster med både ECAC:s styrande församling och arbetsgrupp under 1994. Deltagarna var från både departementet och myndigheter.

L'Organisation intergouvernementale pour les transports internationaux ferroviaires (OTIF)

OTIF har till uppgift att utarbeta en enhetlig rättslig regim för internationella järnvägstransporter mellan medlemsstaterna. OTIF bildades 1890 och Sverige blev medlem 1907. OTIF har sitt säte i Bern. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till ca 130 000 CHF. Under 1994 deltog departementet endast i sammankomster med OTIF:s arbetsutskott.

International Maritime Organization (IMO)

IMO skall genom samarbete mellan regeringar skapa internationella regler och standarder för sjösäkerhet och för förhindrande av föroreningar från fartyg. IMO bildades 1948 och Sverige blev medlem 1959. IMO har sitt säte i London. Sveriges årliga bidrag till IMO uppgår till £ 104 290. Departementet deltog i två sammankomster med IMO:s arbetsutskott under 1994 tillsammans med deltagare från några myndigheter. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1994/95 och resulterade i att man från Sveriges sida vill ge organisationen en ökad tyngd i det internationella samarbetet.

Joint Aviation Authority (JAA)

JAA verkar för en harmonisering av civila flygsäkerhetsnormer. JAA bildades 1970 och Sverige blev medlem samma år. JAA har sitt säte i Hoofddorp, Holland. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 664 848 SEK. Sverige deltog i flera sammankomster med organisationens styrande församling och arbetsgrupp med deltagare endast från myndigheter. Medlemskapet i EU förutsätter att svensk luftfart deltar i harmoniseringsprocessen.

Nordiska ministerrådet, Trafikministrarna

Organisationen skall främja nordisk samverkan och samråd om trafik- och säkerhetsfrågor. Organisationen bildades 1962. Under 1994 deltog departementet i flera sammankomster med organisationens styrande församling, arbetsutskott och arbetsgrupp.

Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 170 000 SEK. I de sammankomster Sverige deltog i med organisationens styrande församling och arbetsgrupp under 1994 kom deltagarna bara från myndigheter.

OECD Maritime Transport Committee

Kommitténs verksamhet är inriktad på analyser av världssjöfarten och på att verka för en liberalisering av handeln med varor och sjöfartstjänster. Organisationen bildades 1961 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Paris. Departementet deltog tillsammans med myndigheten i två sammankomster med organisationens styrande församling. I sammankomsten med arbetsgruppen deltog endast myndigheten.

(CSG) Consultative Shipping Group

CSG är en organisation som skall tillvarata medlemsländernas frågor och intressen inom sjöfarten samt samordna ett sjöfartspolitiskt agerande.

Nordsjökonferensen (NSC)

Konferensen har till uppgift att skydda miljön i och runt Nordsjön. Den första konferensen hölls 1984.

International Labour Organization (ILO)

Under 1994 deltog endast myndigheter i sammankomsterna med organisationens arbetsutskott.

International Association of Lighthouse Authorities (IALA)

Ändamålet med IALA är att samordna och främja samverkan av gemensamma verksamhetsområden innan farledstekniska navigationssystem. Under 1994 deltog Sverige endast i sammankomster med IALA:s arbetsgrupp med deltagare från myndigheter.

International Hydrographic Organization (IHO)

IHO verkar för internationell säkerhetsinriktad samverkan och standardisering inom sjökartläggning. IHO bildades 1921 och Sverige blev medlem samma år. IHO har sitt säte i Monaco. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 27 711 SDR. Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med IHO:s styrande församling, arbetsutskott och arbetsgrupp med deltagare endast från myndigheter.

BPAC sysslar i första hand med uppföljning av långlotsning i Östersjön men även andra lotsningsfrågor. BPAC bildades 1976 och Sverige blev medlem samma år. Under 1994 deltog endast en myndighet i sammankomster med BPAC:s styrande församling.

Paris Memorandum of Understanding on Port State Control (PSC)

PSC skall genom förbättrad samverkan i fråga om hamnstatskontroll öka möjligheterna att motverka förekomsten av fartyg som inte uppfyller internationella normer. Organisationen bildades 1982 och Sverige blev medlem samma år. Sekretariatet finns i Haag.

Nordisk Fyrteknisk Organisation (NFO)

Ändamålet med NFO är samordning och samverkan av gemensamma verksamhetsområden inom farledstekniska navigationssystem. NFO bildades 1976 och Sverige blev medlem samma år. Sammankomster med organisationens styrande församling och arbetsgrupp äger rum vartannat år där endast myndigheten deltar.

Nordiskt Fartygtekniskt Möte (NFTM)

Organisationen bildades i mitten av 1970-talet.

European Organization for the Exploitation of Meteorological Satellites (EUMETSAT)

Organisationen skall samordna användandet av europeiska vädersatelliter. Organisationen bildades 1986 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Darmstadt, Tyskland. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 4 540 00 ECU. Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med organisationens styrande församling, arbetsutskott och arbetsgrupp. Deltagarna kom från SMHI.

European Centre for Medium Range Weather Forecasts (ECMWF)

Organisationen skall utveckla numeriska väderprognoser på medellång (upp till 10 dygn) tidsskala och operativt producera prognoser för sina medlemmar. Organisationen bildades 1975 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Reading, England. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till £ 600 000. Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med organisationens styrande församling, arbetsutskott och arbetsgrupp. Deltagarna kom från SMHI. Sverige utför årliga utvärderingar av deltagandet i ECMWF och WMO (nedan).

WMO skall främja det internationella samarbetet kring observationer med meteorologisk anknytning, främja internationellt utbyte av data och produkter, nyttjandet av produkter för olika tillämpningar i samhället och stimulera forskning och utbildning. WMO bildades 1948 och Sverige blev medlem samma år. WMO har sitt säte i Genève. Sveriges årliga bidrag till WMO uppgår till 755 000 CHF. Under 1994 deltog Sverige endast i sammankomster med WMO:s arbetsgrupp med deltagare från SMHI.

Union Internationale des Chemins de fer

Organisationen är ett internationellt samarbetsorgan för järnvägsförvaltnings- och järnvägsföretag. Organisationen bildades 1922 och Sverige blev medlem 1988. Organisationen har sitt säte i Paris. Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med organisationens styrande församling och arbetsgrupp med deltagare från myndigheten.

European Rail Research Institute (ERRI)

Syftet med ERRI är forskning inom det järnvägstekniska området. ERRI bildades 1992 och Sverige blev medlem samma år. ERRI har sitt säte i Utrecht.

Union Internationale des Transport Publics (UITP)

Organisationen skall främja allmänna transporter. Organisationen har sitt säte i Bryssel.

International Railways Congress Association (IRCA)

Organisationen skall ordna järnvägskongresser i aktuella ämnen. Organisationen har sitt säte i Bryssel. Under 1994 deltog Sverige i en sammankomst med organisationens styrande församling med deltagare från myndigheten.

Union Européenne Eisenbahn Ingenieur Verband (UEEIV)

Organisationen skall främja tekniskt samarbete.

Community of European Railways (CER)

CER skall bevaka EU-kommissionens arbete, utforma gemensamma ståndpunkter bland Europas järnvägar och driva dessa. Sverige blev medlem 1995. CER har sitt säte i Bryssel. Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med CER:s styrande församling och arbetsgrupp med deltagare från myndigheten. Medlemskapet blev möjligt i och med inträdet i EU.

Inom organisationen bildar de anslutna länderna ett enda postområde för ömsesidig utväxling av försändelser. Den har också till ändamål att organisera och förbättra de olika internationella postala rörelsegrenarna. UPU bildades 1874 och Sverige blev medlem samma år. UPU har sitt säte i Bern. Sveriges årliga bidrag uppgår till 564 000 CHF. Sverige deltar endast i världspostkongressen som hålls vart femte år.

ITU

Organisationen skall verka för internationell samordning på telekommunikationsområdet. Organisationen bildades 1865 och har sitt säte i Genève. Sveriges årliga bidrag uppgår till ca 3 milj. CHF. Departementet deltog i två sammankomster med organisationens styrande församling tillsammans med deltagare från myndigheter. I de övriga sammankomsterna med arbetsutskottet och arbetsgruppen deltog endast myndigheter.

Approval Committee for Terminal Equipment (ACTE)

ACTE är rådgivande till CEC i frågor i anslutning till teleterminaldirektivet och satellitjordstationsdirektivet. Sverige blev medlem i samband med EU-medlemskapet. ACTE har sitt säte i Bryssel. Sverige deltog som observatör i sex sammankomster med ACTE:s arbetsgrupp med deltagare från myndigheter under 1994.

New Technical Regulations Application Committee (NTRAC)

Organisationen verkar för frågor angående teleterminalutrustning. Under 1994 deltog Sverige i fyra sammankomster med organisationens arbetsgrupp med deltagare endast från Telia.

European Telecommunications Standard Institute (ETSI)

ETSI skall ta fram standarder inom telekommunikationsområdet. ETSI bildades 1988 och Sverige har varit medlem sedan början. ETSI har sitt säte i Sophia Antipolis, Frankrike. Under 1994 deltog Sverige i 15 sammankomster med ETSI:s arbetsgrupp med deltagare endast från myndigheter. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1995 där man påpekade att tyngdpunkten hittills har legat på radiosidan men att detta skall justeras senare.

Telecommunication and information services policies (OECD/TISP)

TISP är en internationell arbetsgrupp för diskussion av telepolitiska frågor. Arbetet går ut på att driva avregleringen och liberaliseringen inom telesektorn framåt.

Organisationerna är en informell arbetsgrupp där tjänstemän diskuterar aktuella telefrågor samt pågående EU-arbete.

European Telecommunications Satellite Organization (EUTELSAT)

Organisationen skall tillhandahålla den rymdsektor som behövs för internationella allmänna telekommunikationer i Europa. Organisationen bildades 1982 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Paris. Telia är en av investerarna i organisationen.

INMARSAT

Organisationen skall tillhandahålla en rymdsektor för att förbättra de maritima telekommunikationerna och därigenom bidra till bl.a. förbättrad sjösäkerhet. Organisationen bildades 1976.

INTELSAT

Organisationen skall upplåta rymdsektorskapacitet för allmänna internationella telekommunikationer mellan alla delar av världen. Organisationen bildades 1971 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Washington. En utvärdering av arbetet i ovanstående tre organisationer gjordes 1993 där man konstaterade att konstruktionen med Telia AB som signatär fortsätter t.o.m. utgången av 1996.

Allmänt

Sveriges motiv för inträde i organisationerna stämmer i allt väsentligt överens med organisationernas ändamål. Motiven för inträde gäller för de flesta organisationerna fortfarande. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet inför arbetet i organisationerna ligger lika ofta hos myndigheterna som hos departementet. Några egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna har, i de fall det inte påpekats i sammanställningen, ej redovisats i enkätsvaren. Sveriges medlemskap i EU har i några fall inneburit att mer arbete nu läggs på att samordna medlemsstaterna i EU inför arbetet i organisationen.

Finansdepartementet

Internationella valutafonden IMF

Det främsta ändamålet med organisationen är att främja samarbetet inom internationella monetära frågor, vilket också var motivet för Sveriges inträde. IMF bildades 1944 och Sverige blev medlem 1951. Något årligt bidrag utgår inte från Sverige utan Riksbanken har betalat in en insats (kvot) om ca 17,6 miljarder kronor. Under 1994 deltog departementet i sammankomster med organisationens styrande församling, arbetsutskott och interimskommittén. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1991 vilken fann att

Internationella återuppbyggnadsbanken IBRD (Världsbanken)

Ändamålet med organisationen är bl.a. att främja återuppbyggnad och ekonomisk utveckling och den internationella handelns tillväxt. Motivet för Sveriges inträde var att man effektivt skulle kunna medverka i det internationella samarbetet på valutaområdet. Organisationen bildades 1944 och Sverige blev medlem 1951. De samlade svenska inbetalningarna till IBRD uppgår totalt till 593 miljoner kronor. Sverige har också tecknat kapital i IBRD som inte har inbetalts (garantikapital), som för närvarande uppgår till 1 696 miljoner dollar. Liksom för IMF har deltagandet i IBRD utvärderats. Detta gjordes 1991 och resulterade i att man ansåg att organisationerna inte hade några brister i effektiviteten och att medlemsländernas styrningsmöjligheter var goda.

Internationella finansieringsbolaget (IFC)

Ändamålet med organisationen är att främja ekonomisk utveckling genom enskild företagsamhet samt medverka i finansiering av enskilda företag utan återbetalningsgaranti från ifrågavarande medlemslands regering. Organisationen bildades 1956 och Sverige blev medlem samma år. Motivet för inträde var ett intresse att kunna medverka i förevarande bolag vars verksamhet kommer att utgöra ett komplement till den utlåning som bedrivs av återuppbyggnadsbanken. Sveriges andel i organisationens kapitalökning är 11,7 miljoner dollar vilket inbetalas under fem år med start budgetåret 1992/93.

Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA)

Ändamålet för organisationen är att befrämja flödet av produktiva investeringar bland medlemsländerna, särskilt bland u-länder. Organisationen bildades 1985 och Sverige blev medlem 1987. Sverige tecknade 1 049 andelar till ett värde av USD 11 350 000, varav inbetalt USD 2 270 000.

IMF, IBRD och IFC har en nära och kontinuerlig dialog med medlemsländerna genom regelbundna möten vilket sörjer för att medlen i stort används för avsedda ändamål. Inför viktigare möten utarbetas också en svensk ståndpunkt i samråd med berörda departement och myndigheter. Alla fyra organisationerna har sitt säte i Washington D.C. Medlemskapet i EU har inte påverkat Sveriges deltagande i organisationerna. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster anordnade av organisationens styrande församling med tre till fem deltagare från Finansdepartementet, inklusive ministern och/eller statssekreteraren.

Nordiska investeringsbanken

Organisationen bildades 1976 och har sitt säte i Helsingfors. Sverige blev medlem samma år. Ändamålet med organisationen är att ge lån och ställa

garantier på bankmässiga villkor och i överensstämmelse med samhällsekonomiska hänsyn för att genomföra investeringsprojekt och export av nordiskt intresse. På senare år har man börjat främja projektinvesteringar av nordiskt intresse i länder utanför Norden. Sverige har hittills inbetalat ca 1 150 miljoner kronor till organisationen. Till detta kommer också garantikapital. Under 1994 deltog Sverige i 10 sammankomster med organisationens styrelse med två representanter från Finansdepartementet samt två representanter från näringslivet. I organisationens kontrollkommitté deltog Sverige i två sammankomster med en generaldirektör och en riksdagsledamot. Sverige har inte gjort någon egen utvärdering av deltagandet i organisationen. Riksdagen informerades senast om arbetet i organisationen i proposition 1993/94:100. Medlemskapet i EU har inneburit ett närmare samarbete mellan Nordiska investeringsbanken och Europeiska investeringsbanken.

Europeiska investeringsbanken (EIB)

EIB har som uppgift att bidra till en balanserad regional utveckling inom EU genom att finansiera ekonomiskt sunda investeringar i de mest eftersatta regionerna. EIB bildades 1958 och Sverige blev genom EU-medlemskapet medlem 1995. Banken har sitt säte i Luxemburg. Sverige gjorde 1994 en utvärdering av ett eventuellt medlemskap i EIB där man kom fram till att ett medlemskap väl motiverar Sveriges kapitalinsats och att bankens stadga ger tillfredsställande säkerhet för att värdet av insatsen inte skall urholkas.

Europeiska utvecklingsbanken (EBRD)

Ändamålet med EBRD är att underlätta övergången till öppna marknadsorienterade ekonomier och att främja privata initiativ i de länder i Central- och Östeuropa som utvecklas i riktning mot flerpartisystem, demokrati och pluralism. Banken bildades 1990 och Sverige blev medlem samma år. Banken har sitt säte i London. Sverige har betalat 13,68 miljoner ECU för de första fem åren. Sverige deltog med nio representanter från både departement och myndigheter i en sammankomst med bankens styrande församling under 1994. Från svensk sida har det inte gjorts någon utvärdering av deltagandet i banken. En senare genomförd översyn av bankens kapitalbehov har dock gjort det möjligt att specialgranska det svenska engagemanget.

Nordiska ekonomiska forskningsrådet

NEF har till uppgift att på olika sätt främja analyser och utredningar om centrala ämnen i den nordiska ekonomiska debatten. Organisationen bildades 1980 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Uppsala. NEF finansieras över Nordiska ministerrådets budget. Sverige deltog med ca 11 deltagare från både departement och myndigheter i två sammankomster med NEF under 1994. Någon egen utvärdering av deltagandet i organisationen har inte gjorts. Beslut har senare fattats om nedläggning av banken.

Gemensamt för alla organisationer under Finansdepartementet är att tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos departementet. Sveriges medlemskap i EU har inte påverkat deltagandet i organisationerna med undantag för Nordiska investeringsbanken där det har utvecklats ett närmare samarbete med Europeiska utvecklingsbanken. Medlemskapet i Europeiska investeringsbanken följde automatiskt med medlemskapet i EU. Sveriges motiv för inträde i organisationerna stämmer i allt väsentligt överens med organisationernas ändamål. Motiven gäller i samtliga fall fortfarande.

Utbildningsdepartementet

OECD – Utbildning och forskning

Organisationen har sitt säte i Paris. Ändamålet med organisationen är att främja det ekonomiska samarbetet. Organisationen bildades 1960 och Sverige blev medlem samma år. Utbildningsdepartementet deltog i ca 30 sammankomster med organisationens arbetsgrupp under 1994 med ca 40 deltagare.

Europarådet

Utbildningsdepartementet deltog i ca 10 sammankomster med Europarådets arbetsgrupp under 1994. Departementet skickade 16 deltagare, varav även representanter för myndigheter.

Unesco

Organisationens ändamål är att bidra till fred och säkerhet genom att med hjälp av utbildning, vetenskap och kultur befordra samarbetet mellan folken i syfte att främja den allmänna aktningen för rättvisa och laglighet för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna för alla, utan åtskillnad med avseende på ras, språk eller religion. Organisationen bildades 1945 och Sverige blev medlem 1950. Högkvarteret ligger i Paris. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till ca 32 000 000 SEK. Utöver detta bidrag utgår det frivilliga bidrag till bl.a. världsarvskonventionen och internationella kulturfonden på ca 2,7 miljoner SEK.

Under 1994 deltog Sverige i två sammankomster med Unescos arbetsutskott i form av styrelsemöten med fyra deltagare från departementet. Sverige deltog också i en sammankomst med Unescos arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter.

Allmänt

Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger oftast hos myndigheterna. Om Sverige har gjort några egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna redovisas ej i enkätsvaren. Sveriges medlemskap i EU har inte påverkat Sveriges deltagande i organisationerna.

Office International de la Vigne et du Vin, (OIV)

Organisationen bildades 1924 och har sitt säte i Paris. Efter att ha varit observatör under många år blev Sverige medlem 1991. Organisationens ändamål är att harmonisera och ta fram internationella normer och analysmetoder. Arbetet gäller tekniska, ekonomiska och vetenskapliga frågor om vin och vinodling. Medlemsavgiften, 55 000 FRF har t.o.m. 1995 betalats av Vin & Sprit AB.

Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med generalförsamlingen, arbetsutskottet och olika arbetskommittéer. Deltagarna var från myndigheter och Vin och Sprit AB. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1994/95 vilket resulterade i att Sverige även fortsättningsvis skall vara medlem och delta i arbetet, eftersom arbetet ansågs vara givande. Sveriges medlemskap i EU har inneburit att Sverige nu deltar i koordineringsmöten mellan kommissionen och EU-länderna inför viktigare möten med organisationen.

Livsmedelsverket deltar sedan 1993 i generalförsamlingen på grund av att dessa frågor numera detaljregleras i livsmedelslagstiftningen. Medlemskapet i EU har medfört att Sverige sedan den 1 januari 1995 representeras av Jordbruksdepartementet i arbetsutskottet. Näringen får delta i arbetsgrupper och med en observatör i generalförsamlingen. Sverige kan vidare delta i samordningsmöten mellan kommissionen och EU-länderna inför viktigare OIV-möten.

Economic Commission for Europe (ECE)/ Working Party on the Transport of Perishable Foodstuffs (ATP)

Arbetsgruppen grundades på ATP-överenskommelsen som gäller transport av lättfördärliga livsmedel. Arbetsgruppen bildades 1976 och Sverige blev medlem 1978. Den har sitt säte i Genève. Sverige deltar i en sammankomst per år med arbetsgruppen. Alla EU-länder har undertecknat ATP-överenskommelsen och därmed deltar Sverige i samordningsmötena inom EU rörande överenskommelsen.

Europarådet Public Health Committee 1. Flavours 2. Packaging Materials

Organisationen har som ändamål att utforma gemensamma resolutioner på tidigare oreglerade områden med framför allt beaktande av hälsoaspekter. Sverige har för närvarande ordförandeskap i båda grupperna. Under 1994 deltog Sverige i sex sammankomster med organisationernas arbetsgrupper med en till två deltagare per sammankomst. Dessa båda grupper arbetar med att ta fram underlag för EG-direktiv på områden som tidigare varit oreglerade. Arbetsgruppen i EG-kommissionen gör inte motsvarande arbete utan utgår från de resolutioner som Europarådet lägger fram.

EPPO har till uppgift att bedriva och utveckla internationell samverkan vad gäller bekämpning av växtskadegörare och förhindra deras spridning och särskilt introduktion över nationsgränser. EPPO bildades 1951 och har sitt säte i Paris. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 225 000 FRF. Sverige deltog under 1994 i en sammankomst med EPPO:s styrande församling och i två sammankomster med EPPO:s arbetsutskott. Deltagarna vid sammankomsterna kom från myndigheter. EPPO har fått en större betydelse som organ inom EU på senare tid.

Working Party on the Economics of the Agri-Food Sector and Farm Management of the ECE Committee on Agriculture (FAO/ECE)

Under 1994 deltog Sverige i en sammankomst med FAO/ECE:s arbetsgrupp med deltagare från Jordbruksverket.

The International Committee for Animal Recording (ICAR)

ICAR har till uppgift att verka för en förbättring och utökning av avels- och produktionskontrollen för nötkreatur, får och getter samt för en internationell samordning av regler och tillämpningar. ICAR bildades 1951 och Sverige blev medlem samma år. ICAR har sitt säte i Rom. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 2 500 CHF. Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med ICAR:s styrande församling och arbetsgrupp. Deltagarna kom från Jordbruksverket. I EG:s direktiv om avel hänvisas till de bestämmelser som ICAR utarbetat när det gäller t.ex. beräkning av mjölkavkastning. Varje medlemsstat måste således införliva ICAR:s regler i sina föreskrifter.

Nordiska arbetsgruppen för kost- och näringsfrågor (under Nordiska ministerrådet)

Organisationen har till uppgift att göra en jämförelse av livsmedelskonsumtionen per capita i Norden. Sverige deltog med tre respektive två deltagare från myndigheter i de två sammankomster organisationens arbetsutskott hade.

World Trade Organization (WTO) – jordbrukskommittén

Organisationen har till uppgift att övervaka och följa upp WTO:s jordbruksavtal. Organisationen bildades 1995 och Sverige blev medlem 1995. Organisationen har sitt säte i Genève. Sverige deltar i tre regelbundna möten per år från och med 1995.

WTO – Internationella mejeriavtalet

Ändamålet med organisationen är att uppnå en expansion och allt större liberalisering av världshandeln med mejerivaror under så stabila marknads-

förhållanden som möjligt samt att befrämja utvecklingsländernas ekonomiska och sociala utveckling. Organisationen bildades 1980 och Sverige blev medlem samma år. Sverige deltog under 1994 i sex sammankomster med organisationens arbetsgrupp med en deltagare från en myndighet.

WTO – Internationella nötköttsavtalet

Ändamålet med organisationen är att främja en expansion samt liberalisera och stabilisera den internationella kött- och bostadsmarknaden. Organisationen skall också främja det internationella samarbete som inverkar på handeln med nötkött och levande djur samt tillförsäkra ytterligare fördelar för utvecklingsländernas internationella handel. Organisationen bildades 1980 och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Genève. Under 1994 deltog Sverige i fem sammankomster med organisationens arbetsgrupp med en deltagare från en myndighet.

Nordiska ministerrådets ämbetsmannakommitté för livsmedelsfrågor (ÄK-Livs)

Organisationen bildades 1980 och Sverige blev medlem samma år. Sekretariatet ligger i Köpenhamn men mötena cirkulerar mellan de nordiska länderna. Organisationens arbete finansieras av Nordiska ministerrådets budget. Sverige deltog i två sammankomster med organisationens styrande församling under 1994 med deltagare från både departementet och myndigheter. Myndigheterna deltog också i sammankomster med organisationens arbetsgrupp.

Codex Alimentarius Commission (CAC) inom FAO/WHO

CAC har till ändamål att skydda konsumenters hälsa och säkerställa god handelssed. CAC bildades 1962 och Sverige blev medlem samma år. CAC har sitt sekretariat i Rom. Enligt WTO skall de standarder och rådgivande texter som utarbetas under CAC ligga till grund för nationell lagstiftning på livsmedelsområdet. Alla EU-länder och EG har undertecknat GATT-avtalet varför Sverige deltar i samordningsmöten under ministerrådet. EG arbetar för att bli medlem i CAC, men i dag deltar länderna som enskilda medlemmar i CAC och EG som observatör. Under 1994 deltog Sverige i 11 sammankomster med CAC:s underkommittéer med deltagare från myndigheter.

Europeiska standardiseringskommittén (CEN)

CEN har till ändamål att fastställa enhetliga normer i fråga om t.ex. industriprodukter, materialprodukter, materialegenskaper och mätmetoder inom EU. CEN bildades 1984 och har sitt säte i Bryssel. Sveriges årliga bidrag uppgår till ca 160 000 SEK. Sverige deltog i 25 sammankomster med CEN:s arbetsgrupper/kommittéer med deltagare från myndigheter.

FLEP bedriver ett informellt samarbete inom livsmedelstillsynsområdet. FLEP bildades 1990 och Sverige blev medlem 1992. FLEP har sitt säte i Rijswijk, Nederländerna. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med FLEP:s styrande församling och i en sammankomst med FLEP:s arbetsgrupp. I båda fallen kom deltagarna från myndigheter.

International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC)

Organisationen har till uppgift att gemensamt lösa frågor av kemisk art inom ett otroligt brett område, t.ex. riskbedömning, analytiska frågor, nomenklatur, miljöfrågor osv. IUPAC bildades för över 50 år sedan och har sitt sekretariat i Oxford. Sverige deltog under 1994 i en sammankomst med IUPAC:s arbetsgrupp med en deltagare från en myndighet.

Internationella sockerorganisationen (ISO)

ISO ha sitt säte i London. Verksamheten finansieras via EU:s budget. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med ISO:s styrande församling med en deltagare per gång från en myndighet.

Internationella sällskapet för trädgårdsvetenskap (ISHS)

ISHS skall idka samarbete och utbyte på det hortikulturella området. ISHS har sitt säte i Leunen, Belgien. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 2 845 Holländska gulden. Sverige deltar med en representant i ISHS råd.

Fiskerikommissionen för Östersjön (IBSFL)

IBSFL har sitt säte i Warszawa. Sverige blev medlem 1974. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 23 900 USD. Under 1994 deltog Sverige i sammankomster med både organisationens styrande församling och arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter. Sveriges medlemskap i EU har inneburit att medlemskapet i IBSFL nu övertas av EU.

Nordostatlantiska fiskerikommissionen (NEAFC)

NEAFC har sitt säte i London. Sverige blev medlem 1982. Sveriges årliga bidrag uppgår till £ 6 150. Sverige deltog inte i några sammankomster med organisationen under 1994.

Internationella havsforskningsrådet (ICES)

Ändamålet med organisationen är forskning och vetenskaplig rådgivning rörande havets resurser och miljö. Organisationen bildades 1902 och har sitt säte i Köpenhamn. Sveriges årliga bidrag uppgår till ca en miljon SEK. Sve-

rige deltog under 1994 i en sammankomst med ICES styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter. Sverige deltog också i 40–50 sammankomster med ICES arbetsgrupp med deltagare endast från myndigheter.

Organisationen för bevarandet av laxbestånden i Nordatlanten (NASCO)

NASCO har sitt säte i Edinburgh. NASCO bildades 1984. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till £ 13 600. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med både NASCO:s styrande församling och arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter. Från 1 januari 1996 övertas det svenska medlemskapet av EU.

Nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål

Organisationen är ett samarbetsorgan mellan de nordiska ländernas fiskerierorganisationer och förvaltning. Organisationen bildades 1962 och har huvudansvaret för planering och genomförande av de nordiska fiskerikonferenserna. Sverige deltog under 1994 i en sammankomst med organisationens arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter.

Nordiska ministerrådet (Fiskeministrarna)

Ändamålet med organisationen är att följa utvecklingen inom fiskerinäringen och ta upp till behandling frågor rörande fisk och fiskhandel av gemensamt intresse för de nordiska länderna. Organisationen bildades 1971 och har sitt säte i Köpenhamn. Under 1994 deltog Sverige i tre sammankomster med organisationens styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter.

Nordisk Enhetsmanskommitté for fiskerispørsmål (NEF)

NEF behandlar på Nordiska ministerrådets vägnar alla frågor som rör det nordiska fiskeriarbetet. NEF har ansvaret för att genomföra en handlingsplan som kan uppfylla samarbetsprogrammet på fiskets område. NEF bildades 1985/86. Sverige deltog under 1994 i tre sammankomster med NEF:s styrande församling samt arbetsutskottet med deltagare från både departement och myndigheter.

Nordisk arbeidsgruppe for fiskeriforskning (NAF)

NAF är ett pådrivande och planläggande organ för MR-fisk och NEF. Organisationen bildades 1989. Sverige deltog under 1994 i tre sammankomster med NAF:s styrande församling med deltagare från olika myndigheter.

SNS har som uppgift att stödja gemensam nordisk forskning inom skogsbruket. SNS bildades 1970 och Sverige blev medlem samma år. SNS har sitt säte i Hörsholm, Danmark. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med både SNS:s styrande församling och arbetsgrupp. Deltagarna kom från olika myndigheter.

Nordiska samarbetsorganet för same- och rennärringsfrågor

Organisationen har till ändamål att behandla gemensamma nordiska frågor om samer och rennäring. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med både organisationens styrande församling och arbetsgrupp med deltagare från departementet.

Nordiskt organ för renforskning

Organisationen är ett samarbetsorgan för Sverige, Norge, Finland och Grönland om renforskning. Organisationen bildades 1993. Sveriges årliga bidrag motsvarar 30 % av driftsbudgeten. Organisationens ändamål är att främja och samordna nordisk renforskning. Sveriges frivilliga bidrag till organisationen uppgick 1994 till 190 000 NOK. Från departementets sida deltog man i två sammankomster med organisationens styrande församling. I sammankomsterna med organisationens arbetsgrupp deltog endast myndighetstjänstemän.

Fasta utskottet enligt 1972 års svensk-norska renbeteskonvention

Organisationen har till uppgift att följa utvecklingen av tillämpningen av konventionen och förbereda för en ny konvention. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med organisationens styrande församling med deltagare från departementet.

Nordic Joint Committee for Agricultural Research (Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning NKJ)

NKJ skall stärka det nordiska forskningssamarbetet på jordbruksområdet samt vara rådgivande organ inför Nordiska ministerrådet. NKJ bildades 1965 och Sverige blev medlem samma år. NKJ har sitt säte i Köpenhamn. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med NKJ:s arbetsgrupp med deltagare från myndigheter.

Nordiska genbanken (NGB)

Nordiska genbankens mandat är att bevara och dokumentera den genetiska variationen i nordiskt material och växtarter av värde för jord- och trädgårdsbruk. NGB verkar också för en rationell samordning av de nordiska länder-

nas insatser rörande användning av växtgenetiska resurser och deltar i internationellt samarbete rörande bevarande och användning av växtgenetiska resurser. NGB bildades 1978 och Sverige blev medlem samma år. NGB har sitt säte i Alnarp, Sverige. Sverige deltog under 1994 i tre sammankomster med NGB:s styrande församling och i 10–15 sammankomster med arbetsgruppen. Deltagarna kom från myndigheter.

Nordiska ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor (NEJS)

NEJS förbereder ministerrådets arbete på jord- och skogsbruksområdet och genomför de uppgifter som ministerrådet lägger på kommittén. NEJS bildades 1979 och Sverige blev medlem samma år. NEJS har sitt säte i Köpenhamn. Sverige deltog under 1994 i fyra sammankomster med både NEJS styrande församling och arbetsgrupp. Deltagarna kom från departementet.

Nordiskt kontaktorgan för jord- och skogsbruksfrågor (NKJS)

NKJS är ett kontaktorgan mellan förvaltning och branschfackliga organ inom jord- och skogssektorn i Norden. NKJS bildades 1961 och Sverige blev medlem samma år. NKJS har sitt säte i Norge. Sverige deltog under 1994 i flera sammankomster med NKJS styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter.

Förenta nationernas jordbruks- och livsmedelsorganisation (FAO)

FAO skall främja världens livsmedelssäkerhet inom ramen för organisationens ansvarsområden jordbruk, fiske och skog. FAO bildades 1945 och Sverige blev medlem 1950. FAO har sitt säte i Rom. Sveriges bidrag till FAO uppgick 1994 till USD 3 942 000. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med FAO:s styrande församling med deltagare från departementen. Vidare deltog Sverige i 32 sammankomster med FAO:s arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter.

OECD-Group on meat and dairy products of the working party on agricultural policies and markets

Sverige deltog i en sammankomst med organisationens arbetsgrupp. Deltagare var Jordbruksverket.

OECD, Arbetsgrupp inom varuområdet vegetabilier

Under 1994 deltog en person från Jordbruksverket vid en av organisationens sammankomster. EU-medlemskapet har medfört att Sverige kan delta i EU-interna överläggningar inför möten.

International Wheat Council (IWC)

En person från Jordbruksverket deltog i två möten under 1994.

Organisationen skall svara för internationella regler för analys av utsäde och för att ackreditera laboratorier med rätt att utfärda ISTA-certifikat. Sverige blev medlem 1924, då ISTA bildades. ISTA har sitt säte i Zürich. Genom EU-medlemskapet har det i princip blivit omöjligt att lämna organisationen.

Union pour la Protection des Obtentions Vegetales (UPOV)

UPOV skall ge växtförädlare ett upphovsrättsligt skydd för sina nya sorter. Organisationen har sitt säte i Genève. Sverige blev medlem år 1971. Motivet var att ge svenska växtodlare möjlighet att utomlands konkurrera med sina sorter på samma villkor som inhemska förädlare, varvid utländska förädlare får samma möjlighet att skydda sorter i Sverige. Sammantaget ges ökade förutsättningar att finansiera fortsatta förädlingsinsatser. Fler och bättre sorter ställs till förfogande för det svenska jordbruket. Härtill kommer att fler länder har anslutit sig till UPOV-systemet. För 1995 betalade Sverige 509 968 SEK.

Allmänt

Tyngdpunkten i förberedelsarbetet ligger påfallande ofta hos myndigheterna i organisationerna under Jordbruksdepartementet. Medlemskapet i EU har i några fall påverkat Sveriges deltagande i organisationerna. Några egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna har i de fall det inte påpekats i sammanställningen ej redovisats i enkätsvaren.

Arbetsmarknadsdepartementet

Nordiska migrationsgruppen

Organisationen hör till Nordiska ministerrådet. Ändamålet är att underlätta samarbetet mellan de nordiska länderna rörande integrationen av flyktingar och invandrare. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med organisationens arbetsgrupp med deltagare från departementet.

Styrgruppen för migrationsfrågor (CDMG, sorterar under Europarådet)

Organisationen har sitt säte i Strasbourg. Under 1994 deltog Sverige i två sammankomster med både CDMG:s styrande församling och arbetsgrupp. Deltagarna kom från departementet.

Europarådets expertkommitté för asylrättsliga frågor (CAHAR)

Ändamålet med organisationen är att utveckla en gemensam syn på asylrättsliga frågor, utbyte av information om asylrättslig lagstiftning i respektive länder. CAHAR bildades 1975 och har sitt säte i Strasbourg. Sveriges frivilliga bidrag till organisationen uppgick 1994 till 50 000 SEK. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med CAHAR:s styrande församling med

International Organization for Migration (IOM)

Rådgivning till regeringar i migrationsfrågor. Utbytesprogram, praktikprogram, främjande av återvandring samt transport av flyktingar och migranter är de huvudsakliga ändamålen med organisationen. IOM bildades 1951 och Sverige var medlem åren 1951–1963, för att på nytt gå med igen 1991. IOM har sitt säte i Genève. Sveriges årliga bidrag till IOM uppgår till 551 205 CHF.

Nordiska utlänningsutskottet

Organisationen ansvarar för övervakningen av hur den nordiska passöverenskommelsen tillämpas. Sverige blev medlem i organisationen år 1958. Sverige deltar i regelbundna möten med företrädare för de nordiska utlänningsmyndigheterna.

UNHCR (Exekutivkommitté, se UD:s enkätsvar)

UNHCR skall tillvarata flyktingars rätt. UNHCR bildades 1950, och Sverige har varit medlem sedan starten. UNHCR har sitt säte i Genève. Sveriges frivilliga bidrag till organisationen uppgick 1994 till 8,1 miljoner USD. Sverige deltog under 1994 i en sammankomst med UNHCR:s styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter.

Nordiska samrådsgruppen på hög nivå för flyktingfrågor (NSHF)

NSHF har hand om policyfrågor och är de nordiska ländernas statssekreterares forum för flyktingpolitik och invandring. Organisationen bildades 1986 och Sverige blev medlem samma år. Sveriges frivilliga årliga bidrag till NSHF uppgår till ca 150 000 SEK. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med både NSHF:s styrande församling och arbetsgrupp med deltagare från både departementet och myndigheter.

OECD – Working Party on Migration

Organisationen skall analysera och diskutera migrationspolitik och migrationsströmmar. Organisationen bildades 1978, och Sverige blev medlem samma år. Organisationen har sitt säte i Paris. Sverige deltog i en sammankomst med organisationens arbetsgrupp under 1994 med deltagare från departementet. Departementet utför kontinuerligt utvärderingar av deltagandet i organisationen och har funnit deltagandet värdefullt för Sverige.

International Labour Organization (ILO)

Ändamålet med organisationen är att främja social rättvisa för arbetstagare i hela världen, främja sysselsättning, förbättra arbets- och levnadsvillkor,

värna om fackliga fri- och rättigheter genom utrednings- och forskningsverksamhet, konferens- och mötesverksamhet, internationell normverksamhet, tekniskt biståndssamarbete samt utbildnings- och publikationsverksamhet. ILO bildades 1919 och Sverige blev medlem 1920. ILO har sitt säte i Genève. Sveriges obligatoriska bidrag uppgår 1995 till 3 595 556 CHF. Ett frivilligt bidrag utbetalat via SIDA uppgick 1994 till 1 444 420 USD. Sverige deltog 1994 i sammankomster med både ILO:s styrande församling och arbetsgrupp med deltagare från både departementet och myndigheter. Departementet deltog också i sammankomster med ILO:s arbetsutskott. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1993.

Nordiska ministerrådet, arbetsmarknad

Medlemskapet finansieras via UD. Departementet deltog under 1994 i sammankomster med organisationens styrande församling, arbetsutskott och arbetsgrupp. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1994 och resulterade i organisations- och verksamhetsförändringar.

Allmänt

I de fall det har lämnats uppgifter, ligger tyngdpunkten i förberedelsearbetet oftast hos departementet. Egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna har redovisats för organisationer. Medlemskapet i EU har inte nämnvärt påverkat Sveriges deltagande i organisationerna.

Kulturdepartementet

Nordiska ministerrådet

Kulturdepartementet arbetar i Kulturfonden, Kulturprojekt, Barn- och ungdomsgrupp och Same- och rennärringsfrågor. Departementet deltog under 1994 i elva sammankomster med Nordiska ministerrådets styrande församling. Sverige deltog med fyra representanter varav två var statsrådet och statssekreteraren. Departementet deltog också i åtta sammankomster med rådets arbetsutskott samt arbetsgrupp samma år, med fyra deltagare från Sverige.

Europarådet

Kulturdepartementet är med i kultur- och mediaministermöten. Departementet deltog under 1994 i ca 30 sammankomster med rådets arbetsutskott och arbetsgrupp. Departementet deltog med 10 representanter.

Unesco

Kulturdepartementet är med i kommittén för återlämnandet av olovligen bortförda kulturföremål, Unesco-kommissionen. Departementet deltog under 1994 i två kommissionsmöten och en konferens med en deltagare från Sve-

EFTA

Kulturdepartementet deltar i EFTA:s kulturgrupp. Under 1994 hade kulturgruppens arbetsutskott tre sammankomster med sex deltagare från Sverige.

Medlemskapet i Nordiska ministerrådet, Europarådet och EFTA finansieras via tredje huvudtiteln. Medlemskapet i Unesco finansieras via åttonde huvudtiteln. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger i samtliga fall hos departementen. Sveriges medlemskap i EU innebar att Sverige utträdde ur EFTA 1/1 1995.

Eureka Audiovisual

Ändamålet med organisationen är att underlätta etableringen av transnationella audiovisuella projekt. Organisationen bildades 1989, och Sverige blev medlem samma år. Den har sitt säte i Bryssel samt Strasbourg. Sveriges motiv för inträde var möjligheten till att främja ökat utbyte inom Norden och Europa på massmedieområdet, vilket gäller fortfarande. Sveriges obligatoriska avgift för medlemskapet uppgår till SEK 500 000 årligen. Organisationen har 5–6 koordinatormöten årligen där varje medlemsland har en koordinator i styrelsen. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger hos departementet. 1995 gjordes en utvärdering som Sverige har tagit del av. Budgetfrågor beslutas med konsensus av styrelsen där en svensk koordinator ingår.

Allmänt

Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger i samtliga fall hos departementet. Sveriges medlemskap i EU har inte påverkat Sveriges deltagande i någon av organisationerna.

Näringsdepartementet

Stiftelsen Fonden för svensk-norskt industriellt samarbete (Svensk-norsk industrifond)

Organisationen bildades år 1981 och har sitt säte i Oslo. Ändamålet är att genom finansiering främja svensk-norskt industriellt utvecklingsarbete. Sverige bidrog vid bildandet med 200 miljoner SEK och har vartannat år ordförandeskap i styrelsen, vartannat år vice ordf. Andra åtaganden är att följa stiftelsens verksamhet (ändring av förordning osv.) 1994 deltog Sverige i 3–4 styrelsemöten och 1 möte för verksamhetsuppföljning. Fonden har ansökt om ytterligare kapital vilket är nödvändigt om stiftelsen skall överleva. Kontroll av verksamheten görs genom beviljande av ansvarsfrihet samt förordning (SFS 1990:45) som styr finansieringsverksamhet. EU-medlemskapet: Frågan om kapitaltillskott är känslig genom Norges utanförskap i EU.

Ej myndighetsanknutet. Det är ett frivilligt samarbete mellan 3 bransch-forskningsinstitut.

International Tropical Timber Organization (ITTO)

Organisationen bildades år 1983, då Sverige också blev medlem. Organisationen har sitt säte i Yokohama, Japan och ändamålet är att administrera ITTA (International Tropical Timber Agreement). Sveriges motiv för inträde: Konsumentland med stor erfarenhet av skogsbruk. Sveriges årliga bidrag är 22 374 USD (obligatorisk betalningsvaluta). 1994 deltog en deltagare från Sverige i 1–2 möten. Tyngdpunkten i förberedelserna ligger på departementet. Kontroll genom deltagande i möten. EU-medlemskapet påverkar genom att EU ger stora bidrag inom ramen för avtalet vilket för med sig att medlemsländerna uppträder enigt.

OECD

Arbetsgrupper:

- CLP (Committee on Competition Law and Policy). Arbetsgruppmöten och kommittémöten 2–3 gånger/år
- Working party No 1 Competition and International Trade. Möten ca 3 gånger/år
- Convergence Steering Group (har fr.o.m. våren 1995 ersatts av Working Party No2 Competition Policy and Deregulation. Möten ca 2 gånger/år
- Working Party No3 Cooperation between Member Countries on Restricted Practices Affecting International Trade. Möten ca 3 gånger/år
- Informal Workshop on Competition Policy. Möte 1 gång/år

Tyngdpunkten i förberedelserna ligger på myndigheter.

ECE (WP on Standardization Policies)

Möte 1 gång/år samt möte 1 gång/år i SiS – Standardiseringen i Sverige. Tyngdpunkten i förberedelserna ligger på departementet. EU-medlemskapet har medfört att Sverige dragit ner på antalet deltagare.

NORDTEST

Organisationen bildades år 1973 och har sitt säte i Helsingfors. Syftet är att vara ett nordiskt samarbetsorgan inom det provningstekniska området. Oklart hur många möten Sverige deltog i år 1994, men Sverige har en styrelseledamot och en suppleant. NORDTEST:s styrelse samt strategi- och expertgrupper har sammanlagt 65 nordiska medlemmar, varav Sverige bidrar med ca 15. Påverkan av EU-medlemskapet: Utgör en nordisk plattform i EU-

Europeiska patentverket (European Patent Office–EPO)

Organisationen bildades år 1978 och är placerad i München. EPO är resultatet av ett samarbete mellan 17 europeiska stater i syfte att samordna patent-skyddet och rationalisera patentgranskningsförfarandet (angivet i Europeiska patentkonventionen från 1977). Motivet för Sveriges inträde var främst rationaliseringsvinsterna för svenskt näringsliv och svenska uppfinnare samt värdet av internationell harmonisering. Sverige har inga ekonomiska åtaganden. Regelbundna aktiviteter är möten med Administrative Council och ett antal arbetsgrupper. Deltagande: 4 möten i styrande församling, 2 möten i arbetsutskott och 2 möten i arbetsgrupp/kommitté. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på myndigheten. Kontrollen görs genom att bokslutet går igenom. Organisationen är avgiftsfinansierad.

World Intellectual Property Organization (WIPO)

Organisationen är sedan 1974 ett specialorgan inom FN och har sin hemvist i Genève och bildades 1967, då också Sverige blev medlem. Ändamålet är globalt samarbete för att harmonisera lagstiftning, praxis och procedurer på det immaterialrättsliga området. Syftet är angivet i 20 internationella fördrag område för område. Sveriges motiv för att bli medlem var behovet av internationell harmonisering och möjligheterna att påverka denna från svensk sida. Sveriges åtaganden: CHF 845 775 (obligatoriskt i SKT). Organisationens regelbundna aktiviteter är sammanträden i rådsförsamling samt i arbetsgrupper. 1994 deltog Sverige i 2 möten i styrande församling samt ca 2 möten i arbetsgrupp/kommitté. Kontrollen av användningen av medlen: Närvaro då budget/bokslut redovisas och diskuteras i Administrative Council. EU-medlemskapet har påverkat så till vida att det är samordning med övriga EU-länder inför beslut i organisationen.

International Lead and Zinc Study Group (ILZSG)

Sverige blev medlem 1959 (av FN). Det lämnas ingen särskild uppgift om när organisationen bildades. Organisationens säte är i London. Organisationens ändamål är att ge möjligheter till reguljära konsultationer nationerna emellan avseende den internationella handeln med bly och zink. Arbetet är i huvudsak inriktat på frågor om utbyte av statistik och kontinuerlig uppföljning av tillgångs- och efterfrågesituationen. Obligatorisk betalningsvaluta är brittiska pund (GBP). Sveriges årliga bidrag för 1995 (april) är GBP 14 524 = ca 168 000 SEK. Organisationens regelbundna aktiviteter är ett årligt möte i oktober. Oftast vårsession i april. 1994 deltog Sverige i 2 sammankomster i styrande församling (Standing Committee) samt 4 möten i arbetsgrupp/kommitté (särskild upplysning: Boliden Mineral AB 6 st. deltagare vid årssessionen i Wien). Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på myndigheten. Sverige har gjort en egen utvärdering av deltagande år 1994. Resultatet: Stort värde för dels de företag som arbetar med de båda metallerna, dels

för de myndigheter som arbetar med råvarufrågor. Kontrollen av medelsanvändningen görs genom deltagande i styrelsens årliga möte som hålls i oktober. Oftast sammanträder styrelsen (Standing Committee även en gång under april).

International Energy Agency (IEA)

Organisationen bildades år 1974 och Sverige blev medlem 1975. Organisationens säte är i Paris. Följande syften anges: 1) Förbättra världens energiförsörjning och efterfrågestruktur genom att utveckla alternativa energikällor (till olja) och förbättra effektiviteten i energianvändningen. 2) Upprätthålla och utveckla ett system för att hantera avbrott i oljetillförseln. 3) Hantera ett permanent informationssystem för den internationella oljemarknaden och andra energislag. 4) Hantera utvecklingen inom energiområdet på ett globalt plan genom samarbete och dialog med ickemedlemsstater och andra internationella organisationer. Syftet anges i avtal om ett internationellt energiprogram (IEP) 1974. Sveriges motiv för medlemskap var möjligheten att delta i IEA:s system för krisåtgärder och övriga aktiviteter inom IEA, angivet i proposition 1975:42. Sveriges årliga bidrag är 375 000 SEK.

Sverige har åtagit sig att uppfylla krav i IEP-avtalet, såsom energipolitikens utformning, statistikinsamling och energiberedskapsåtgärder och energiforskning. Regelbundna aktiviteter i organisationen: Möten för styrande församling och kommittéer. Statistikbearbetning och publikation. Analys och utredningsarbete, publikation. Länderexaminationer inom energiområdet. Energiforskningsarbete.

Sveriges deltagande i möten 1994: 5 möten i den styrande församlingen och 30 möten i arbetsgrupp/kommitté. Det finns ca 30 grupper inom FoU-området som sammanträder ca 1/år.

Det är inte möjligt att ge entydigt svar på var tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger; det varierar. Sverige har gjort en egen utvärdering av deltagandet. Resultatet: Medlemskapet ses över kontinuerligt men någon större formell översyn har ännu inte gjorts. Kontroll av medelsanvändningen: Representation i IEA:s budgetkommitté, uppföljning av IEA-material och deltagande i IEA-möten. IEA är inte en del av FN-systemet och följer därför inte FN:s principer för ekonomisk redovisning.

Riksdagen fick information om arbetet senast i proposition 1994/95:100, bil. 13 (Näringsdep). EU-medlemskapet påverkar genom att IEA-arbetet kompletterar arbetet med energifrågor i EU och ger möjlighet att förbereda arbetet i EU på ett effektivt sätt.

Europeiska Energistadgekonferensen (provisoriskt)

Organisationen bildades (provisoriskt) 1994 och har sin bas i Bryssel. Ändamålet är att främja långsiktigt samarbete på energiområdet på grundval av energistadgans mål och principer. Det anges i energistadgan (1991) och energistadgefördraget (1994). Sveriges motiv för medlemskap: Energistadgefördraget är banbrytande genom att, inom energiområdet, de östeuropeiska länderna kommer att följa GATT:s handelsregler. Angivet i regeringsbeslut

94-12-15. Sveriges årliga bidrag (1995) är ca 500 000 kr (obligatoriskt). Regelbundna aktiviteter finns ännu inte, organisationen är än så länge ett förhandlingsmaskineri. Antal möten anges inte, däremot att det hölls ett stort antal förhandlingsomgångar under åren 1991–94. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på departementet.

Nordiska ministerrådet – Ämbetsmannakommittén för byggfrågor (ÄK-bygg)

Ändamål: Samverkan i frågor om bostadspolitik och utvecklingen av den byggda miljön, vilket anges i samarbetsprogram för sektorn. Sveriges åtagande är Sveriges andel (ca 30 %) av 2 miljarder DKK. De ledande funktionerna cirkulerar på ett års basis = NR. Regelbundna aktiviteter: Bostadsministrar/ÄK-bygg. 1994 deltog Sverige i 1 möte i styrande församling, 5 möten i arbetsutskott och 2–3 möten i arbetsgrupp/kommitté. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på departementet. Användningen av medlen kontrolleras genom fortlöpande uppföljning inom ÄK-bygg.

OECD 1)

Ändamål: Bostadspolitiska storstadsfrågor. Åtaganden: Ad hoc-bidrag genom resurspersoner och tidvis seminarier. Regelbundna aktiviteter: Tätortsgruppen. 1994 deltog Sverige i 2 möten i styrande församling samt 2 möten i arbetsgrupp/kommitté. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på departementet.

OECD 2)

1994 deltog Sverige i 3 möten i arbetsgrupp/kommitté (Industry Committee). Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på departementet.

Habitat – FN (UD:s ansvar)

FN – ECE

Organisationen har säte i Genève och har som ändamål utbyte av erfarenheter på bostads- och planområdet. Åtaganden: Ad hoc-bidrag genom resurspersoner eller seminarier. 1994 deltog Sverige i 1 möte i styrande församling och 1 möte i arbetsgrupp/kommitté. Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger på myndighet. EU-medlemskapet har inneburit något minskat engagemang.

Civildepartementet

Nordiska ministerrådet

Under 1994 deltog Sverige i en sammankomst med ministerrådets styrande församling, ett konsumentministermöte med fyra deltagare från Civildepartementet varav en var konsumentministern. Civildepartementet deltog också i ca 12 sammankomster med ministerrådets arbetsgrupp under samma år.

Civildepartementet deltar i samarbetet inom konsumentområdet. Sverige deltog under 1994 i åtta sammankomster anordnade av organisationens arbetsgrupp med deltagare från både departementet och myndigheter.

Europarådet

Civildepartementet deltar i samarbetet inom Ungdoms-, Idrotts- samt Kommunala och Regionala områden som en följd av Sveriges EU-medlemskap. Civildepartementet deltog i två sammankomster med Europarådets styrande församling under 1994. Departementet deltog också i 12 sammankomster med Europarådets arbetsgrupp samma år.

Tyngdpunkten i förberedelsearbetet för arbetet i organisationerna ligger i samtliga fall hos departementet. Sveriges medlemskap i EU har inte påverkat deltagandet i någon av organisationerna. Sveriges motiv för inträde i organisationerna stämmer i allt väsentligt överens med organisationernas ändamål. Motiven gäller i samtliga fall fortfarande.

Miljödepartementet

Konventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (ECE-konventionen)

Konventionen syftar till att säkerställa en miljöanpassad och hållbar utveckling. Detta skall ske genom att med miljökonsekvensbeskrivningar som instrument öka det internationella samarbetet när det gäller att bedöma miljöpåverkan, särskilt i ett gränsöverskridande sammanhang. Konventionen undertecknades av ca 25 stater 1991, däribland Sverige. Men den har ännu inte trätt i kraft. Sekretariatet finns i Genève. Sverige deltog under 1994 i en sammankomst med konventionens styrande församling med deltagare från både departementet och myndigheter. Departementet deltog även i en sammankomst med konventionens arbetsgrupp. Sveriges medlemskap i EU har inneburit en skyldighet att delta i samrådsmöten inför möten med signatärstaterna.

Internationella valfångstkommissionen (IWC)

Ändamålet med organisationen är att bevara valbestånden för att därmed möjliggöra en ordnad utveckling av fångstverksamheten. IWC bildades 1946 och Sverige var medlem åren 1949–1964 och anslöt sig åter 1979. IWC har sitt säte i Cambridge, UK. Sveriges årliga bidrag till UWC uppgår till ca 20 000 brittiska pund. Sverige deltog under 1994 i två sammankomster med IWC:s styrande församling med deltagare från både departementet och myndigheter. Sverige deltog också i sex sammankomster med IWC:s arbetsgrupp under 1994 med deltagare från både departementet och myndigheter.

Parterna skall åta sig att vidta åtgärder för att skydda människors hälsa och miljö mot skadliga effekter som orsakas/kan orsakas av mänskliga aktiviteter som påverkar/kan påverka ozonskiktet. Konventionen ratificerades av Sverige 1986 och trädde i kraft 1988. Konventionen har sitt säte i Nairobi. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 3 306 USD. Konventionen har partsmöten vart tredje år. Inget möte hölls under 1994.

Secretariat for the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES/Washingtonkonventionen)

Konventionen skall tillgodose behovet av internationell samverkan för att skydda vilda djur och växter mot utrotning genom handel. Organisationen bildades 1975, och Sverige blev medlem samma år. Sekretariatet ligger i Genève. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 60 980 CHF. Under 1994 deltog Sverige i två sammankomster med organisationens styrande församling med deltagare från både departementet och myndigheter. Sverige deltog också i två sammankomster med organisationens arbetsgrupp där endast myndigheterna deltog. EU-medlemskapet har inneburit att konventionens regler skall tillämpas vid gemenskapens gemensamma yttre tullgräns. Gemenskapens länder skall också samordna sina insatser inom konventionen.

Konventionen om skydd av flyttande vilda djur (under FN)

Konventionens ändamål är skydd och vård av vilda djur som regelbundet och förutsebart passerar en eller flera gränser för nationell jurisdiktion. Konventionen bildades 1979, och Sverige blev medlem 1983. Sekretariatet ligger i Bonn. Sverige deltog under 1994 i en sammankomst med konventionens styrande församling med deltagare från både departementet och myndigheter. En utvärdering av deltagandet i organisationen gjordes 1994. Därvid konstaterades att deltagandet i möjligaste mån bör ligga på Naturvårdsverket. Utvärderingen gäller även för nedanstående organisation.

Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (under Europarådet)

Konventionen syftar till skydd av vilda djur och växter och deras naturliga miljö, särskilt de arter och slag av miljö som för att kunna skyddas kräver samarbete mellan ett flertal stater. Konventionen bildades 1979, och Sverige blev medlem 1983. Sekretariatet ligger i Bern. Sverige deltog i en sammankomst med konventionens styrande församling med deltagare från både departementet och myndigheter.

Våtmarkskonventionen

Konventionen skall försöka öka förståelsen för att den pågående förstörelsen

av våtmarker måste bromsas. Konventionen bildades 1971, och Sverige blev medlem 1974. Sekretariatet ligger i Gland, Schweiz. Sveriges årliga bidrag till konventionen uppgår till 27 000 CHF. Under 1994 utgick även ett frivilligt bidrag till konventionen på 2 700 CHF.

Konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar

Konventionen antogs 1979, och Sverige blev medlem 1981. Sekretariatet ligger i Genève. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 50 000 USD. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med organisationens styrande församling, arbetsutskott och arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter.

Helsingforskommissionen (HELCOM)

HELCOM:s ändamål är att skydda den marina miljön i Östersjön. HELCOM bildades 1974, och Sverige blev medlem 1976. HELCOM har sitt säte i Helsingfors. Sveriges årliga bidrag till HELCOM uppgår till ca 1,7 miljoner SEK. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med HELCOM:s styrande församling, arbetsutskott och arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter.

FN:s klimatkonvention

Konventionen skall försöka se till att förhindra klimatförändringar. Konventionen är från 1992, och Sverige ratificerade den 1993. Sekretariatet ligger i Genève. Till och med den sista mars 1995 har Sverige betalat 314 000 USD till konventionen. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med konventionens styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter.

Internationella atomenergiorganet (IAEA)

Ändamålet med IAEA är kärnenergens fortsatta fredliga användning. IAEA bildades 1957, och Sverige blev medlem samma år. IAEA har sitt säte i Wien. Sveriges bidrag till organisationen uppgick under 1994 till 965 347 USD varav 298 447 USD var obligatoriskt bidrag. Sverige deltog under 1994 i fem sammankomster med IAEA:s styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter. Sverige deltog också i två sammankomster med IAEA:s arbetsutskott med deltagare bara från myndigheterna. Vidare deltog Sverige i ca 60 sammankomster med IAEA:s arbetsgrupp med deltagare från både departement och myndigheter.

OECD/Nuclear Energy Agency (NEA)

NEA skall stimulera samarbete mellan medlemsländernas regeringar på kärnkraftsområdet. Organisationen bildades 1958, och den har sitt säte i Paris. Departementet deltog under 1994 i sammankomster med NEA:s sty-

Oslokonventionen

Oslokonventionen skall förhindra förorening av havet genom dumpning av eller från fartyg och luftfartyg. Konventionen undertecknades 1972, och Sverige ratificerade den samma år. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med konventionens styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter. Olika myndigheter deltog också i sammankomster med konventionens arbetsgrupp.

Pariskonventionen

Konventionen syftar till att förhindra förorening av havet från landbaserade källor som kan innebära risker för människors hälsa och skada havsmiljön. Konventionen bildades 1974, och Sverige ratificerade den 1976. Sekretariatet ligger i London. Sverige deltog under 1994 i sammankomster med konventionens styrande församling med deltagare från både departement och myndigheter. Olika myndigheter deltog också i sammankomster med konventionens arbetsgrupp.

Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och slutligt omhändertagande av farligt avfall

Konventionen syftar till att minska uppkomsten av miljöfarligt avfall så långt som möjligt. Konventionen kom till 1989, och Sverige ratificerade den 1991. Sekretariatet är placerat i Genève. Sveriges årliga bidrag till organisationen uppgår till 36 986 USD. Departementet deltog i en sammankomst med organisationens styrande församling tillsammans med deltagare från andra departement och myndigheter. Departementet deltog också i två sammankomster med organisationens arbetsgrupp. I sammankomsterna med organisationens arbetsutskott deltog endast myndigheterna.

Nordiska miljöskyddskonventionen

Konventionen trädde i kraft 1976 och syftar till att i en nationell lagstiftning likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna landets.

Antarktiskfördraget

Fördraget trädde i kraft 1961, och Sverige anslöt sig 1984. Syftet med fördraget är att Antarktis uteslutande skall användas för fredliga ändamål. Genom fördraget görs Antarktis till en demilitariserad och kärnvapenfri kontinent.

Konventionen om bevarande av marina levande tillgångar i Antarktis

Konventionen trädde i kraft 1982, och Sverige anslöt sig 1984. Huvudsyftet med konventionen är att bevara de marinbiologiska resurserna i Antarktis genom att upprätthålla den ekologiska balansen mellan olika biologiska arter i hela Antarktisområdet.

Konventionen om biologisk mångfald

Konventionen trädde i kraft 1993 och syftar till att bevara den biologiska mångfalden, att hållbart nyttja dess beståndsdelar och att rättvist fördela de vinster som uppstår vid nyttjandet av genetiska resurser.

Konventionen om fysiskt skydd av kärnämne

Konventionen antogs i Wien år 1979, och Sverige ratificerade den 1980. Konventionens syfte är att underlätta internationellt samarbete vid fredlig användning av kärnenergi samt att avvärja de potentiella faror som kan uppstå genom rättsstridigt tillgrepp och rättsstridig användning av kärnämne, förebygga lagöverträdelse i samband med kärnämne och underlätta en säker överföring av kärnämne.

Konventionen om tidig information vid kärnenergiolycka

Konventionen antogs 1986 och Sverige ratificerade den året efter. Konventionens syfte är att trygga en hög grad av säkerhet i kärnteknisk verksamhet för att förhindra kärnenergiolyckor och att reducera följderna av varje sådan olycka till ett minimum om den skulle inträffa.

Allmänt

Tyngdpunkten i förberedelsearbetet ligger oftast hos myndigheterna. Om Sverige har gjort några egna utvärderingar av deltagandet i organisationerna redovisas ej i enkätsvaren. Sveriges medlemskap i EU har endast vid några få

tillfällen påverkat Sveriges deltagande i organisationerna.

1995/96:RR12
Bilaga 2

Bilagan är sammanställd av Rikard Hansson

**Departements- och organisationsvis sammanställning
av finansiella åtaganden**

1995/96:RR12
Bilaga 3

Justitiedepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
WIPO	845 700 CHF samt frivilligt 2 milj. SEK
ICAO	3,1 milj. SEK
OTIF	130 000 CHF
Haagkonferensen	72 730 NLG
UNIDROIT	58 320 000 LIT
Interpol	3,5 milj. SEK
EDU	1,0 milj. SEK
NSFK	0,7 milj. SEK

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	10,3 varav	2 milj. SEK i frivilligt bidrag
CHF	975 700	
NLG	72 730	
LIT	58 320 000	

Utrikesdepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag milj. SEK</i>
FN	100,5 reg. budgeten 268,4 fredsbevarande insatser

Biståndsorganisationer. Frivilliga bidrag milj. SEK

UNDP	610
UNFPA	140
UNICEF	350
UNIFEM	8
WFP	270
FN:s hjälp för palestinaflyktingar	146
UNHCR	275
UNCTAD	15
UNDCP	40
UNCHS	5

Världsbankerna, regionala utvecklingsbanker och fonder

IDA	939
IDB	19,5 (kapitalinsats)
AsDB	81,25 (kapitalinsats)
AfDB	880 tecknat kapital, motsvarande 1,3 % av bankens kapital
IFAD	137 till kapitalpåfyllnad

Övriga organisationer		
IPPF	60	
GEF	450,04	94-97 kapitalpåfyllnad
Development center of OECD	0,8	
INTAS	2,7	
IOM	5,5	
ISTC	4 000 000	USD
STCU	1 500 000	USD
NOPEF	5,5	
NEFCO	20	
IMF Joint Vienna	0,8	
NR och NMR	279,6	
Europarådet	39,4	
OECD	30	
WTO (GATT)	1 500 000	CHF
ICO	70 885	GBP
IRSG	14 331	GBP
ICCO	9 445	GBP
INRO	2 946	GBP
CFC	2 500 000 USD till kapitalet samt bidrag om	24 milj. SEK
BIE	75 000	FF

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	3635,2	varav 1 883 milj. SEK i frivilliga bidrag
samt		(FN:s biståndsorganisationer samt CFC)
milj. SEK	1 567,79	i tecknade andelar, kvoter, kapitalinsatser etc.
CHF	1 500 000	
GBP	97 607	
USD	8 000 000	
FF	75 000	

Försvarsdepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag milj. SEK</i>
Bonn Agreement	0,1

Socialdepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
WHO	4 300 000 USD samt frivilligt 183 milj. SEK
ISSA	70 286 CHF

Kommunikationsdepartementet

1995/96:RR12

Bilaga 3

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
ECAC	4,1 milj. SEK
OTIF	0,13 milj. SEK
IMO	104 290 GBP
JAA	0,66 milj. SEK
OECD Steering Committee	0,17 milj. SEK i frivilligt bidrag
IHO	27 711 SDR
EUMETSAT	4 540 000 ECU
ECMWF	600 000 GBP
WMO	755 000 CHF
UPU	564 000 CHF
CEPY	12 900 ECU motsvarar 15 andelar
ITU	3 300 000 CHF i frivilligt bidrag

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	5,1 varav	0,17 milj. SEK i frivilligt bidrag
GBP	704 290	
SDR	27 711	
ECU	12 900	
CHF	4 619 000 varav	3 300 000 CHF i frivilligt bidrag

Finansdepartementet*Organisation*   *Summa kapitalpåfyllnader, kvoter, tecknade andelar etc.*

IMF	17 600 milj. SEK (kvot)
IBRD	593 milj. SEK (kvot)
	1 696 milj. SEK (garantikapital)
IFC	2 340 000 USD (kapitalinsats)
MIGA	2 270 000 USD inbetalat samt
	11 350 000 USD tecknade andelar
Nordiska investeringsbanken	1 150 milj. SEK tecknade andelar
EBRD	2 700 000 ECU (kapitalinsats)
EIB	4 300 milj. SEK kapitalinsats inbetalat under 95-97

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	25 339 i tecknade andelar eller kvoter
USD	2 270 000 samt
USD	13 690 000 i tecknade andelar
ECU	2 700 000 (kapitalinsats)

Utbildningsdepartementet

1995/96:RR12

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
UNESCO	32 milj. SEK samt frivilligt 2,7 milj. SEK

Bilaga 3

Sammanlagda bidrag:

milj. SEK 34,7

Jordbruksdepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
EPPO	225 000 FF
ICAR	2 500 CHF
CEN	0,16 milj. SEK
Vigne et Vin	55 000 FF
ISHS	2 845 NLG
NEAFC	6 150 GBP
ICES	1 milj. SEK
NASCO	13 600 GBP
Nordiskt organ för renforskning	190 000 NOK
FAO	3 942 000 USD

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	1,2
CHF	2 500
FF	280 000
NLG	2 845
GBP	19 750
USD	3 942 000
NOK	190 000

Arbetsmarknadsdepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
Cahar	0,05 milj. SEK i frivilligt bidrag
IOM	551 205 CHF
UNHCR	8 100 000 USD
NSHF	1,5 milj. SEK i frivilligt bidrag
ILO	3 595 556 CHF samt 1994 1 444 420 USD via SIDA i frivilligt bidrag

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	1,55 (frivilliga bidrag)
CHF	4 146 761
USD	9 544 420 varav 1 444 420 USD i frivilligt bidrag via SIDA

Kulturdepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
Eureka Audiovisual	0,5 milj. SEK

Näringsdepartementet

<i>Organisationer</i>	<i>Summa bidrag</i>
Stiftelsen svensk-norskt industriellt samarbete	200 milj. SEK inbetalades vid bildandet 1981
ITTO	22 374 USD
WIPO	845 775 CHF
LLZSG	14 524 GBP
IEA	0,38 milj. SEK
Europeiska energi-konferensen	0,5 milj. SEK

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	0,88 samt en inbetalning 1981 om
milj. SEK	200
USD	22 374
GBP	14 524
CHF	845 775

Civildepartementet

Inga kostnader redovisade

Miljödepartementet

<i>Organisation</i>	<i>Summa bidrag</i>
IWC	20 000 GBP
Wienkonventionen	3 306 USD
Secretariat Trade	
Endangered species	60 980 CHF
Våtmarkskonventionen	27 000 CHF samt 2 700 CHF i frivilligt bidrag
HELCOM	1,7 milj. SEK
FN:s klimatkonvention	314 000 USD i frivilligt bidrag
IAEA	24,19 milj. ATS samt 666900 USD i frivilligt bidrag
Baselkonventionen	36 986 USD

Sammanlagda bidrag i respektive valuta:

milj. SEK	1,7
GBP	20 000
USD	1 021 192
CHF	90 680
milj. ATS	24,19

**Sveriges totala redovisade utgifter 1994 för medlemskap
i mellanstatliga internationella organisationer:**

1995/96:RR12
Bilaga 3

milj. SEK	3874,1	(milj. svenska kronor 1996-02-14)
CHF	12 250 702	71,0
GBP	856 171	9,1
USD	29 099 986	202,6
FF	355 000	0,49
NLG	75 575	0,32
LIT	58 320 000	0,26
NOK	190 000	0,21
Milj. ATS	24,19	162
ECU	2 712 900	23,5
SDR	27 711	0,28
Varav frivilligt i milj. SEK	2 072,42	
	USD 2 425 320	16,9
	CHF 3 302 700	19,1

Summa Sveriges totala redovisade utgifter för 1994 i milj. SEK

milj. SEK 4344,2

milj. SEK i engångsbetalningar,
kvoter, kapitalpåfyllnad och
garantikapital etc.

26906,79

USD i engångsbetalningar,
kapitalpåfyllnad etc.

16 190 000 112,7

Valutaförkortningar:

Växelkurs SEK 96-02-14:

SEK=Svenska kronor

CHF=Schweiziska franc 5,79

GBP=Brittiska pund 10,5725

USD=US dollar 6,9625

FF=Franska franc 1,37

NLG=Holländska gulden 4,22

LIT=Italienska lire 0,004455

NOK=Norska kronor 1,08

ATS=Österrikiska schilling 6,7

ECU=European Currency Unit (Euro) 8,6

SDR=Special Drawing Right 10,1797

Att förvalta det internationella

– svenskt medlemskap i mellanstatliga organisationer

Bengt Jacobsson

Kerstin Sahlin-Andersson

Mats Jutterström

Karolina Ardesjö

Ola Pettersson

SCORE
1995-11-01

Inledning

De internationella organisationerna

– *Mångfald och förändring*

Den svenska representationen

Skapandet av en svensk linje

– *Tre modeller för att konstruera det svenska*

Bedömning av svenskt inflytande

Utrymme för politik

Internationaliseringens konsekvenser

– *Nationen som aktör*

– *Den svenska förvaltningsmodellen*

– *Transnationell mångfald*

– *Att förvalta det internationella*

Sverige är medlem i ett stort antal internationella organisationer. Kostnaderna för detta har bl.a. motiverat Riksdagens revisorer att undersöka motiven bakom, insatserna i och utbytet av detta mellanstatliga samarbete. Även om det ses som omöjligt att beräkna det svenska utbytet i kronor, är det ändå utbytet för nationen av att delta i det internationella samarbetet som motiverar revisoreernas intresse. Medlemskapet kan ge större eller mindre fördelar för nationen. Svarar inte utbytet mot insatserna finns det anledning att, om inte ompröva medlemskapet, så ändå ifrågasätta sättet att arbeta.

På uppdrag av Riksdagens revisorer har vi tämligen detaljerat analyserat det svenska deltagandet i internationella organisationer inom fem olika verksamhetsområden. Vi har ställt frågor kring hur det internationella organet är uppbyggt och hur det svenska medlemskapet är organiserat. Hur ser statens representation ut, och vilka relationer finns i detta avseende mellan staten och andra delar av det svenska samhället (intresseorganisationer, företag etc.)? Vi har undersökt hur den svenska ståndpunkt som förmedlas i det internationella genereras. I uppsatsen redovisas uppfattningar om det svenska inflytandet, dvs. vilket utbytet är av svenska insatser och aktiviteter. Dessutom analyseras utrymmet för politik, dvs. riksdagens och regeringens möjligheter till inflytande.

Det empiriska arbetet består av fem sektorstudier som bygger på intervjuer med människor verksamma inom sektorerna. De fem sektorstudierna biläggs den här analysen.¹ Studierna bygger på intervjuer med 33 personer, och de innehåller ett omfattande empiriskt material som gör det möjligt att fundera över olika aspekter av medlemskapen (om än knappast om de ger ”value for money”). Studierna är gjorda från svensk utsiktspunkt. Vi har inte intervjuat övriga parter i det internationella samarbetet, något som möjligen kan påverka bilden av de svenska insatserna.

Den här analysen innehåller jämförelser mellan sektorerna, med avseende på de frågor som utgjort studiens utgångspunkt. Vi skall också avslutningsvis, på basis av den insamlade empirin, resonera kring tre teman som vi tycker är värda att särskilt uppmärksamma. Det gäller internationaliseringens konsekvenser både för det nationella och för den svenska förvaltningsmodellen. Vi skall också beröra de förändrade allianser som kan bli följden av att tätheten i reglerandet förskjuts mellan det globala, det europeiska och det nationella. Mångfalden kan, åtminstone för vissa intressen, skapa ett ökat handlingsutrymme jämfört med tidigare. Samtidigt ges en möjlighet att sektorernas reglering kan skapas i allianser mellan nätverkande organisationer som inte på något enkelt sätt kan hållas ansvariga för sina respektive fögderier.

Inledningsvis skall vi beskriva de internationella organisationer som de empiriska studierna tagit sin utgångspunkt i.

---

¹ Studierna är genomförda av Mats Jutterström (International Maritime Organization och European Patent Organization), Karolina Ardesjö (Sokrates och Helcom) och Ola Pettersson (European Bank of Reconstruction and Development).

Sjöfartens risker motiverade FN att besluta om att inrätta en global sjöfartsorganisation. En konvention till grund för organisationen trädde i kraft i mars 1958, och Inter-Governmental Maritime Consultative Organization bildades. Sedemera blev detta *International Maritime Organization* (IMO), som Sverige anslöt sig till 1959. IMO arbetar för en global regelutveckling inom sjöfarten. Det finns 152 medlemmar representerade i den högsta beslutande församlingen (assembly). IMO styrs dock huvudsakligen av ett råd (council) bestående av 32 stater och arbetar med huvud- och underkommittéer. För dem som vill ha inflytande är det viktigt att finnas med i rådet. Sverige är medlem i rådet för sjätte året i rad. Det huvudsakliga arbetet sker i fem huvudkommittéer till vilka är knutna underkommittéer. En viktig kommitté är Maritime Safety Committee. IMO:s sekreteriat har drygt 300 anställda och är placerat i London.

Den *européiska patentorganisationen* (EPO) kom till som ett resultat av ett intensivt samarbete framför allt syftande till att hantera en allt större mängd patentansökningar. Det europeiska patentverk som skapades startade sitt arbete 1978. Idén är att ansökningar som godkänns av det europeiska Patentverket skall kunna gälla inom hela det europeiska patentkonventionsområdet, eller i så många EPO-länder som de patentsökande själva önskar. EPO leds av ett förvaltningsråd med representanter för de 17 medlemsnationerna. Under förvaltningsrådet finns ett antal arbetsgrupper och dessutom det europeiska Patentverket som (huvudsakligen) huserar i München. Patentverket har knappt 4 000 anställda, uppdelade på enheter för nyhetsgranskning, ansökningar, besvärfrågor m.m. Vid sidan av EPO finns också en global organisation – WIPO – som skall skydda och harmonisera den intellektuella äganderätten på världsnivå. Här är Sverige anslutet till en samarbetskonvention (PCT). Inom ramen för PCT-konventionen utför några patentverk i världen, bl.a. det svenska, internationell nyhetsgranskning och patenterbarhetsprövning för andra länder som tillträtt konventionen.

Helsingforskonventionen för skydd av Östersjöns marina miljö ratificerades 1974, och *Helsingforskommissionen* (Helcom) skapades. Helcom antar rekommendationer som medlemsstaterna har att följa. Östersjöländerna och, numera, även EU är medlemmar. I själva kommissionen är de olika medlemsstaterna representerade. Kommissionen arbetar genom ett antal kommittéer – bl.a. för miljö, sjöfart och teknologi – med tillhörande arbetsgrupper. Kommissionens, kommittéernas och arbetsgruppernas arbete samordnas av ett sekretariat med ett tiotal anställda. Huvuddelen av arbetet i kommittéer och arbetsgrupper utförs av medlemsländerna. En allt större del av Helcoms arbete utförs av medlemsländerna i projekt.

Utbildningssamarbetet inom EU förändrades som en följd av Maastrichtfördraget. Tidigare program slogs samman till två. För skola och högre utbildning skapades huvudprogrammet *Sokrates*. Ansvaret för genomförandet av Sokrates ligger hos kommissionens generaldirektorat 22, som biträds av en kommitté. Denna kommitté består av ledamöter från varje medlemsland och av underkommittéer för delprogrammen Erasmus och Comenius. Kommittéerna innehåller observatörer från intresseorganisationer. Dessutom

kommer det att finnas ett antal arbetsgrupper. Huvudarbetet skall skötas från ett programkontor – en fristående privat organisation i Bryssel som arbetar på kontrakt från kommissionen. Kommissionen skall sköta policyfrågor, medan programkontoren sköter det rent praktiska.

Den *europiska utvecklingsbanken* (EBRD) för återuppbyggnad och utveckling mot flerpartidemokrati och marknadsekonomi i de öst- och central-europeiska länderna startade sitt arbete 1990. Banken har 40 länder och 2 mellanstatliga organisationer som medlemmar. Medlemmarna står för olika andelar av aktiekapitalet; Sverige har 2,28 %. Banken styrs ytterst av en "board of governors" där varje medlemsland har en representant. Under den finns en "board of directors" bestående av 23 personer. Där har varje större medlemsland en platsgaranti, medan de mindre länderna bildar valkretsar. Sverige och Island bildar en valkrets, till vilken Estland senare har anslutits. Styrelsen (board of directors) utgör en permanent representation, där varje "director" har en stab. Den valkrets i vilken Sverige ingår, och inom vilken man innehar chefsposten, har alltså ett eget "kontor" vid banken. Kontoret har att bevaka och företräda samtliga i valkretsen ingående länders intressen. EBRD:s stab består av ca 830 anställda.

Mångfald och förändring

Bland de studerade organisationerna finns således globala organisationer, som WIPO² och IMO, europeiska organisationer, som EBRD, EPO och Sokrates, men också Helcom som är en annan typ av regional organisation, definierad utifrån Östersjöns problem. Vi ser en del tendenser i materialet. Den första kan sägas vara en indikation på internationaliseringens ökande betydelse. Samtliga organisationer är relativt nystartade. IMO, som kom till på 1950-talet, är den äldsta. Inom alla de studerade verksamheterna kan man spåra att en ökad vikt tillmätts det internationella arbetet. I inget fall har internationaliseringens betydelse ifrågasatts.

Det empiriska materialet avspeglar en förskjutning från det globala mot det europeiska. Inom patentområdet pågår visserligen ett omfattande samarbete också på global nivå, men tillväxten har framför allt skett när det gäller det europeiska. Här har det skapats en "federal" europeisk myndighet, som dock inte är kopplad till EU. Inom sjöfartsområdet är det IMO som traditionellt har varit den mest betydelsefulla organisationen, men också här finns tendenser att EU-länderna vill gå fram i snabbare takt än de andra. EBRD är primärt ett uttryck för en europeisk idé, eftersom den skall stödja återuppbyggnaden i de central- och östeuropeiska länderna.

I nästan samtliga verksamheter finns uppfattningen att den internationella organisationen kan åstadkomma sådant som de nationella organisationerna själva inte kan göra. Regelutveckling betraktas som mindre meningsfull ifall den skulle utvecklas i varje enskilt land för sig, exempelvis inom sjöfart och miljö. Globala problem kräver, även ur en enskild nations perspektiv, att lösningar söks utanför de enskilda nationerna. Tolkningen är således funkt-

---

² WIPO figurerar enbart perifert i studien av den europeiska patentorganisationen, EPO.

ionalistiskt, dvs. den bygger på att ett viktigt skäl till att Sverige deltar i det internationella samarbetet är att det främjar svenska nationella intressen.

Det finns dock andra möjliga tolkningar. Engagemanget i Förenta Nationerna kan t.ex. tolkas som uttryck för en idé om global världsgemenskap snarare än som ett sätt att tillvarata det svenska. I det studerade materialet är Sokrates en organisation som inte alls ryms inom en funktionalistisk tolkning. Sokrates kan snarare betraktas som ett försök att förverkliga en Europatanke än ett försök att hitta "rätt nivå" för att hantera ett problem. Sokrates, och dess delprogram, skall främja den europeiska dimensionen, utveckla engagemang i ämnen av europeiskt intresse, stimulera europeiska projekt etc.. Sokrates avspeglar därigenom en helt annan ambition i strävandet från det nationella mot det europeiska. Vi återkommer nedan till detta.

De internationella organisationerna har således olika karaktär. Medan några av de studerade organisationerna (IMO, WIPO, Helcom) i huvudsak tycks vara skapade för att hitta ändamålsenliga lösningar på nationella eller globala problem, så är EBRD och Sokrates uttryck för att det snarare är en tanke om europeisk enhet och Europa som gemenskap som antingen direkt skapar de internationella organisationerna eller skapar förskjutningar från det globala till det europeiska. Medlemskapet i den europeiska unionen är utomordentligt betydelsefullt, eftersom unionen rymmer en färdig ekologi av organisationer som varje medlem inordnas i oberoende av om det i varje enskilt fall uppfattas som funktionellt.

Den svenska representationen

När det gäller IMO så är det ämbetsverket, Sjöfartsverket, som huvudsakligen representerar Sverige. De förmöten och eftermöten som arrangeras inför träffar i internationella kommittéer och arbetsgrupper sker hos Sjöfartsverket, och det är verket som knyter till sig de organisationer som är intresserade. Förmöten och eftermöten i samband med rådsmöten sker hos Kommunikationsdepartementet. Verket säger sig ha goda kontakter med intresseorganisationerna och vice versa. Intresseorganisationer, som Sveriges Redareförening, är också representerade i IMO:s kommittéer och arbetsgrupper. När det gäller IMO:s råd representeras Sverige av Sjöfartsverket och av Kommunikationsdepartementet, där departementet framför allt lägger sig i budgetfrågor. I övrigt har departementet stort förtroende för den sakkunskap som verket har och är kopplat till genom intresseorganisationer och fackliga organisationer.

Ett intressant inslag här är att Sverige driver ett World Maritime University, beläget i Malmö. WMU startades 1983 som en reaktion på att implementeringen av IMO:s regler, framför allt i u-länderna, gick för långsamt. Svenska staten bekostar en tredjedel av WMU:s budget. Vid universitetet utbildas huvudsakligen nyckelpersoner från u-länder när det gäller sjösäkerhets-, miljö- och sjöfartspolitiska frågor. Det gör att, uppskattningsvis, 40–50 % av deltagarna vid u-ländernas delegationer vid IMO-möten har blivit utbildade vid WMU, något som anses stärka Sveriges ställning på det internationella planet.

I första hand är det Patentverket som representerar Sverige i de internationella patentorganisationerna. Departementet är relativt passivt. Inför möten inom EPO träffas de nationella patentverkscheferna i slutna förmöten. De nationella patentverken försöker balansera den potentiella makt som det europeiska verket har kommit att få. Endast i undantagsfall blandas departementet in i det internationella arbetet t.ex. när det gäller förändringar i konventionstext och i budgetfrågor. Intressant att notera är att en av intresseorganisationerna på patentområdet, Industriförbundet, i allt högre grad har kommit att agera via den europeiska patentorganisationen och den rådgivande kommitté som är knuten till det europeiska Patentverket.

När det gäller Helcom delas ansvaret i huvudsak mellan Naturvårdsverket och Sjöfartsverket. Den svenska representationen bestäms i hög grad på verksnivå, även om det händer att experter får representera Sverige i arbetsgrupper. Representanterna utses av Naturvårdsverket, som inom sina ansvarsområden avgör vem som bäst representerar nationen. Departementet är måttligt engagerat, även om Miljödepartementet representerar Sverige i kommissionen. Helcoms arbete sker numera i projektform, vilket också påverkar arbetet på hemmaplan. Den exekutive sekreteraren vid Helcoms sekretariat i Helsingfors är för närvarande svensk.

Ett nationellt programkontor har skapats för att hantera Sokrates och en del andra program. EU fastslog att medlemsstaterna skulle vidta lämpliga åtgärder för att samordna och organisera genomförandet av programmet. Sokrates skapade ett behov av en nationell myndighet (*national agency*). Programkontoret har en styrelse med representanter från departementen, med uppgift att se till att kontoret sköter sina administrativa och serviceinriktade uppgifter. Det är inte programkontoret utan departementen som sitter med i EU-kommissionens kommittéer, eftersom dessa ses som policyskapande organ. Här sitter också en universitetsrektor och en representant från Kommunförbundet som svenska representanter. Tendensen verkar vara den att lyfta upp frågor till departementet som tidigare självständigt har hanterats av myndigheter. Täta kontakter förekommer mellan departement och verk, bl.a. i en informell kontaktgrupp.

När det gäller den europeiska utvecklingsbanken har Sverige en permanent representation i form av det s.k. kontoret. Den säger sig både representera aktieägarnas (dvs. nationens) intressen men också delvis bankens. Ambitionen är att skapa kontakter mellan EBRD:s bankavdelning och svenska företag. Kontoret rapporterar till Finansdepartementet, i huvudsak till tjänstemannanivån i departementet. På Finansdepartementet finns en särskild enhet för internationella organisationer (IBRD, IMF, NIB, EIB och EBRD), och det förekommer täta informella kontakter mellan kontoret och tjänstemännen där. Andra svenska myndigheter som Bits och Swedecorp är inblandade i bankens projekt i Östeuropa och har kontakter med EBRD.

Skapandet av en svensk linje

Betoningen av det nationella löper genom de verksamheter som har studerats. Det ses som betydelsefullt att inför de internationella kontakterna veta

vilken linje som skall drivas. Att hamna i situationen att sådana som uppfattas som svenska representanter hävdar olika ståndpunkter uppfattas som ett skräckscenario. Vi skall nedan gå igenom varje sektor för sig, och vi skall se att det finns gemensamma drag. Ett är förekomsten av informella kontakter över organisationsgränser: både inom staten (mellan departement och verk) och mellan stat och samhälle. I betoningen av en svensk linje finns tydliga drivkrafter mot korporativistiska arrangemang.

När det gäller sjöfartsfrågorna hävdade exempelvis Redareföreningens representant att det är betydelsefullt med ett utbyte; det är viktigt att "... det finns en viss korporativism i det här". Inför IMO:s kommittémöten har Sjöfartsverket anordnat förmöten till vilka alla berörda parter inbjudits. Vid dessa möten har man gått igenom det som skulle komma upp vid IMO:s kommande möte, och avsikten har varit att forma en svensk syn i viktiga frågor. Det sågs också som ganska lätt att uppnå en svensk samsyn både när det gällt rådsmöten och kommittémöten. Här skiljer sig knappast bedömningarna från verket och från intresseorganisationerna. Det uppfattades finnas ett allmänt högt svenskt sjösäkerhetstänkande.

Vid det internationella mötet har vanligen en person fungerat som delegationsledare. Vid råds- och diplomatmöten har denne kommit från departementet; vid övriga möten från Sjöfartsverket. Delegationen beskrevs dock som ett "team" där alla delegater har talat å Sveriges vägnar. Alla har hållit fast vid det som överenskommit vid förmötet i Norrköping. Man har också haft nyckelformuleringar nedskrivna, så att man inte bara skulle "tala rätt ut". Vid rådets möten måste man ha fullmakt för att få tala för sitt land (sådan ackreditering fastställs formellt av Kommunikationsdepartementet). Även vid möten i kommittéer och arbetsgrupper har intresseorganisationer ingått, men även där beskrevs det svenska deltagandet som ett "team" med stor samsyn. Även intresseorganisationerna har varit lojala mot den svenska hållningen. Vilket genomslag man har fått för det svenska, liksom vad som i övrigt kommit fram, har diskuterats vid eftermöten som Sjöfartsverket anordnat.

Inom patentområdet har ämbetsverket varit mer självständigt i formandet av det svenska än vad som varit fallet med Sjöfartsverket inom sjösäkerhetsområdet. Den svenska linjen har formats inom Patentverket, och departementet har blandats in först när verket ansett det nödvändigt. Vissa kontakter har funnits mellan verk och intresseorganisationer, men här har industriförbunden och patentombuden i de olika länderna slutit sig samman i en gemensam rådgivande kommitté där de direkt försökt påverka det europeiska patentverket. Det har dock funnits tillfällen då industriförbunden på europeisk nivå kommit överens om att använda sig av sina respektive nationella myndigheter för att främja sina gemensamma intressen (det har gällt regler för examinering av patentombud).

När det gäller Helcom har förmöten inför kommittémöten hållits i den svenska delegationen. I den mån som det uppkommit problem i arbetsgrupperna, där de svenska deltagarna visserligen varit utsedda av Naturvårdsverket men kommit från många olika håll, har man kunnat "rätta till" det i kommittén. Som Naturvårdsverkets ansvariga tjänsteman uttryckte det

"är (det) synnerligen olyckligt om Sverige säger en sak i grupp A och en annan sak i grupp B". Man kan förstås ställa sig bakom kompromisser i en arbetsgrupp, men då blir det möjligt att i kommittén "... driva Sveriges linje från en annan stol". Vid förmöten inför kommittéerna har man bestämt sig för den svenska ståndpunkten i de frågor som skulle diskuteras, liksom en "andralinje", ifall den första inte skulle vara möjlig att driva.

I Helcom har Naturvårdsverket varit den arena där den svenska ståndpunkten skapats. Här har det varit en tjänsteman som sett det som sin uppgift att representanter från verket tyckt samma saker i olika kommittéer. Hon har sett till att svensk policy följts. I den maritima kommittén har Sjöfartsverket varit svensk representant, och där har en svensk linje tagits fram på samma sätt som inför IMO-mötena. Över huvud taget menade tjänstemännen att denna del av Helcom varit mer ordnad och präglad av rutiner, beroende på den tradition som formats från IMO-arbetet. Sjöfartsverket har använt sig av sedan länge upparbetade rutiner avseende kontakter med intresseorganisationer. Miljöarbetet inom Helcom har kännetecknats av en ad-hocrati, där den svenska linjen växt fram efter ett mer iterativt mönster.

I kommissionen har Miljödepartementet representerat de svenska intressena. Naturvårdsverket har på egen hand bestämt vilka som skulle åka på arbetsgrupps-, kommitté- och kommissionsmöten, men övriga representanter har godkänts av Miljödepartementet. Inför den kommitté som sysslar med genomförande (*program implementation*) har Miljödepartementet varit mer aktivt. Kommittén har uppfattats som viktig och är bl.a. kopplad till östbiståndet. Eftersom maritima frågor både behandlats av IMO och inom Helcom, har det också varit viktigt att inte driva olika ståndpunkter. Det har huvudsakligen lösts genom att Miljödepartementet inte lagt sig i de frågor som både tagits upp i Helcoms maritima kommitté och i IMO. Här har Sjöfartsverket fått stå för den svenska representationen.

När det gäller Sokrates är det ännu för tidigt att sammanfatta erfarenheter. Tydligt är dock att departementet har valt att placera sig i programkommittéerna eftersom man ansett det vara en politisk uppgift. Chefen för EU-kansliet och chefen för skolenheten i departementet har placerats i den viktiga Sokrateskommittén. För departementet har det varit ett sätt att få insyn i programmen och att stimulera kunskapsuppbyggnad. Risken är förstås att departementet på detta sätt blivit inblandat i ärenden med en detaljeringsgrad som man vanligen inte sysslar med. Det är dock medvetet som man placerat tunga namn i kommittéerna. De skall kunna ta ställning vid mötena, och de skall "... så att säga fånga upp bollen i luften och sparka tillbaka".

Departement och högskoleverk har informellt byggt upp ett samarbete för att informera varandra om vad som är på gång. Inom departementet har man funderat på att bygga upp ett system med beredningsunderlag, med tidigare svenska ståndpunkter och aktuella fakta. I Erasmuskommittén och Comeniuskommittén sitter, förutom departementstjänstemän, rektorn för Lunds universitet respektive en tjänsteman från Kommunförbundet. Dessa personer sitter på offentliga mandat men måste samtidigt få chans att artikulera sina egna uppfattningar. Sokratesarbetet befinner sig dock i sin linda, så det är för tidigt att uttala sig på basis av erfarenheter.

När det gäller EBRD har det funnits flera kontaktytor där en svensk linje potentiellt kunnat förmedlas, men huvudsakligen har detta setts som oproblematiskt. Att Finansdepartementet har en enhet som vet hur den skall agera samordnat, exempelvis visavi Kazakstan, har underlättat. Finansministern har årligen hållit ett anförande vid EBRD:s årsmöte, och där har de svenska ståndpunkter som skulle vägleda det fortsatta arbetet artikulerats. Kontoret i London menade att det är viktigt att där ha en sådan kompetens att man skall kunna interagera med EBRD:s bankavdelning. De tekniska biståndsfonder som betalats över UD:s budget har varit oerhört väsentliga för att få fram konkreta projekt av svenskt intresse, eftersom det varit lättare att få gehör för ett projektförslag om man med egna medel kunnat finansiera en förstudie.

Tre modeller för att konstruera det svenska

Vad kan man säga om betydelsen och skapandet av den svenska linjen? Kontoret vid EBRD är intressant, eftersom det både hävdar svenska (eller åtminstone valkretsens) intressen och bankens intressen. Det är dock tydligt hur betydelsefullt det varit att kunna mäkla mellan projekt och svenska företag på ett bra sätt. Stat och företag har haft gemensamma intressen som skulle tillgodose, och det mäklariat har skötts bäst någon annanstans än i departementet, dvs. på kontoret eller i myndigheterna. Staten som företrädare för en nationell näring har också varit signifikant inom sjösäkerhetsområdet, där intresserepresentationen varit institutionaliserad sedan lång tid tillbaka.

För det mesta har framtagandet av den svenska linjen skett med ämbetsverket som nav: Sjöfartsverket, Patentverket, Naturvårdsverket. Noteras bör dock att de organisationer som bygger på en europeisk gemenskap – Sokrates och EBRD – tenderar att förskjuta representationen mot regeringskansliet. Vi har i materialet sett åtminstone tre distinkt skilda modeller för att skapa svenska linjer. Den första bygger på ett institutionaliserat samrådsförfarande. Sjöfartsverket är det bästa exemplet. Där har man sett till att alla legitima intressen fått tillfälle att säga sitt. Ett system med förmöten och eftermöten har byggts upp, där man noga sett till att alla svenska intressen kommit till tals (det bör dock sägas att eftermöten är en nyhet som hittills enbart har använts vid ett fåtal tillfällen).

Traditionellt har en svensk linje formats på detta sätt och sedan har man från svensk sida sökt driva denna linje i den internationella organisationen. Den andra modellen bygger på mer iterativa procedurer och att ”krångla sig fram” till en svensk linje. Eventuella problem som har skapats i arbetsgrupper på lägre nivåer har kunnat rättas till när de lyfts i organisationen. Här är Naturvårdsverkets arbete i Helcom ett bra exempel.

Den tredje modellen bygger på politisering. Genom att ha en representation som är så nära politiken som möjligt har de som representerar själva snabbt kunnat agera och reagera. Ju högre upp i den formella hierarkin, desto mindre blir nödvändigheten att förankra sig. Typexemplet på det senare är Sokrates. Här menar man från svensk sida att den politik som drivs i det internationella arbetet är särskilt viktig eftersom den kan bidra till att

forma den svenska politiken. Därför har man så pass tunga delegater i kommittén att de har mandat att ta ställning i svåra frågor utan att ständigt lyssna av och förankra denna i Sverige. De tunga delegaterna kan i högre grad avgöra frågor på plats. Återigen antas att det finns en svensk ståndpunkt men att denna kan företrädas av en person, inte att den först måste formars inom Sverige.

Internationaliseringen ställer tydliga krav på mekanismer och procedurer för att "skapa det svenska". En del har det uppenbarligen lättare än andra. Vana internationella aktörer inom sjösäkerhetsområdet vet sedan länge hur det svenska kan konstrueras; mindre vana som Naturvårdsverket i Helcom får lita till mer iterativa procedurer. Notera att detta inte är någon värdering. Naturvårdsverkets strategi att "rätta till" den svenska linjen kan ge goda möjligheter att komma underfund med vad man själv anser. Sjöfartsverkets modell, å andra sidan, förutsätter att man i förväg vet hur den svenska linjen ser ut, eller att den nationella myndigheten företräder några andra intressen som vet vad de vill.

Bedömning av svenskt inflytande

Några systematiska och totala utvärderingar av Sveriges medlemskap i de mellanstatliga organisationerna har vi inte funnit. Medlemskapet ses som självklart. I den mån diskussioner om medlemskapet har förekommit har de rört insatsens storlek, delegationernas storlek, hur man på bästa sätt skall förbereda, följa upp och ta till vara medlemskapet. Man har också haft synpunkter på hur den internationella organisationen varit organiserad. Allmänt ses det som positivt att Sverige är med och deltar i de internationella mellanstatliga organisationerna, även om man efter hand sökt anpassa formerna för detta medlemskap. Utvecklingsarbete har i flera fall genomförts för att förbättra den svenska samordningen inför och efter de internationella mötena.

Den internationella organisationen kan ses som en resurs som Sverige kan ha nytta av då den kan avlasta den nationella förvaltningen viss verksamhet. Det gäller till exempel det resursstarka EPO där Sverige bland annat kan få tillgång till den nyhetsgranskning som man i Sverige inte har tillräckliga resurser för att utföra. Vanligare är emellertid att det internationella organiserandet utgör ett forum för samordning av redan formulerade nationella ståndpunkter. Skillnaden här är delvis betingad av att det på patentområdet drivs en operativ internationell verksamhet, medan det inom flertalet övriga områden just är fråga om internationell samordning av regelverk och liknande.

De svenska representanterna ser huvudsakligen som sin uppgift att tillvarata de nationella intressena, men det förekommer också att man söker påverka den internationella organisationens inriktning och arbetssätt. Mest tydligt framkommer det senare i EBRD. Delvis kan detta vara en följd av att Sverige här under en period innehaft ordförandeskapet i EBRD:s styrelse. Sveriges linje gentemot det internationella organet skiljer sig tydligt från exempelvis Estlands som ingår i samma valkrets som Sverige. Estlands policy är i högre grad nationellt orienterad, dvs. man koncentrerar sig på

frågor som gäller det egna landet. För Sveriges del handlar det vidare om att inom valkretsen sammanväga olika nationella ståndpunkter. Sverige söker vara med och forma EBRD:s policy, men ser det också som viktigt att ta till vara svenska intressen, bland annat genom att se till att svenska företag får kontakt med och kontrakt med banken.

Genomgående beskrevs Sveriges inflytande över det internationella samarbetet som större än vad andelen i aktiekapital, formell representation och rösträtt etc. ger vid handen. Svenska representanter uppfattas ofta vara pålästa och Sverige sägs ha en lång tradition av internationellt samarbete inom flera av de undersökta områdena. Genom att vara väl förberedda, kunniga, pålästa och pragmatiska är det möjligt att skaffa sig inflytande. Möjligen är det så som alla länder uppfattar sig själva. Det kan vi inte uttala oss om efter att bara ha sett till de svenska representanternas bedömning av sig själva. Vi har dock också i några fall fått bilden bekräftad av svenskar som är verk samma i internationella organisationer.

Flera av de intervjuade pekade på att de svenska representanternas kompetens är av stor betydelse för Sveriges inflytande över och utbyte av det internationella samarbetet. Personfrågor ses som viktiga politiska avgöranden. Generellt betonas vikten av att få in svenskar i tjänstemannapositioner vid de mellanstatliga organens sekretariat. På så sätt får man någon på operativ nivå som man enkelt kan prata med. Vid flera av sekretariaten begagnas någon form av kvotering mellan länder. Även då inga fastlagda regler för kvotering finns tas vid tillsättningar hänsyn till vilken nationalitet som tidigare innehavare av en tjänst har haft. Från svensk sida anses det viktigt, även om man bortser från snävt nationalistiska bevekelsegrunder, att de internationella organisationerna tillförs svensk kompetens.

Vidare anses det vara av avgörande betydelse för Sveriges inflytande över och utbyte av det internationella samarbetet att man lyckas forma allianser med andra länder. Det gäller att inte driva orimliga krav eftersom detta kan undergräva trovärdigheten för landet. Därför är det viktigt att i förväg försäkra sig om stöd från andra länder. För att skapa denna samsyn krävs ett fungerande kontaktnät med andra länder. Samsynen med andra länder måste till stor del skapas vid sidan av de formella mötena. Allianser skapas vanligen mellan Sverige och andra nordiska eller nordeuropeiska länder. Allianser kan emellertid också, som vi skall se nedan, uppfattas stå i motsatsställning till det internationella samarbetet. De riskerar då att splittra detta.

Utrymme för politik

Inom områden där det internationella samarbetet är av äldre datum – t.ex. inom sjöfartsområdet, patentområdet och miljöområdet – uppfattas samarbetet ofta avse s.k. tekniska frågor. Det handlar mera om att samordna än att forma det internationella arbetet. Området betraktas som relativt ”färdigt” och därmed uppkommer få svåra frågor som kräver politisk behandling. Följaktligen uppfattas samarbetet från svensk horisont främst vara en fråga för ämbetsverken. Det är verken som står för huvudkontaktarna. Departe-

ment kopplas in på initiativ av verken när dessa anser att en fråga kräver politisk behandling.

När departementen kopplas in rör det sig främst om frågor som kan tänkas påverka lagstiftningen. Också budgetfrågor och personfrågor föranleder att den politiska nivån kopplas in i samarbetet. Samarbetet får också en tydligare politisk dimension om något särskilt händer i världen eller när en fråga tas upp i riksdagen. Mest tydligt i undersökningen är att Estoniakatastrofen ledde till att sjöfartssäkerheten kom att betraktas som ett politiskt centralt område.

När det gäller de senare formade områdena – Sokrates och EBRD – har den svenska organisationen formats som en spegel av den internationella organisationen. Här har också tätare kontakter mellan departement och verk utvecklats. Det framkommer mest tydligt i programkontoret för EU-utbildning. En särskild delegation med företrädare för olika departement som har ansvar för kontakten med det internationella organet har här bildats. Det internationella samarbetet har också utformats så att det förutsätter förekomsten av ett nationellt programkontor, eller liknande stödstrukturer. Det internationella samarbetet förutsätter aktivitet i regeringskansliet.

Det av de undersökta områdena som tydligast hanteras på en politisk nivå är EBRD. Några faktorer pekar i riktning mot detta. Bankens uppdrag är i sig politiskt formulerat. Banken skall stödja och gynna övergången till marknadsekonomier samt främja privata och entreprenöriella initiativ i det före detta östblocket. Det kontor som finns i London företräder i första hand valkretsen, däribland Sverige, inför banken. Inför varje ledningsmöte (varannan vecka) skickar kontoret en rapport med förslag om hur Sverige och valkretsen skall agera under olika punkter. Rapporten sänds till Finansdepartementet. Frågorna når emellertid sällan statssekreterar- eller minister-nivå utan avgörs vanligen av tjänstemännen vid den särskilda enhet som finns på Finansdepartementet för hantering av internationella frågor.

Särskilda enheter har inrättats inom departementen för att hantera kontakterna med EBRD (tillsammans med vissa andra internationella organ) och Sokrates. Här söker man kanalisera svenska kontakter via en enhet. Kontakterna mellan det svenska och det internationella organet är täta. Också kontakterna mellan departement och mellan (olika) departement och (olika) verk rörande frågor som skall tas upp i EBRD och Sokrates är mycket täta. Detta betyder emellertid inte att samtliga kontakter mellan Sverige och den internationella organisationen kanaliseras på ett enhetligt sätt. Flera verk har varit inblandade i EBRD:s verksamhet via samfinansiering av biståndsprojekt, och de har haft liten kontakt med den särskilda enheten vid Finansdepartementet. De täta kontakterna som förekommer både mellan berörda verk och mellan verk och departement förklaras av intervjupersonerna med att områdena ännu inte funnit sina former. Möjligen kan man förvänta sig att dessa så småningom mognar och att utrymmet för politik i motsvarande grad minskar.

Det finns naturligtvis flera möjliga förklaringar till skillnader mellan områdena. En är att det internationella samarbetets karaktär skiljer sig åt. Medan de tidigare organisationerna har formats ur behovet av att samordna

olika nationella ståndpunkter och regleringar, är de senare tillkomna områdena uttryck för en Europatanke. Dessa områden framstår därigenom möjligen som mer politiska, varför det kan te sig viktigt för Sverige att förlägga ansvaret för forrådet av den svenska linjen och för kontakterna med det internationella organet inom regeringskansliet.

En annan möjlig förklaring till de skillnader vi funnit mellan de tidigare och senare formade organen är att områden för internationell samordning efter hand stabiliseras, vilket kan betyda att de efter hand uppfattas som mer tekniska och mindre politiska. En tredje möjlighet är att modellen med de fristående ämbetsverken tidigare tydligare styr hur man från svensk sida organiserat det internationella samarbetet men att denna svenska förvaltningsmodell efterhand har kommit att uppläckras i och med att det svenska samarbetet formats efter hur de internationella organisationerna har byggts upp.

Internationaliseringens konsekvenser

Vi skall avslutningsvis resonera kring tre teman som de empiriska studierna gör särskilt värda att uppmärksamma. Det första rör internationaliseringens tendens att i högre grad än tidigare skapa nationen som en aktör. Det andra gäller internationaliseringens konsekvenser för den svenska förvaltningsmodellen, dvs. för förhållandet mellan departement och ämbetsverk. Det tredje rör de förändrade allianser som kan följa av att tätheten i reglerandet förskjuts mellan det globala, det europeiska, det nordiska och det nationella. Frågan kan ställas om denna transnationella mångfald kan skapa handlingsutrymmen som tidigare inte har funnits.

Nationen som aktör

Nationalstaten har betraktats som en hotad enhet i och med det tryck som den har sagts vara utsatt för, dels från lokala och regionala nivåer, dels från överstatliga organ i Bryssel. Det som träder fram i de – låt vara begränsade – empiriska studierna tycks dock knappast kunna tolkas som en förvittring av nationalstaten. Internationaliseringen synes markant öka behovet av att definiera svenska ståndpunkter och ställningstaganden. Det internationella arbetet äger rum i ett utbyte och växelspel mellan nationer, där det ständigt ställs krav på att vi vet vad vi själva tycker (som nation) och hur vi (som nation) ställer oss till andra nationers förslag. Det nationella betonas därigenom mer än tidigare.

Internationaliseringen konstruerar nationen som aktör, dvs. som en enhet som vet vad den vill och som agerar för att förverkliga sin vilja. Förmågan att komma överens om en svensk ståndpunkt och en svensk linje är nu inte enbart något som antas tillkomma de statliga organisationerna, utan det finns en uppfattning att detta svenska är något som skall avspegla uppfattningar i hela samhället. Detta skapar ett behov av integrationsmekanismer mellan stat och samhälle, och vi kan i det empiriska materialet se varierade typer av korporativistiska arrangemang som syftar till att generera en svensk linje.

Det görs försök att integrera intresseorganisationerna i konstruktionen av den svenska linjen. Alternativt kan man säga att intresseorganisationerna vill vara med i konstruktionen av det svenska. Kanske syns detta tydligast inom sjösäkerhetsområdet som under lång tid har haft ett institutionaliserat samarbete mellan staten och intresseorganisationerna. Men, också Naturvårdsverket inordnar experter från andra håll i sitt Helcomagerande. Sveriges Sokratesrepresentanter kommer både från Kommunförbundet och Lunds universitet. Den europeiska utvecklingsbankens projekt avses komma svenska företag till godo, vilken gör det nödvändigt för myndigheterna med välutvecklade kanaler till företagen.

I de empiriska studierna redovisas olika mönster för hur det nationella konstrueras. En vanlig idé är att vi vet vad vi vill, därför att det under lång tid har vuxit fram ett svenskt sätt att betrakta, exempelvis, sjösäkerhet. I så fall handlar det internationella arbetet om att på bästa sätt tillvarata sådana nationella intressen. Det äldre samarbetet, t.ex. det i IMO eller inom patentområdet, kan tolkas funktionalistiskt. Nationer samarbetar om gemensamma regler för att bättre kunna bekämpa problem som är gränsöverskridande, dvs. man samarbetar i nationens intresse. Staten överlåter då åt IMO att utforma vissa regler, ungefär på samma sätt som staten överlåter åt kommuner att sköta vissa angelägenheter.

En del av det nya samarbetet har en annan karaktär. Internationellt område på nya områden kan medföra att ståndpunkter skapas som tidigare kanske inte alls har funnits. Detta ställer andra krav än tidigare på konsensusskapande mekanismer på nationell nivå, när man snabbt måste reagera på krav utifrån. Till en del kan då det som skapas nationellt direkt avspegla det som har vuxit fram i de internationella organisationerna. Ett omfattande och vidsträckt internationellt samarbete som har pågått under lång tid, som det inom EU, tillhandahåller "färdiga" ståndpunkter. Hela den framvuxna gemensamma EU-rätten var något som vi med EU-anslutningen gjorde till en nationell ståndpunkt.

Betydelsen av att i stor skala skapa svenska linjer framgår tydligt i materialet, och vi har beskrivit hur detta har gått till inom några specifika områden. Internationaliseringen förstärker det nationella. Det är nationen som är representerad i de internationella organisationerna; det är nationers uppfattningar som skall ställas mot andra nationers uppfattningar; det är de nationella ståndpunkterna som kommer att efterfrågas utifrån; det är nationen som kan förhandla för att nå kompromisser med andra nationer. Den som vill påverka vad det är för regler som skall växa fram i det internationella arbetet gör ofta klokt i att agera via den nationella nivån. Internationaliseringen tycks skapa en starkare medvetenhet om det nationella än tidigare.

En ökande internationalisering tycks således inte betyda att den centrala statsförvaltningen blir utan arbete. Statsförvaltningen blir betydelsefull i det internationella utbytet av information, råd, förslag, motförslag, reaktioner, koalitioner etc. som uppstår inom olika sektorer. De idéer som ibland lanseras om att den nationella nivån håller på att förlora i betydelse, till förmån för supranationella nivåer eller till förmån för regioner, behöver ytterligare tänkas igenom. Både europeisk integration och regionalt identitetsskapande

är betydelsefulla processer, men internationellt samarbete förutsätter att det finns aktörer som står för det nationella. Finns inga sådana nationella aktörer måste de, som i Sokratesfallet, skapas.

Hur internationaliseringen och betydelsen av det nationella förenas ser vi inom Helcomarbetet. Här fanns ett missnöje med det administrativa arbetet, och det gjordes ansträngningar att förbättra effektiviteten. Som en följd av detta minskades arbetsgrupperna, och man lät en större del av arbetet ske i projektform. Ett land fick huvudansvar för en viss fråga (t.ex. Danmark hanterar utsläpp av kväve från jordbruket). Varje sådant projekt skulle utmynna i ett resultat, och det var "ledlandets" uppgift att se till att arbetet resulterade i något. Ledlandet skötte kontakterna med andra länder, ordnade seminarier, överläggningar, expertmöten etc. Ledländerna finansierade sina "egna projekt". Möjligen kan detta ses som ett exempel på en arbetsfördelning inom Helcom, men det är en arbetsfördelning som görs helt utifrån nationella kriterier.

Den svenska förvaltningsmodellen

Den statliga förvaltningsmodellen med små departement och myndigheter med relativt stor autonomi brukar betraktas som en typisk svensk ordning. Självständigheten innebär att myndigheter på egen hand fattar beslut i ärenden som rör lagtillämpning och myndighetsutövning. I övrigt är dock myndigheterna pliktade att lyda regeringen, dock inte att lyda något enskilt statsråd. Vi skall inte närmare behandla det konstitutionella, men erinrar om den debatt som har förts huruvida de konstitutionella reglerna hindrar eller underlättar för regeringar och ministrar med styrambitioner. Vi har dock i de empiriska studierna tyckt oss se en del konsekvenser för utbytet mellan departement och verk av internationaliseringen.

Det framstod inom alla områden som angeläget att se till att det inte utvecklades två eller flera svenska ståndpunkter. Det ledde till att det gjordes försök – som visades ovan – att integrera andra svenska samhällsintressen, t.ex. i Sokratesarbetet, Helcom och IMO. Särskilt betydelsefullt ansågs det vara att statliga myndigheter inte talade med kluven tunga. Arbetsuppdelningen mellan departement och verk var inom de områden som studerades given sedan flera år tillbaka, vanligen genom att ämbetsverken representerade statsförvaltningen och enbart undantagsvis blandade in departementen. Det var framför allt när det gällde lagändringar, pengar och personer som departementen blandades in.

Så länge ämbetsverken externt representerade det svenska uppstod inga problem. I de senast skapade organisationerna (Sokrates och EBRD) har dock departementen blivit alltmer inblandade. Departementet lyfte i Sokratesfallet ärenden till sig som tidigare har betraktats som myndighetsangelägenheter. Den europeiska omgivningen skapade ett intresse från departementen dels att få insyn i programmen, dels att stimulera kunskapsuppbyggnad i departementet. Departementet placerade medvetet egna tunga namn i kommittéerna. Dessa skulle direkt på ett auktoritativt sätt kunna ta ställning till uppdykande frågor, artikulera en svensk uppfattning och söka

stöd för den. Huruvida det egentliga svenska arbetet framdeles kommer att skötas av verk, departement eller den nya myndigheten går inte att säga, men det har skapats ett informellt samrådsorgan som kanske gjort det formella mindre viktigt.

Vi kunde i de empiriska studierna se ett ökat informellt utbyte inom den statliga organisationen: mellan departement och verk. Kontakterna mellan departement och myndigheter var exempelvis mycket intensiva när det gällde EBRD:s verksamhet. Myndigheternas – Bits och Swedecorps – bilaterala resurser kompletterades med EBRD:s multilaterala i olika samfinansieringsprojekt. Här menade myndigheterna att det var UD som var den viktiga kontakten och att kontakterna hade blivit mycket intensiva mellan departement och verk. En förklaring till detta sades vara att östsamarbetet "... ännu inte har funnit sina rutiner", vilket gjorde omfattande informella kontakter nödvändiga.

Den volymmässigt ökade efterfrågan på svenska ställningstaganden tycks leda till att det informella utbytet mellan departement och verk ökar. Det kommer knappast att vara möjligt att hantera denna situation genom en "tydligare styrning", på det sätt som antogs i utredningen om statsförvaltningen och EG.³ Dynamiken i det internationella utbytet är inte av den karaktären att enbart lån av personal, tydlighet och formella direktiv kan fungera som lösningar. Det internationella utbytet ställer sådana krav på ett kontinuerligt, informellt utbyte mellan departement och verk att talet om självständiga myndigheter kan komma att få en alltmer ceremoniell prägel. Det är möjligt att den svenska förvaltningsmodellen formellt sett "håller", men gränserna mellan departement och verk blir alltmer suddiga.

Internationaliseringen skapar ett behov av intern samordning och, därigenom, ett ökat informellt utbyte mellan departement och verk. I Helcom och EBRD-fallen krävdes ett ökat utbyte mellan flera departement och flera verk. Efterfrågan på att en svensk ståndpunkt artikuleras skapar också en tendens att frågor – åtminstone i ett inledningsskede – lyfts till departementsnivån. Det ökar också behovet av samordning inom staten, och möjligen på ett administrativt krångligare sätt än tidigare. Internationaliseringens konsekvenser för statsförvaltningens arbete bör noga studeras. Kanske kommer internationaliseringen att bli en drivkraft som åter startar en debatt kring den svenska förvaltningsmodellen. Paradoxalt nog, i så fall. Samtidigt som denna modell i Sverige blir föremål för intensifierade diskussioner, har den kommit att betraktas som en förebild i reformerandet av förvaltningen i andra västeuropeiska länder, t.ex. i de brittiska försöken att skapa s.k. next step-agencies.

Transnationell mångfald

Ett sätt att beskriva det internationella samarbete som Sverige ingår i är med termen mångfald. En första aspekt av denna mångfald är att många länder, med olika erfarenheter, prioriteringar och intressen, ingår i samarbetsorga-

---

³ Statsförvaltningen och EG, SOU 1993:80.

nen. Inställningen till frågor och samarbete överensstämmer ofta i Norden och Nordeuropa. En klar skiljelinje går i många fall mellan Nord- och Sydeuropa. Det leder till att man från svensk sida hela tiden måste göra avvägningar vad avser om man skall göra avkall på de egna intressena för att anpassa sig till andra, eller om man skall driva den egna politiken, eventuellt forma allianser med likasinnade och därmed kanske riskera att splittra det internationella samarbetet.

Vi har sett att det inom olika sektorer finns flera olika arenor för internationellt samarbete; exempelvis finns det inom patentområdet möjlighet att agera både globalt (i WIPO) och europeiskt (EPO). När det gäller miljö och sjöfart kan man agera både globalt (i IMO) och regionalt (i Helcom eller genom EU). Och inom de flesta områdena tycks det nordiska samarbetet fungera som ett fundament. En stark ställning i ett organ tycks också kunna påverka nationens ställning i ett annat. Att det svenska Patent- och registreringsverket av WIPO:s generalförsamling tilldelats en särskild status som PCT-myndighet har också lett till att verket fått sig särskilda uppgifter tilldelade i det europeiska patentverket.

Å ena sidan finns ett potentiellt handlingsutrymme. Det som inte går att åstadkomma på en arena kan man kanske åstadkomma på en annan. Om inte sjösäkerhet går att driva inom IMO, går det kanske inom EU eller inom de nordiska länderna. Å andra sidan kan de förskjutningar exempelvis mellan det globala och det regionala i den internationella regleringen äga rum i processer som Sverige i mycket begränsad utsträckning kan påverka. I båda fallen kräver förverkligandet av handlingsutrymmet tämligen djupa kunskaper om regleringens processer och mekanismer. Man måste förstå vad det är för processer som man är inblandad i.

Ytterligare en aspekt av mångfalden är den mängd kanaler genom vilka det internationella samarbetet utvecklas och påverkas. Möjligheten för Sverige att påverka ett områdes utveckling internationellt bestäms naturligtvis inte enbart i det internationella samordningsorganet. Inom flertalet områden finns flera kanaler för internationell påverkan och samordning som är mer eller mindre direkt kopplade till det internationella organet. När det gäller sjöfartsområdet nämns exempelvis i intervjuerna WMU (World Maritime University) som en viktig kanal. Utbildningen kan, enligt intervjuerna, få väl så stor påverkan på genomslaget för Sveriges linje på sjöfartsområdet – med en hög grad av säkerhets- och miljötänkande – som agerandet i IMO.

De svenska intresseorganisationerna kan i flera fall också välja olika kanaler för att påverka ett områdes utveckling. Industriförbundets påverkan på europeiska och internationella patentfrågor kanaliseras inte självklart genom de svenska myndigheterna, utan också via intresseorganisationens egna internationella kontakter. De europeiska industriförbunden deltar i en rådgivande kommitté i anslutning till det europeiska patentverket. Också på sjöfartsområdet finns flera möjliga kanaler för svenska intresseorganisationer att nyttja för att påverka den internationella policyn på området. Svenska intresseorganisationer har egna internationella nätverk och kan dels söka påverka området via den svenska representationen i IMO, dels påverka andra

statsmakter eller IMO via det internationella nätverket av intresseorganisationer.

Allt detta kan beskrivas som mångfald, men också som svåröverskådlig. För att begripa hur man skall påverka standarder för sjösäkerhet krävs ingående kunskaper om hela sektorns organisering; vem man kan liera sig med, på vilka arenor man kan agera etc. För att begripa hur ackreditering av patentombud går till (och varför det är viktigt) krävs ingående kunskaper om de processer som skapar regler för detta. Sådana expertkunskaper i internationell organisering och reglering blir med nödvändighet verksamhetspecifika. De skapar risker för täta kopplingar mellan byråkrater som blir svåra att utifrån tränga in i. Handlingsutrymmet blir därigenom vidgat enbart för en begränsad grupp av internationella tjänstemän. Möjligen är detta en förklaring till att departementen var så pass aktiva i det internationella arbetet.

1995/96:RR12
Bilaga 4

Att förvalta det internationella

Såväl formerna för som syftet med det internationella samarbetet skiljer sig åt mellan olika sektorer. Det finns en del internationella organisationer med policyskapande uppgifter; andra med huvudsakligen operativa. Några är till synes starkt ideologiska, andra beskrivs snarast som hanterande någon form av rent teknisk samordning. Det finns på "hemmaplan" en tendens att det internationella samarbetet allt mer lyfts upp till departementsnivå. Politiken framstår dock inte som någon huvudrollsinnehavare, särskilt inte riksdagen. Vi har också noterat att kontakter mellan departement, mellan departement och verk, mellan verk och verk och mellan statliga organisationer och andra har intensifierats.

Sverige har i EU-arbetet kritiserats för att enbart driva nationella ståndpunkter, utan att ha någon utvecklad idé om eller intresse för det gemensamma riktning. Vi ser variation i materialet i detta avseende. Mest vanligt är att "befintliga" nationella ståndpunkter artikuleras på internationella arenor, men det finns också en tendens att man kan se hur nationella ståndpunkter skapas genom det internationella samarbetet. I vissa av de internationella organisationerna har också Sverige försökt att agera för att förändra arbetet i den internationella organisationen. Kopplingarna mellan det nationella och det internationella förtjänar fortsatt uppmärksamhet.

Internationaliseringen ökar, och den kostar pengar, tid och ansträngningar. Även om det naturligtvis på sina håll finns en viss skepsis både mot hur samarbetet administrativt utformas och värdet i somt av det som draperas i internationell skrud, är det ändå svårt att hitta någon som i större skala ifrågasätter det svenska deltagandet. De empiriska studier som genomförts är visserligen begränsade, men ger ändå en viss inblick i det svenska deltagandet i de internationella organisationerna. Den ovan kommenterade mångfalden indikerar att det knappast går att skapa några generella modeller för hur det internationella samarbetet bör gå till. Det finns flera modeller som kan vara användbara för den som skall förvalta det internationella.

1. Granskningens bakgrund och syfte	1
Internationella mellanstatliga organisationer – några definitioner	1
Granskningens avgränsning och genomförande	2
2. Sveriges engagemang i internationella mellanstatliga organisationer.....	3
Olika uppgifter om medlemskapets omfattning	3
Deltagandet i internationella mellanstatliga organisationer enligt revisorernas enkät	4
3. Insatser och utbyte	7
Svenskt deltagande i de mellanstatliga organisationernas arbete	7
Utbyte av de svenska insatserna.....	9
Obligatoriska avgifter och frivilliga bidrag	11
Riktlinjer för ekonomisk styrning	13
4. Uppföljning och utvärdering, redovisning till riksdagen	14
Exempel på svenska utvärderingar.....	15
Exempel på utvärderingar som gjorts av respektive organisation	16
Information till riksdagen	17
5. Förändringar till följd av Sveriges medlemskap i EU	20
6. Att förvalta det internationella.....	22
Betydelsen av en nationell ståndpunkt	22
Tekniska och politiska frågor.....	23
Internationaliseringens betydelse för svensk förvaltningspolitik	23
7. Revisorernas överväganden och förslag	24
Budgetering och redovisning av resultat.....	25
Omprövning	26
Revision	27
Konsekvenser av medlemskapet i EU	27
Riksdagens delaktighet	28
Behov av lättillgänglig information	30
8. Förslag	31
Bilaga 1: Frågor angående internationella mellanstatliga organisat- ioner som Sverige är medlem i	33
Bilaga 2: Sammanställning av enkätsvar angående Sveriges delta- gande i internationella mellanstatliga organisationer.....	37
Bilaga 3: Departements- och organisationsvis sammanställning av finansiella åtaganden	81
Bilaga 4: Att förvalta det internationella – svenskt medlemskap i mellanstatliga organisationer	87